KİTÂBU'L-CİHÂD

ABDULLAH BİN MÜBÂREK

hüner

KİTABU'L-CİHÂD

Abdullah bin Mübârek

Tercüme
İshak DOĞAN

KİTÂBU'L-CİHÂD

Abdullah bin Mübârek

ISBN: 978-9944-735-38-4

Sayfa Düzeni
İshak DOĞAN

Baskı-cilt
Dizgi Ofset
Matbaacılar Sitesi 10451 Sk No: 4 Tel:0 332 342 07 42
KONYA

Mart 2012 Konya

Sertifika No
19779

HÜNER YAYINEVİ

Tel: (0332) 350 91 05 Fax: (0332) 351 40 01
Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı
No:14 Meram
KONYA

www.hunerkitabevi.com
huner@hunerkitabevi.com

'Buhârî'nin hocasının hocası'

ABDULLAH BİN MÜBÂREK

Ebu Abdirrahman Abdullah b. Mübarek b. Vâzıh el-Hanzalî el-Mervezî (ö. 181/797)

Abdullah bin Mübârek, Hişâm bin Abdilmelik'in yönetimde bulunduğu sırada, h. 118 (m. 736) yılında ya da bir yıl sonra Merv'de dünyaya geldi. Babası Türk, annesi ise Havârizm'dendir.

Tabiînden birçok kimseye yetişti. Zehebî'nin, "İslamın ve müslümanların tam bir izzet içinde yaşadığı, ilmin çok, cihad ve sünnet önderlerinin meşhur olduğu, bid'atların altının üstüne getirildiği, doğruyu söyleyenlerin ve âbid kulların çok olduğu, insanların emniyet içinde yaşadığı, Muhammedî orduların batının dört bir yanında olduğu asır" olarak nitelediği parlak bir dönemde yaşadı. Bu sırada, İbrahim bin Edhem, Dâvud et-Tâî, Süfyân-ı Sevrî gibi sâlih kimseler yanında, Ebu Hanife, Mâlik ve Evzâî gibi fakihler vardı. Çocukluk ve gençlik yıllarının Merv'de geçtiği bilinmekte, ancak kaynaklarda bu dönem hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. İlk hocası Mervli âlim Rebî b. Enes el-Horasânî'dir. İlim tahsili için ilk seyahate yirmi üç yaşlarında iken çıktı. Daha sonraki yıllarda bu seyahatlerini devam ettirdi. Zamanın ilim merkezlerinden olan Basra, Hicaz, Yemen, Mısır, Şam ve Irak'a yolculuklar yaptı. Derin bilgisiyle Basra'nın hadis imamı kabul edilen Hammâd b. Zeyd'in takdirini kazandı. Ma'mer b. Râşid, Evzâî, A'meş, Süfyân es-Sevrî, Mâlik b. Enes ve Süfyân b. Uyeyne gibi meşhur muhaddislerden hadis okudu. Kendisinden de başta hocaları Ma'mer b. Râşid ve Süfyân es-Sevrî olmak üzere, Abdurrahman b. Mehdî, Abdürrezzâk b. Hammâm, Yahya b. Main, İshak b. Râhûye gibi hadis ilminin önde gelen imamları hadis rivayet etti. Abbasî Halifesi Hârûn Reşîd devrinde Misis ve Tarsus civarında Bizans'a karşı savaştı. 181 (797) yılı Ramazan ayında altmış üç yaşında iken

Hârûn Reşîd, Abdullah b. Mübârek vefat ettiğinde, "Âlimlerin efendisi öldü" demiştir.

İlim Tahsili:

Ebu Usame: "İlmi, Abdullah bin Mübârek'ten daha çok isteyen bir kimse görmedim" der.

İbrahim bin Şemmâs da: "İnsanların en fakihini, en vakarlısını ve hafızası en iyi olanını gördüm. En fakîhi, İbnu'l-Mübârek'ti. En vakarlısı, Fudayl bin İyâz'dı. Hafızası en iyi olan da, Veki bin el-Cerrâh'tı" der. Birçok büyük âlimin yetiştiği Horasan bölgesinde özellikle Merv'de hadisleri tedvin eden ilk âlim oluşu, İbnü'l-Mübârek'in şöhretini arttıran sebeplerin başında gelir. Ahmed b. Hanbel, o devirde ilme ondan daha meraklı ve hadis sahasında ondan daha büyük bir âlimin bulunmadığını söyler. Yahya b. Maîn, İbnü'l-Mübârek'in kitaplarında yirmi binin üzerinde hadis bulunduğunu nakleder. Evinde oturup hadisle meşgul olmayı çok seven İbnü'l-Mübârek'e, "Bu yalnızlıktan rahatsızlık duymuyor musun?" diye sorulduğunda, "Hz. Peygamber ve ashabıyla birlikte iken nasıl yalnızlık duyarım!" karşılığını vermiştir. Dört bin kişiden hadis dinleyen ve bunların sadece bin tanesinden rivayette bulunan İbnü'l-Mübârek, ehil olmayanlardan hadis almadığı gibi böylelerine hadis de rivayet etmezdi; fakat beğenip takdir ettiği kimselere, cihada gittiği yerlerde bile hadis öğretirdi.

Hadis râvilerini çok iyi bildiği ve hadis ilminin özü sayılan fikhu'l-hadisin önde gelen âlimlerinden biri olduğu için, rivayet ettiği hadisler bu açıdan ayrı bir değer taşır. Bu sebeple ondan nakledilen hadislerin delil olarak kullanılabileceği hususunda âlimler ittifak etmişlerdir. Hadis ilminin temelini teşkil eden isnad'ın değerini kavrayıp ortaya koymuş, dinini isnadsız öğrenmek isteyen kişiyi evinin damına merdivensiz çıkmak isteyen kimseye benzetmiş, isnad olmasaydı herkes aklına eseni söylerdi, demiştir. O, tedlîs'i çok çirkin ve affedilmez hatalardan biri sayar ve hadisin aslında bulunmayıp çoğunlukla râvilerin bilgisizliğin-

den kaynaklanan kusurlar demek olan lahin ve tashîfin düzeltilmesi gerektiğine inanırdı. Kendisinden hadis alanlara, öğrendikleri hadisleri öncelikle Arap gramerini çok iyi bilen birine göstermelerini tavsiye ederdi. Kütüb-i Sitte müellifleri onun rivayetlerini hiç tereddüt etmeden eserlerine almışlardır. Abdullah bin Mübârek, Erbeûn Edebiyatının ilk musannifi olarak da bilinir.

Ebû Hanîfe'nin talebesi ve dostu olan İbnü'l-Mübârek'in fıkıh ilminde de önemli bir yeri vardır. Fıkıhta ilk olarak Ebû Hanîfe'nin metodunu benimsemiş, fıkıh bablarına göre tasnif ettiği es-Sünen fi'l-Fıkh adlı eserinde onun usulünü esas almıştır. İnsanların en fakihi diye nitelendirdiği Ebû Hanîfe hakkında çeşitli vesilelerle övücü sözler söylemiş, şiirler yazmıştır. Ebû Hanîfe'nin vefatından sonra Mâlik b. Enes'in ders halkasına katılan İbnü'l-Mübârek, fıkıhta Hanefî ve Mâlikî mezheplerini birleştiren bir usul ortaya koymuştur. Genellikle Hanefîler'den sayılmakla birlikte bazı Mâlikî tabakatında da kendisine yer verilmektedir. Ona göre, fetva verebilmek için hadis kültürünü çok iyi bilmek, ayrıca fıkıh bilgi ve melekesine de sahip olmak gerekir. Kur'an ve Sünnet'e aykırı bir görüş belirtmek mümkün olmadığından, meselâ herhangi bir fetva veya fıkhî görüş hakkında, "Bu, Ebû Hanîfe'nin görüşüdür" yerine "Bu, Ebû Hanîfe'nin hadisi anlayışı ve açıklamasıdır" denilmesini daha doğru bulurdu.

İbnü'l-Mübârek'in zühd anlayışı da üzerinde durulması gereken özellikler taşır. Zühdle ilgili hadis malzemesini Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekâik adlı eserde toplayan İbnü'l-Mübârek'e göre zühd, dünya ile alâkayı kesmek değil, dünyaya ve dünyalığa bağlanmamaktır. Nitekim o, hayatı boyunca ticaretle meşgul olmuş, savaşlara katılmış, defalarca hacca gitmiş ve ilim öğretmeye çalışmıştır. Fudayl bin Iyaz'a, "Sen ve arkadaşların olmasaydı, ticaret yapmazdım" diyen Abdullah bin Mübârek, fakirlere yılda yüz bin dirhem infâkta bulunurdu. Onun, "İlmi dünya için öğrendik, ama ilim bize dünyaya değer vermemeyi öğretti" sözü, bu konudaki görüşünü açıkça ortaya koymaktadır. Günün belirli bir bölümünü

zikir ve tefekküre ayırdığı, bu süre içinde hiç kimseyle konuşmadığı, insanlarla sürekli bir arada bulunmayı ve onlarla içli dışlı olmayı ilim ehli için uygun görmediği rivayet edilir. Ancak onun bu tavrı uzleti tercih ettiği anlamına gelmez. Çünkü o, sürekli uzleti doğru bulmazdı. Hocası Şamlı muhaddis İsmail b. Ayyaş, “Allah'ın ona nasip etmediği hiçbir hayırlı haslet kalmamıştır” derdi. Süfyân b. Uyeyne, onu ashabla mukayese ederek ashabın Hz. Peygamber'le sohbet edip gazvede bulunmuş olmalarının dışında İbnü'l-Mübârek'e bir üstünlüklerini görmediğini belirtirdi. İlminde ve zühdünde son derece mütevazı olan İbnü'l-Mübârek, zenginlere karşı kibirli davranmanın da tevazuun gereği olduğunu söylerdi. Bununla beraber o zenginliğe karşı değildi. Başkalarına el açmamak düşüncesiyle ticaretle de uğraşır, âlimleri, hadis talebelerini ve fakirleri himaye eder, her sene yüz bin dirhem dağıtırdı. Sultanların görevini kabul etmeyi ve onlara yakın olmayı zül telakki ederdi. Ona göre kişi, daima Allah'ın murakabesinde olduğunu hatırından çıkarmamalıdır. Yüz şeyden sakınıp bir şeyden sakınmayan kişi muttaki sayılmaz. Nuaym b. Hammâd'ın bildirdiğine göre, Kitâbü'z-Zühd'ü okurken öyle ağlardı ki yanına hiç kimse yaklaşamaz, o da hiçbir şeyin farkında olmazdı. Âlimler, zühd ve takvasını övecekleri bir kişiyi ona benzetirlerdi. Zühd ve takva ile ilgili söz ve hallerinden birçoğu kaynaklarda zikredilmektedir.

Cihadı:

Abdullah bin Mübârek, Mu'temer bin Süleyman, Abdullah bin Sinan da yanında olarak, beraberce savaşa çıkarlardı.

Rumlara karşı toplu gazaların olduğu bu zamanda, büyük yararlıklar gösterirdi. Son derece mütevazı olan İbnu'l-Mübârek, başarılarını gizlemeye dikkat ederdi. Savaş meydanında azılı kâfirleri öldürdüğü zaman yüzünü örterek tanınmamaya çalışırdı.

Bir defasında, birçok müslümanı şehid eden, karşısına kimsenin çıkamadığı bir savaşçıyı, bunun ardından da beş savaşçıyı öldürmüştü.

O, bu kahramanlıklarından dolayı kendisini tanımak isteyenlerden de kimliğini gizlemişti. Hatta Abdullah bin Sinan'a kendisini tanıyınca, "kimseye söylememesi için" yemin vermişti. Böyle bir cihaddan döndükten sonra, Fudayl bin İyaz'a, Mekke'ye yazdığı manzum bir mektupta, cihadın faziletlerini övmüş, orada ibadetle meşgul olmak için kalan arkadaşına, gazanın faziletini anlatan, Peygamberimizin (sav) bir hadisini şahit olarak göstermiştir.

Ebu Hatimu'r-Râzi'den rivayet edilmiştir: İkisi de Anadolu'da bir savaş kafilesi içerisinde düşmanla karşılaşmışlardı. Düşmandan bir savaşçı, Müslümanlardan birçok kişiyi çarpışmaya çağırıp, arkası arkasına onları şehid etmişti.

Nihayet Müslümanlar, aralarından birinin çıktığını görmüşler. O, bu savaşçıyı bir müddet kovaladıktan sonra, yaralayarak öldürmüştü. Herkes bu müslüman kahramanın kim olduğunu öğrenmek için etrafını sarmıştı. Bu, Abdullah bin Mübârek'ti. Kolunun yeniyle yüzünü kapatarak gizlenmeye çalışıyordu.

Abdet bin Süleyman onun kolunu çekince kim olduğunu görmüştü. Abdullah bin Mübarek ona:

"Ey Ebu Amr! Sen bizim kusurumuzu yüzümüze vuranlardansın," diye üzüntüsünü belirtmişti. Çünkü ona göre, iyiliklerini göstermek bir kusurdu.

Sefer arkadaşı Muhammed bin Âyun şöyle der: "Sefer esnasında bir gece, Abdullah bin Mübarek yatmıştı. Ben ise mızrağıma dayanmış, oturuyordum. O benim uyuduğumu zannediyordu. Fecre kadar namaz kıldı. Beni, sabah namazına kaldırmaya geldi. Ona uyumadığımı söyleyince, kendisini görmemden hoşlanmadı. Sefer boyunca yüzü düzelmedi."

İbni Usâme şöyle der: "İbnu'l-Mübârek, hadisçiler arasında, insanların içindeki mü'minlerin emiri gibidir." Süfyan-ı Sevrî'nin de kendi kendine şöyle dediği rivayet edilir: "Bütün ömrümün, Abdullah bin Mübârek'in bir yılı gibi olmasını isterim. Ancak ne

buna, ne de onun yaşadığı üç güne sahip olamam."

İbnü'l-Mübârek, aynı zamanda devrinin önde gelen şairlerinden biridir. Şiirleri daha ziyade zühde, cihada, din büyüklerinin methine dairdir. Fakat bunların önemli bir kısmının kaybolduğu anlaşılmaktadır. Mücâhid Mustafa Behçet tarafından derlenen şiirleri Mecelletü'l-mahtûtâti'l Arabiyye'de yayımlanmıştır.

Kişiliğinde, zühdü, takvâyı, cihadı, ilmi bulduğumuz Abdullah bin Mübârek, çoğu kimsenin düşündüğünün aksine, cihadla zühdü birbirinden ayırmamış, zâhid ve mücahid bir âlim olarak bir gaza dönüşünde vefat etmiştir.

Eserleri:

1. **Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekâik.** Hz. Peygamber, ashap ve tabiînin ibadet, ihlâs, tevekkül, doğruluk, tevazu, kanaat gibi ahlâkî konulara dair sözlerini ihtiva eden eser, Habîbürrahman el-A'zamî tarafından neşredilmiştir (Malegon/ Hindistan 1966, Beyrut, ts). Eserin son çevirisi tarafımızdan yapılıp, Yediveren/Armağan Kitaplar tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır (Konya, 2006).

2. **Kitâbü'l-Cihâd.** Cihadın fazileti, sevabı ve İslâm'daki önemine dair hadisleri ihtiva eden kitap, bu konuda yazılan ilk eserdir. İçinde 262 hadis bulunan tek nüshası (Leipzig, Stadtbibliothek, nr. 320/1, 40 vr.), Nezih Hammâd tarafından yayımlanmıştır (Beyrut 1391/1971). Türkçe'ye 1980 yılında kazandırılmıştır. (Kitabu'l-Cihad, Terc: Muhammed Adil Teymur, Otağ Yay. İstanbul)

3. **el-Müsned.** Hadisle ilgili olan bu eserin tek nüshası Zâhiriyye Kütüphanesi'ndedir (mecmua nr. 18/5, kısım 2, 3, 107a-124b).

4. **Kitâbu'l-Birr ve's-Sıla.** Bilinen tek nüshası Zâhiriyye Kütüphanesi'nde (nr 9) kayıtlıdır. Eser, tarafımızdan Türkçe'ye (Birikim Kitap, 2006) kazandırılmıştır.

5. **es-Sünen fi'l-Fıkh.** Günümüze ulaşmayan bu eserin adından, hadisleri fıkıh bablarına göre tasnif eden bir eser olduğu an-

laşılmaktadır.

6. Kitâbu't-Tefsîr. Kaynaklarda adı geçen bu eserin, devrin geleneği göz önünde tutularak bir rivayet tefsiri olduğu söylenebilir.

7. Kitâbu't-Târih. Hadis ricalinden bahseden biyografik bir eser olduğu tahmin edilen bu eser de günümüze ulaşmamıştır. Kaynaklarda Abdullah b. Mübârek'e atfedilen ve kırk hadis türünün ilk örneği olan el-Erba'ûn ile Kitâbü'l-İstizân ve Kitâbü'l-Menâsik adlı eserler de günümüze ulaşmamıştır.*

---

* Kitâbu'z-Zühd ve'r-Rekâik, (thk. Habîburrahman el-A'zamî), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998, s. 26-46 (özetlenerek); TDV, İslam Ansiklopedisi, "Abdullah bin Mübârek" md. Raşit Küçük, cilt: 1, s. 122-124; Kitabu'l-Cihad, (çev. M. Adil Teymur), 1980, Otağ Yay. İst.

KİTÂBU'L-CİHÂD

(CİHAD HADİSLERİ)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ قَالَ: " تَذَاكَرْنَا بَيْنَنَا، فَقُلْنَا: أَيُّكُمْ يَأْتِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُهُ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ؟ قَالَ: فَهِبْنَا أَنْ يَقُولَ مِنَّا أَحَدٌ . قَالَ: فَأَرْسَلَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا رَجُلًا حَتَّى جَمَعَنَا، فَجَعَلَ يُشِيرُ بَعْضُنَا إِلَى بَعْضٍ، فَقَرَأَ عَلَيْنَا: ﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ مِنْ أَوَّلِهَا إِلَى آخِرِهَا " فَتَلَاهَا عَلَيْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ مِنْ أَوَّلِهَا إِلَى آخِرِهَا . قَالَ هِلَالٌ: فَتَلَاهَا عَلَيْنَا عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ مِنْ أَوَّلِهَا إِلَى آخِرِهَا . قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ: فَتَلَاهَا عَلَيْنَا يَحْيَى مِنْ أَوَّلِهَا إِلَى آخِرِهَا.

1- Abdullah bin Selâm'dan (ra) rivâyet edilmiştir: Dedi ki: Aramızda tartıştık ve:

"İçinizden hanginiz Rasûlullah'a (sav) gidip, 'hangi amelin Allah katında daha sevimli olduğunu ondan sorar?" dedik.

Ancak bizden hiç kimse buna cesaret edemedi. Bir süre sonra Rasûlullah (sav) peşpeşe birilerini gönderdi. Nihayet top-

olunca, İbnu Ravaha (ra), *"Ölünceye kadar, kendimi Allah yoluna adamaktan vazgeçmeyeceğim,"* dedi. Nihayet, şehid oldu.

4- Katâde (rh), *"Şüphesiz Allah, Cennetin kendilerine ait olması karşılığında mü'minlerden canlarını ve mallarını satın aldı..."* (Tevbe, 9/111) âyetini okudu ve: *"Allah onlara değer biçti. Değerlerini de yüksek tuttu,"* dedi.

5- Ebu'd-Derdâ (ra) dedi ki: *"Salih amel, gazadan (savaştan) öncedir. Çünkü siz, ancak işledikleriniz(l)e (uygun olarak) savaşırsınız."*

6- Ebu'd Derdâ (ra) dedi ki: *"Allah yolunda öldürülmek, günah kirini yıkar. Öldürülmek iki çeşittir: Kefaret (olarak) ve derece(nin artması olarak)."*

عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدِ السُّلَمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْقَتْلَى ثَلَاثَةُ رِجَالٍ: رَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، حَتَّى إِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَهُمْ حَتَّى يُقْتَلَ، ذَلِكَ الشَّهِيدُ الْمُمْتَحَنُ فِي خَيْمَةِ اللَّهِ تَحْتَ عَرْشِهِ، لَا يَفْضُلُهُ النَّبِيُّونَ إِلَّا بِدَرَجَةِ النُّبُوَّةِ، وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ قَرَفَ عَلَى نَفْسِهِ مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، حَتَّى إِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتَّى يُقْتَلَ، فَتِلْكَ مَصْمَصَةٌ مَحَتْ ذُنُوبَهُ وَخَطَايَاهُ، إِنَّ السَّيْفَ مَحَّاءٌ لِلْخَطَايَا، وَأُدْخِلَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ، فَإِنَّ لَهَا ثَمَانِيَةَ أَبْوَابٍ،

وَلِجَهَنَّمَ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ، وَبَعْضُهَا أَسْفَلُ مِنْ بَعْضٍ، وَرَجُلٌ مُنَافِقٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، حَتَّى إِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتَّى يُقْتَلَ، فَذَلِكَ فِي النَّارِ. إِنَّ السَّيْفَ لَا يَمْحُو النِّفَاقَ.

7- Rasûlullah'ın (sav) ashâbından olan Utbe bin Abd es-Selemî'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Öldürülen kimseler üç tiptir: (Birincisi) Allah yolunda canı ve malıyla cihad eden mü'min kimse(dir). Düşmanla karşılaştı ve öldürülünceye kadar onlarla savaştı. Bu, imtihanı kazanan şehid, Allah'ın Arşı'n(ın altın)daki çadırdadır. Peygamberler, ancak peygamberlik derecesiyle ondan üstün olurlar. (İkincisi) mü'min bir adamdır. Nefsine, günah ve hatalarla kötülük etmiştir. O (da) canı ve malıyla Allah yolunda cihad etti. Düşmanla karşılaşınca, öldürülünceye kadar savaştı. Bu, onun günahlarını ve hatalarını, içinden atan bir yıkanma gibidir. Şüphesiz kılıç, hataları yok eder. O, artık cennetin hangi kapısından isterse, o kapısından girer. Cennetin sekiz kapısı, Cehennemin de biri diğerinden (daha) aşağıda olan yedi kapısı vardır. (Üçüncü) adam münafıktır. Allah yolunda canıyla ve malıyla cihad etmiştir. Nihayet düşmanla karşılaşmış, öldürülünceye kadar savaşmıştır. İşte o da cehennemdedir. Şüphesiz kılıç, münafıklığı yok etmez."

8- Abdullah bin Ömer (ra) şöyle dedi:

"İnsanlar gazada (savaşta) iki bölümdür: Bir bölümü Allah'ı çokça anarak, hatırlatarak ve yürüyüşlerinde de fesattan kaçınarak, arkadaşlarına yardım ederek, mallarının en değerlilerini infak ederek (savaşa) çıktılar. Onlar, dünyal(ıkl)arından faydalandıklarından daha çok, mallarından infak ettiklerine gıpta ederlerdi. Savaş meydanlarında, bu yerlerde kalplerindeki bir şüpheden veya müslümanların (güç bir zamanda) birbirlerine yardımı terketmelerinden Allah'ın haberdar olmasından hayâ ederlerdi.

Ganimet almaya güç yetirdiklerinde, kalplerini ve amellerini bundan temizler, şeytan da onları fitneye düşürmeye ve kalplerine vesvese vermeye güç yetiremez. Böylece Allah dinini onlarla kuvvetlendirir ve düşmanlarına hâkim olur. Diğer bölüme gelince, onlar (savaşa) çıktılar, ancak ne Allah'ı anmayı, ne de O'nu hatırlamayı çok yapmadılar. Fesattan da sakınmadılar. Mallarını ancak istemeyerek infak etiler. Mallarından infak ettiklerinden dolayı ancak pişmanlık duydular. Şeytan onları bununla kederlendirdi. Savaş yerlerine geldiklerinde, sonuncuların sonuncusu ve firarîlerden oldular. Dağların tepelerine sığındılar. İnsanların ne yaptıklarına bakıyorlardı. Allah, müslümanlara fetih bağışlayınca, insanların içinde en çok yalan söyleyenler oldular. Ganimet almaya güç yetirdiklerinde, bu konuda Allah'a karşı cür'et (gösterisinde) bulundular. Şeytan, onlara bunun bir ganimet olduğunu haber verdi. Onlara bir genişlik isabet edince, taşkınlıkta bulundular. Bir engel ortaya çıktığında ise, şeytan onları (ganimet) mal(ıy)la ayarttı. Mü'minlerin sevabından onlara hiçbir şey yoktur. Bedenleri, (o mü'minlerin) bedenleriyle; yürüyüşleri, (o mü'minlerin) yürüyüşleriyle birlikte olsa da, onların dünyaları ve amelleri farklıdır. Allah, onları kıyamet günü bir araya getirecek, sonra da aralarını açacaktır."

9- Murre'den (rh) rivayet edilmiştir:

Abdullah'ın (ra) yanında, Allah yolunda öldürülen bir topluluğu andılar. Bunun üzerine Abdullah: *"İş sizin bildiğiniz ve gördüğünüz gibi değildir! İki grup karşı karşıya geldiğinde, melekler iner. İnsanları derecelerine göre, 'falan dünya için savaşıyor, filan mal-mülk için savaşıyor, falan da anılmak için vs., filan da Allah'ın rızasını isteyerek savaşıyor' diye yazarlar. O halde, kim Allah'ın rızasını isteyerek savaşır (ve öldürülürse), işte o kimse cennettedir."*

10- Zührî'den (rh):

Ömer ibnu'l-Hattâb, Rasûlullah'ın (sav) mescidindeki bir toplulukla karşılaştı. Onlar Allah yolunda helâk olan bir seriyye (savaş grubu) hakkında konuşuyorlardı. Onlardan bazıları: *"Onlar Allah'ın işçileridir; O'nun yolunda helâk olmuşlardır. Onların ecirleri, Allah üzerine vacip olmuş veya gerçekleşmiştir,"* diyordu. Bir başkası da: *"Onların (Allah'dan) ne beklediklerini Allah en iyi bilir,"* dedi. Ömer onları görünce,

"Ne konuşuyordunuz?" diye sordu. *"Şu seriyye (savaş grubu) hakkında konuşuyorduk. Birimiz şöyle, diğerimiz böyle diyor,"* dediler. Bunun üzerine Ömer:

"Allah'a yemin ederim ki, insanlardan bir kısmı dünya(lık) için savaşır. Yine insanlardan bir kısmı da gösteriş ve şöhret için savaşır. Yine insanlardan bazıları vardır ki, onlar da savaş ansızın başlarına gelince savaşırlar ve ancak ona güçleri yeter. Yine insanlardan bir kısmı da var ki, onlar Allah'ın rızası(nı elde etmek) için savaşır. İşte onlar şehidlerdir. Onlardan her biri, öldüğü şey üzerine diriltilir. Allah'a yemin ederim ki, hiçbir nefis kendisine ne yapılacağını bilemez. Bize, geçen ve gelecek günahı kendisine bağışlanmış görünen adam bu (adam) değildir," buyurdu.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ قَالَ: حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ رَحْمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ: أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ مَثَلَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ -وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ- كَمَثَلِ الْقَائِمِ الصَّائِمِ الْخَاشِعِ الرَّاكِعِ السَّاجِدِ.

11- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilmiştir: Dedi ki: Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Şüphesiz Allah yolunda cihad edenin örneği -ki Allah kendi yolunda cihad edeni en iyi bilir-, namaz için ayakta duran, oruç tutan, Allah'a karşı huşû duyan, rükû ve secde eden kimse gibidir."

عَنْ طَاوُسٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي أَقِفُ الْمَوَاقِفَ أُرِيدُ وَجْهَ اللَّهِ، وَأُحِبُّ أَنْ يُرَى مَوْطِنِي، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

12- Tâvûs'tan (rh) rivayet edilmiştir: "Bir adam, Rasûlullah'a (sav): *"Ben bir (savaş) yer(in)de Allah'ın rızasını isteyerek duruyorum; (ancak) savaştaki yerimin görülmesini de istiyorum,"* dedi. Rasûlullah (sav) ona hiçbir cevap vermedi. Nihayet şu âyet nazil oldu: *"Artık her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın."*

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَالصَّائِمِ الْقَائِمِ بِآيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، مِثْلُ هَذِهِ الأُسْطُوَانَةِ.

13- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre (ra), Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah yolunda cihad edenin örneği; oruç tutan, gece-gündüz zamanlarında Allah'ın âyetleriyle şu direk gibi ayakta duran kimse gibidir."

عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ جَيْشًا فِيهِمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ، فَغَدَا الْجَيْشُ، وَأَقَامَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ لِيَشْهَدَ الصَّلَاةَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاتَهُ قَالَ: يَا ابْنَ رَوَاحَةَ، أَلَمْ تَكُنْ فِي الْجَيْشِ؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلَكِنِّي أَحْبَبْتُ أَنْ أَشْهَدَ الصَّلَاةَ مَعَكَ، وَقَدْ عَلِمْتُ مَنْزِلَهُمْ فَأَرُوحُ وَأُدْرِكُهُمْ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي فِي يَدِهِ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ مَا أَدْرَكْتَ فَضْلَ غَدْوَتِهِمْ.

14- Hasan'dan (rh) rivayet edilmiştir: Rasûlullah (sav) bir ordu gönderdi. İçinde Abdullah bin Revaha (ra) da vardı. Ordu (sabah) erkenden gitti. Abdullah bin Revaha, Rasûlullah (sav) ile namazda beraber bulunmak için kaldı. Rasûlullah (sav) namazı edâ edince: *"Ey İbni Revaha! Sen orduda değil miydin?"* diye sordu. Abdullah:

"Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak namazda sizinle birlikte bulunmak istedim. Onların duracağı yeri biliyorum. (Hemen) gider, onlara ulaşırım," dedi. (Bunun üzerine) Rasûlullah (sav): *"Nefsim elinde olana yemin ederim ki, yeryüzündekileri infak eylemiş olsaydın bile, onların erkenden çıkmalarının faziletine ulaşamazdın,"* buyurdu.

15- Muâviye bin Kurrâ'dan (rh) rivayet edildiğine göre, şöyle demiştir: *"Her ümmetin bir ruhbaniyeti vardır. Bu ümmetin ruhbaniyeti ise, Allah yolunda cihaddır,"* denilirdi.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ رَهْبَانِيَّةً، وَرَهْبَانِيَّةُ هَذِهِ الأُمَّةِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

16- Enes bin Mâlik'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Şüphesiz her ümmetin bir ruhbaniyeti vardır. Bu ümmetin ruhbaniyeti, Allah yolunda cihaddır."

عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ قَالَ: أَخْبَرَنِي عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ أَنَّ السِّيَاحَةَ، ذُكِرَتْ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَبْدَلَنَا اللَّهُ بِذَلِكَ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالتَّكْبِيرَ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ.

17- İbni Luhay'a'dan (rh): Umara bin Ğaziyye bana şunu anlattı: *"Rasûlullah'ın (sav) yanında, (ibadet ve ruhbanlık için) seyahat etmek zikredildi. Bunun üzerine Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Allah, bizim için Allah yolunda cihad ve her yüksek yerde tekbir getirmeyi bununla değiştirdi."*

حَدَّثَنِي الْحَكَمُ بْنُ مِينَا قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ غَدْوَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا، أَوْ مَا عَلَيْهَا.

18- Hakem bin Mînâ (rh) şöyle dedi: Ebû Hureyre'nin (ra) şöyle dediğini işittim: "Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah yolunda gece veya sabah yolculuğa çıkmak, dünyadan da, dünyadakilerden veya dünyanın üzerindekilerden de daha hayırlıdır."

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: ذُكِرَ الشُّهَدَاءُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لاَ تَجِفُّ الْأَرْضُ مِنْ دَمِهِ حَتَّى تَبْتَدِرَهُ زَوْجَتَاهُ كَأَنَّهُمَا ظِئْرَانِ أَضَلَّتَا فَصِيلَهُمَا فِي بَرَاحٍ مِنَ الأَرْضِ بَيْدَاءَ، وَفِي يَدِ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا حُلَّةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.

19- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah'ın (sav) yanında şehidler anıldı. Bunun üzerine Rasûlullah (sav): *"(Şehidin) Yerde kanı kurumadan, iki zevcesi, yeryüzünün herhangi ıssız bir çölünde yavrusunu kaybetmiş iki süt annesi gibi, her birinin elinde, dünyadan ve dünyadakilerden daha hayırlı birer elbise olduğu halde onu karşılarlar,"* buyurdu.

20- Abdullah bin Ubeyd bin Umeyr el-Leysî dedi ki: *"İki saf karşı karşıya geldiğinde, Allah güzel gözlü hûrileri dünya semâsına indirir. İleri atılmasını beğendikleri bir adamı gördüklerinde, "Allahım! Onu(n ayağını) savaşında sabit kıl!"* derler. Eğer geri çekilirse, ondan gizlenirler. Öldürülecek olursa, ona iner, yüzünden toprağı siler ve, *"Allahım! Onu toprağa bulayanı toprağa bula! (Üzerine) toprak atanı toprağa göm!"* derler."

21- Mücahid'den (rh) rivayet edilmiştir: "(Bu,) Yezid bin Şecere'nin (ra) bize hatırlatıp, ardından ağladığı olaylardandır. O, fiiliyle de ağlamasını doğrulardı. Şöyle derdi:

"Ey insanlar, Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın!" (Fâtır, 35/3) *"Allah'ın üzerinizdeki nimetinin eseri ne kadar güzel!.. (Birde) Sarı, kırmızı, beyaz ve siyah arasında ve binek hayvanlarında benim görmüş olduklarımı görseydiniz!... Şüphesiz namaz için kâmet getirildiğinde, semânın, cennet ve cehennemin kapıları açı-*

lır. İki saf da karşı karşıya geldiğinde, semânın, cennetin ve cehennemin kapıları açılır. Güzel gözlü hûriler süslenir ve (yukardan aşağıya) bakarlar. Bir adam yüzünü (düşmana) çevirince, "Allahım, onu(n ayağını) sabit kıl! Allahım, ona yardım et!" derler. (Adam) Arkasını dönecek (ve savaştan kaçacak) olursa, ondan gizlenirler ve "Allahım, onu bağışla!" derler. Düşmana adamakıllı saldırınız!... Annem, babam size fedâ olsun! Güzel gözlü hûrileri üzmeyiniz." Öldürülünce, kanından çıkan ilk kokuyla, ağaç dallarından yaprakların döküldüğü gibi, hataları dökülür. Ona iki kadın inip, yüzünü(n topraklarını) silerler ve şöyle derler: "Biz, seniniz." O da, onlara: "Ben de, sizinim" der. Sonra ona yüz elbise giydirilir. O elbiseleri, iki parmağı, arasına koysa, elbette sığar; (o elbiseler) insanların dokumasından değil, ancak cennet bitkilerinden yapılmıştır."

22- Enes bin Mâlik'den (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Allah yolunda sabah erken veya geceleyin yola çıkmak, dünyadan ve dünyada olan şeylerden daha hayırlıdır. Cennetten birinizin okunun veya kamçısının boyu kadar bir yer, dünyadan ve dünyada olan şeylerden daha hayırlıdır. Cennet kadınlarından bir kadın, yeryüzüne baksa, semâyla yeryüzü arasındaki şeyleri aydınlatır ve yeryüzünü güzel bir kokuyla doldurur. Onun başörtüsü de, dünyadan da, dünyada olan şeylerden de daha hayırlıdır."*

23- Said bin Âmir'den (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Cennet güzellerinden biri, semâdan (yeryüzüne) baksa, yeryüzü onunla aydınlanır. Yüzünün ışığı, güneşi ve ayı kapatır. Örtündüğü başörtüsü, dünyadan ve dünyada olanlardan daha hayırlıdır."* Sonra (Said bin Âmir) hanımına: *"Seni, onlar için terk etmem, onları senin için terk etmemden daha doğrudur,"* dedi.

24- Muttalib bin Hintab (ra) şöyle dedi: *"Şehid için, San'a ile Cabiye arası kadar bir oda vardır. Üstü inci ve yakut, içi misk ve*

kâfûr (doludur). Melekler, Yüce Allah'dan bir hediye ile onun huzuruna girerler. Diğer bir kapıdan, Rablerinden bir hediye ile (gelen) melekler girmedikçe, içerideki (melek)ler çıkmaz."

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ نَفْسٍ تَمُوتُ لَهَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يَسُرُّهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا، وَلَهَا الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلاَّ الشَّهِيدُ؛ لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشَّهَادَةِ، فَيَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ فَيُقْتَلَ مَرَّةً أُخْرَى.

25- Enes bin Mâlik'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah katında bir hayır olduğu halde, ölen hiçbir nefse, dünya ve içindekilere sahip olmak için dünyaya geri dönmek onu mutlu etmez. Ancak şehid, şehâdetin üstünlüğünü gördüğünden dolayı, dönüp bir kere daha öldürülmeyi ister."

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ قَالَ عَلَى النَّاسِ لَأَحْبَبْتُ أَنْ لاَ أَتَخَلَّفَ عَنْ سَرِيَّةٍ تَخْرُجُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَلَكِنْ لاَ أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ، وَلَا يَجِدُونَ مَا يَتَحَمَّلُونَ عَلَيْهِ، وَلَشَقَّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا بَعْدِي، أَوْ نَحْوَهُ. وَلَوَدِدْتُ أَنِّي أُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلُ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ.

26- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Ümmetime (veya insanlara) zorluk vermeyeceğini bilsem, Allah yolunda (savaşa) çıkan hiçbir seriyyeden (gruptan) geri kal-

mamayı isterdim. Fakat onları bindirecek bir şey bulamam, onlar da binecek bulamazlar. Gerek benim ardımdan, gerekse ondan sonra, savaştan geri kalmak da onlara ağır geldi. Oysa ben, Allah yolunda savaşıp öldürülmeyi, sonra dirilmeyi, sonra öldürülmeyi, sonra tekrar dirilmeyi, sonra (tekrar) öldürülmeyi isterdim."

عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنَّ لَهُ مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهِيدُ، فَإِنَّهُ يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ.

27- Katâde'den (rh) rivayet edilmiştir: Enes bin Mâlik'in (ra), Rasûlullah'tan (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Şehid dışında, Cennete giren hiçbir kimse yoktur ki, yeryüzünün üstündeki her şey kendisinin olsa bile, dünyaya dönmeyi istesin. Çünkü o (şehid), geri dönmeyi ve on defa daha öldürülmeyi temenni eder."

28- Nu'man bin Beşîr (ra) şöyle dedi: *"Allah yolunda cihad edenin örneği; o, savaştan dönünceye kadar, gündüz oruç tutup, gece namaz için ayakta duran bir adam gibidir."*

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ فِي مَنْخِرَيْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ أَبَدًا.

29- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah yolundaki toz ve cehennem ateşinin dumanı, müslüman bir kulun burnunda asla bir araya gelmez."

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا شَحَبَ وَجْهٌ، وَلَا اغْبَرَّ قَدَمٌ فِي عَمَلٍ يُبْتَغَى بِهِ دَرَجَاتُ الْجَنَّةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ الْمَفْرُوضَةِ كَجِهَادٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَلَا ثَقُلَ مِيزَانُ عَبْدٍ كَدَابَّةٍ تُنْفَقُ لَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ يُحْمَلُ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

30- Muaz bin Cebel'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki, farz namazdan sonra, kendisiyle cennet dereceleri istenilen hiç bir (işte) Allah yolunda cihadda olduğu gibi, yüz değişip, ayak tozlanmadı. Bir kulun da tartısında hiç bir şey Allah yolunda (cihad için) infak edilen yahut Allah yolunda üzerinde bindirilen bir hayvan kadar ağır gelmedi."

31- Ebu Misbah el-Hımsî şöyle dedi: "Malik bin Abdillah el-Has'amî'nin kumandasındaki bir yaz seferinde, Rum(ların) topraklarında yürürken, Mâlik, Câbir bin Abdillah'la (ra) karşılaştı. Câbir yürüyor, katırını yanında sürüyordu. Mâlik ona:

"Ey Ebu Abdullah, Allah sana binek vermiş, (ona) bin(sene)!" dedi. Câbir (ra):

"Bineğimi dinlendiriyorum ve kavmimden bir şey istemiyorum. Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Kimin iki ayağı Allah yolunda tozlanırsa, Allah onu ateşe haram kılar." Mâlik, onun bu sözünü çok beğendi. Yürüdü, nihayet sesini ona ulaştıracak bir yere vardı. En yüksek sesiyle ona bağırdı:

"Ey Ebu Abdullah! Allah sana binek vermiş, (ona) bin(sene)!"

Câbir (ra), onu(n niyetini) anladı ve sesini yükselterek ona cevap verdi:

"Bineğimi dinlendiriyor, kavmimden de bir şey istemiyorum. Rasûlullah'ın (sav), (s.a.s) in, 'Kimin iki ayağı Allah yolunda tozlanırsa, Allah onu ateşe haram kılar' dediğini işittim." Bunun üzerine insanlar hayvanlarından atladılar. O günden daha fazla yayan yürüyenlerin çok olduğu (böyle) bir gün görmedim."

32- Ebu Misbah'dan (rh) rivayet edilmiştir: Malik bin Abdillah el-Has'amî ile Rum(ların) topraklarına gazaya çıktık. Bir adam insanların önüne geçti, sonra bineğinden indi. Yürüyor ve hayvanını yanında sürüyordu. Mâlik (ra):

"Ya Ebu Abdullah, binmeyecek misin?" dedi. O da, *"Rasûlullah'ın (sav), 'Kimin iki ayağı Allah yolunda gündüzün bir anında tozlanırsa, onlar (artık) ateşe haramdır' dediğini işittim. Beni kavmime muhtaç etmemesi için hayvanımı dinlendiriyorum,"* dedi. Ebu Misbah (rh) dedi ki: *"Bunun üzerine insanlar bineklerinden indiler ve ben o gününden daha fazla bineğinden inen görmedim."*

عَنْ مَسْرُوق قَالَ: مَا مِنْ حَالٍ أَحْرَى أَنْ يُسْتَجَابَ لِلْعَبْدِ فِيهِ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ مِنْ أَنْ يَكُونَ عَافِرًا وَجْهَهُ سَاجِدًا.

33- Mesruk'tan (rh) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Allah yolunda cihadda olması dışında hiçbir durum, içinde kulun duasının kabul edilmesi için, secde ederken yüzünü toprağa sürmesi halinden daha layık değildir."*

34- Selman'dan (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Kulun kalbi, Allah yolunda savaşta titrediğinde, hurma salkımının hurmalarının döküldüğü gibi, hataları dökülür."* Namaz hakkında da bunun benzeri zikredilmiştir.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ، أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ عَجِبَ لَهَا النَّاسُ حَتَّى ذُكِرَتْ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَعْجَبَتْكُمْ صَدَقَةُ ابْنِ عَوْفٍ؟ قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: لَرَوْحَةُ صُعْلُوكٍ مِنْ صَعَالِيكِ الْمُهَاجِرِينَ يَجُرُّ سَوْطَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ صَدَقَةِ ابْنِ عَوْفٍ.

35- Said bin Ebî Hilâl'den (rh) rivayet edildiğine göre, kendisine şu haber ulaşmıştır:

"Abdurrahman bin Avf (ra), insanları şaşırtan (miktarda) bir sadaka verdi. Daha sonra bu (sadaka) Rasûlullah'ın (sav) yanında anıldı. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"İbni Avf'ın sadakasını çok mu beğendiniz?" dedi. *"Evet, ey Allah'ın Rasûlü!"* dediler. Rasûlullah (sav): *"Muhacirlerin fakirlerinden bir fakirin, bineği olmadığından kamçısını yerde sürüyerek erkence savaşa çıkması, İbni Avf'ın sadakasından daha üstündür."* buyurdu.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَانِتِ ، الَّذِي لَا يَفْتُرُ عَنْ صِيَامٍ وَقِيَامٍ حَتَّى يَرْجِعَ.

36- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah yolunda cihad edenin örneği; o, savaştan dönünceye kadar orucundan ve namazından ayrılmayan, Allah'a ibadetle uğraşan bir kul gibidir."

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ يُكْلَمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ -وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِهِ- إِلاَّ جَاءَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، اللَّوْنُ لَوْنُ الدَّمِ، وَالرِّيحُ رِيحُ مِسْكٍ.

37- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Muhammed'in nefsi elinde olana yemin ederim ki, Allah yolunda yaralanan bir kimse ki -Allah kendi yolunda yaralananı en iyi bilir -, kıyamet günü yaralandığı gibi gelir. Rengi, kan rengi; kokusu misk kokusu(dur)."

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَكَفَّلَ اللَّهُ لِمَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُجَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لاَ يَنْهَزُهُ إِلاَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ، وَتَصْدِيقُ كَلِمَتِهِ، أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ يُرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ.

38 Ebu Hureyre'den (ra) den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Ancak Allah yolunda cihad veya Allah'ın sözünü tasdik için, kendi yolunda cihad etmek üzere evinden çıkan kimseyi, Allah,

cennetine sokmayı ve elde ettiği sevap veya ganimetle evine tekrar döndürmeyi üstlenmiştir."

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ كَلْمٍ يُكْلَمُهُ الْمُسْلِمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْأَتِهَا، إِذَا طُعِنَتْ تُفَجِّرُ دَمًا، فَاللَّوْنُ لَوْنُ دَمٍ، وَالْعَرْفُ عَرْفُ مِسْكٍ.

39- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah yolunda müslümanın aldığı bütün yaralar, kıyamet günü yaralandığı zamanki gibidir. Kanı fışkırır; rengi, kan rengi; kokusu, misk kokusudur."

40- Ebu Hureyre (ra) şöyle dedi: *"Cür'etli, tam cür'etli (kimse), düşman hazır olduğunda arkasını dönüp kaçandır. Cüretli, tam cüretli, düşman hazır olduğunda, arkasını dönüp kaçandır. Korkak, tam korkak ise, düşman hazır olduğunda, Allah'ın dilediği oluncaya kadar, onlara saldırandır." "Ey Ebu Hureyre, bu nasıl olur?"* denildi. O da, *"Kaçan, Allah'a karşı cür'ette bulunup kaçtı. Korkak ise, Allah'tan korktu,"* buyurdu.

41- İbni Abbas (ra) şöyle dedi: Allah Tebâreke ve Teâlâ, *"buluttan gölgelikler içinde meleklerle birlikte"* (Bakara, 2/210) gelir. Sonra bir davetçi: *"Bugün topluluk, ikramın kime olduğunu bilecek!"* diye nidâ eder. Bunun üzerine (Allah-u Teâlâ) buyurur: *"Benim rızamı kazanmak için kanlarını döken dostlarımı size takdim ederim."* Ardından, insanlar onları görmek için dikkat kesilirler. Nihayet onlar da yaklaşırlar."

42- Muaz bin Cebel (ra) şöyle dedi: *"(Kıyamet günü), 'Allah yolunda varını yoğunu kaybedenler nerede?' diye bir münadi (da-*

vetçi) seslenir. Bunun üzerine mücahidler dışında kimse ayağa kalkmaz."

حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَاتَلَ الشُّجَاعُ وَالْجَبَانُ، فَأَعْظَمُهُمَا أَجْرًا الْجَبَانُ، وَإِذَا تَصَدَّقَ الْبَخِيلُ وَالسَّخِيُّ فَأَعْظَمُهُمَا أَجْرًا الْبَخِيلُ.

43- Ebu İmran el-Cevnî'den (rh) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Cesur ve korkak (iki kişi), düşmanla savaşırken, ikisinden sevabı fazla olan, korkaktır. Cömert ve cimri (iki kişi) tasadduk ettiğinde, ikisinden sevabı daha büyük olan, cimridir."

44- Said bin Cübeyr (ra), Allah'ın, *"Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir."* (Zümer, 39/68) âyeti hakkında: *"Onlar şehidlerdir; Arş'ın çevresinde, kılıçlarını kuşanmış bir halde duran, Allah'ın övdüğü kimselerdir,"* dedi.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: عُرِضَ عَلَيَّ أَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَأَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ النَّارَ، فَأَمَّا أَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ: فَالشَّهِيدُ، وَعَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَنَصَحَ لِسَيِّدِهِ، وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيَالٍ. وَأَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ النَّارَ: أَمِيرٌ مُسَلَّطٌ، وَذُو ثَرْوَةٍ مِنْ مَالٍ لَا يُعْطِي حَقَّهُ، وَفَقِيرٌ فَخُورٌ.

45- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Bana Cennete girenlerin ve Cehenneme girenlerin ilk üçü gösterildi. Cennete giren ilk üç kişi (şunlardır):

- *Şehid*
- *Rabbine güzel ibadet eden, efendisine de samimi olan köle,*
- *Geçimini sağlamak zorunda olduğu kimseler çok olduğu halde, namuslu ve dürüst olan kimse.*

Cehenneme girecek ilk üç kişi (de şunlardır):

- *Zorba yönetici*
- *Malı olduğu halde, hakkını vermeyen (kimse)*
- *(Fakirliğiyle) gururlanan fakir (kimse)*

46- Ebu'l Ahmes'ten rivayet edilmiştir: Ebu Zerr'in (ra), *"Allah üç kişiyi sever ve üç kişiden de nefret eder,"* dediği bana ulaştı. Onunla karşılaştım ve:

"Ey Ebu Zerr! Sen ne dedin! Bana, bunu doğrudan doğruya Rasûlullah'dan (sav) rivayet ettiğin ulaştı. Bunu senden duymak istiyorum," dedim. O: *"Ne o?"* diye sordu. Ben: *"Allah üç kişiyi sever ve üç kişiden de nefret eder (hadisi),"* dedim. *"(Evet) Ben bunu söyledim, (çünkü) işittim,"* diye cevap verdi. Ben yine: *"O halde Allah'ın sevdikleri kimlerdir?"* dedim. Şöyle dedi:

"Bir heyet veya savaş topluluğunda bulunan bir adam, arkadaşları düşman tarafından aniden keşfedildiğinde, öldürülünceye kadar nefsini siper ve fedâ eder veya Allah ona bir fetihle yardım eder. Diğeri, bir kavim ile seferdedir. Onlar gece yolculuklarını uzatırlar. O kadar ki, onlara kuru toprağa yatmak hoş gelir. Bunun üzerine (hayvanlarından) inerler. O ise hemen kalkar, arkadaşlarını tekrar uyandırıncaya kadar, bir tarafa çekilir, nöbet bekler. Diğeri, kötü komşusu olan bir adamdır. Onun ezâlarına, ölüm veya ayrılık aralarını açıncaya kadar, sabreder." Ben,

"Bunlar, Allah'ın sevdiği kimselerdir. Peki nefret ettikleri kimlerdir?" dedim. Şöyle dedi:

"Çok yemin eden tüccar veya satıcı, sürekli minnet altında bırakan cimri ve kibirli fakir."

عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْضَلُ الشُّهَدَاءِ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ يُلْقَوْنَ فِي الصَّفِّ فَلاَ يَلْفِتُونَ وُجُوهَهُمْ حَتَّى يُقْتَلُوا، أُولَئِكَ يَتَلَبَّطُونَ فِي الْغُرَفِ الْعُلَى مِنَ الْجَنَّةِ، يَضْحَكُ إِلَيْهِمْ رَبُّكَ، إِنَّ رَبَّكَ إِذَا ضَحِكَ إِلَى قَوْمٍ، فَلاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ.

47- Yahya bin Ebî Kesîr'den (rh) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah katında şehidlerin en üstünü, saf içinde düşmanla karşılaştıklarında, öldürülünceye kadar yüzlerini dönmeyenlerdir. İşte onlar, Cennetin yüksek odalarında, hayranlıkla dolaşırlar. Rabbin onlara güler. Şüphesiz Rabbin bir kavme güldüğünde, onlar için hesaba çekilmek yoktur."

48- Abdullah bin Amr'dan (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Dikkat edin, size Allah katında kıyamet günü şehidlerin derece bakımından en üstününü haber vereyim mi?" (Onlar) Saf içinde düşmanla karşılaşan, düşmanlarıyla yüz yüze gelince de kılıcını omuzuna koymuş olduğu halde, sağa sola dönmeyenlerdir. 'Allahım! Boş günler geçirdiğime karşılık, bugün nefsimi sana kiraya veriyorum' der ve bu esnada öldürülür. İşte bu, Cennetin yüksek odalarında diledikleri yerde hayranlıkla dolaşan şehidlerdendir."*

49- Hezzaz bin Malik'ten rivayet edilmiştir: Kâ'b bana: *"Ey Hezzaz bin Malik! Kıyamet günü Allah katında şehidlerin en üstününü sana haber vereyim mi?"* dedi. *"Evet,"* dedim. O da:

"Nefsi karşılığında mükafatı Allah'tan bekleyendir," dedi. Bundan sonra: *"Ey Hezzaz bin Malik! Derecede onları takip edenleri de sana haber vereyim mi?"* dedi. *"Evet,"* dedim. O da:

"Düşmanı öldürmekte ileri gidendir," dedi. Sonra:

"Ey Hezzaz bin Malik! Ehli cumanın (yani Cuma namazı kılanlardan) mükâfatı en az olanını sana haber veriyim mi?" dedi. *"Evet,"* dedim. O da:

"Ancak son rek'ata veya son secdeye ulaşandır," dedi. Sonra: *"Vallahi kıyamet günü insanlar şehidlere ancak şöyle bakarlar,"* dedi ve gözünü semâya çevirdi.

حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ: قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مَنْ عُقِرَ جَوَادُهُ وَأُهْرِيقَ دَمُهُ.

50- Abdullah bin Ubeyd bin Umeyr'den (ra) rivayet edilmiştir:

"Ey Allah'ın Rasûlü, en üstün cihad hangisidir?" diye soruldu. Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Kimin atı öldürülmüş ve kanı dökülmüşse (o üstündür)."

حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ مَعْدَانَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الشُّهَدَاءُ أُمَنَاءُ اللَّهِ، قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا عَلَى فُرُشِهِمْ.

51- Hâlid bin Mi'dân'dan (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Şehidler, ister öldürülsünler, ister yataklarında ölsünler, Allah'ın emin kıldığı kimselerdir."

52- Ebu Vâil'den (rh) -ki Hammâd, İbni Vâil konusunda şüpheye düştü- rivayet edildiğine göre, Halid bin Velid (ra) vefat ederken şöyle dedi: *"Şehâdeti, en çok bulunduğu yerde aradım. Ancak bana, yatağımda ölmek takdir olunmuş. Lâ ilâhe illallah'dan sonra, kâfirlere aniden saldırmak için sabahı beklediğimiz, gökyüzü üzerime yağmurunu yağdırırken, kalkanımla korunarak geçirdiğim bir geceden daha ümitli olduğum hiçbir amel yoktur."* Sonra şöyle dedi:

"*Ben öldüğümde, silahıma ve atıma bakınız. Onları Allah yolunda hazırlıklı kılınız!"* dedi. Vefat ettiğinde, Ömer (ra) cenazesinde bulundu. Onun şu sözünü zikretti:

"Ebu Velid'in kadınlarına Halid üzerine gözyaşı dökmek yoktur! Başa toprak atmak, feryat ve figan da yoktur..."

53- Sabit el-Bennânî'den (rh) rivayet edildiğine göre, Ebu Cehil'in oğlu İkrime, bir savaşta bineğinden indi. Halid bin Velid ona:

"Yapma! Senin öldürülmen müslümanlara ağır gelir," dedi. Bunun üzerine İkrime:

"Bırak beni ey Halid! Senin Rasûlullah'la (sav) bir geçmişin var. Oysa ben ve babam, insanların içinde Rasûlullah'a (sav) karşı en şiddetli olanlardandık," dedi. Ardından yürüdü, nihayet şehid oldu.

عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ أَبَا جَهْلٍ أَتَانِي فَبَايَعَنِي، فَلَمَّا أَسْلَمَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ، قِيلَ صَدَّقَ اللَّهُ رُؤْيَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا كَانَ لِإِسْلَامِ خالد. قَالَ: لَيَكُونَنَّ غَيْرُهُ حَتَّى أَسْلَمَ عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ، فَكَانَ ذَلِكَ تَصْدِيقَ رُؤْيَاهُ.

54- Ebu Bekir bin Abdurrahman bin el-Hâris'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Rüyada gördüm. Sanki Ebu Cehil bana geldi ve hemen biat etti." Halid bin Velid müslüman olunca, *"Allah rüyanı tasdik etti ey Allah'ın Rasûlü! Bu, Halid'in İslamiyeti kabulüdür,"* denildi. Rasûlullah (sav):

"Ondan başkası (da) olacak," buyurdu. Nihayet Ebu Cehil'in oğlu İkrime (de) müslüman oldu. Bu olay, Rasûlullah'ın (sav) rüyasının tasdiki oldu.

55- İbni Ebi Müleyke'den rivayet edildiğine göre, Ebu Cehil'in oğlu İkrime, mushafı alır, yüzüne sürer ve *"Rabbimin Kitabı, Rabbimin Kelâmı"* diye ağlardı.

عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، قِيلَ لَهُ: فِيمَ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ، وَسُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو، وَالْحَارِثِ

بْنِ هِشَامٍ، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ﴾

56- Hanzala bin Ebî Süfyan'dan rivayet edildiğine göre, Salim bin Abdullah'a: *"O konuda senin yapacağın bir şey yoktur."* (Âli İmrân: 3/128) âyetinin ne hakkında nazil olduğu soruldu. Salim şöyle dedi:

"Rasûlullah (sav), Safvan bin Ümeyye, Süheyl bin Amr ve Hâris bin Hişâm'a beddua ediyordu. Bunun üzerine, "O konuda senin yapacağın bir şey yoktur. Allah, ya tevbelerini kabul edip onları affeder, ya da zâlim olduklarından dolayı onlara azâb eder." âyeti nâzil oldu.

حَدَّثَنِي سَالِمٌ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلَانًا وَفُلَانًا. بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ﴾

57- Sâlim babasından rivayet ettiğine göre, babası, Rasûlullah (sav) sabah namazının son rekatında, rükûdan başını kaldırdığında, *'Semi Allahu limen hamideh. Rabbena leke'l-Hamd'* dedikten sonra, *"Allahım, sen falan ve filana lanet et!"* dediğini işitti. Bunun üzerine Allah,

"O konuda senin yapacağın bir şey yoktur. Allah, ya tevbelerini kabul edip onları affeder, ya da zâlim olduklarından dolayı onlara azâb eder," âyetini indirdi.

58- İbni Cüreyc, Mücahid'in, *"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadırlar."* (Âl-i İmrân, 169) âyeti hakkında şöyle dediğini söyledi:

"Onlar, cennet meyvelerinden rızıklandırılırlar. Orada olmadıkları halde, cennet kokusunu duyarlar."

59- İbni Abbas, Kâ'b'ın şöyle dediğini rivayet etti: *"Me'va cenneti(nde), şehidlerin ruhlarının içinde rızıklandıkları, yeşil bir kuş vardır."*

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَمَّا أُصِيبَ إِخْوَانُكُمْ بِأُحُدٍ جَعَلَ اللَّهُ أَرْوَاحَهُمْ فِي أَجْوَافِ طَيْرٍ خُضْرٍ، تَرِدُ أَنْهَارَ الْجَنَّةِ، وَتَأْكُلُ مِنْ ثِمَارِهَا، وَتَأْوِي إِلَى قَنَادِيلَ مِنْ ذَهَبٍ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ، فَلَمَّا وَجَدُوا طِيبَ مَطْعَمِهِمْ وَرَأَوْا حُسْنَ مُنْقَلَبِهِمْ. قَالُوا: يَالَيْتَ إِخْوَانَنَا يَعْلَمُونَ مَا أَكْرَمَنَا اللَّهُ بِهِ، وَمَا نَحْنُ فِيهِ لِئَلَّا يَزْهَدُوا فِي الْجِهَادِ، وَلَا يَنْكُلُوا عِنْدَ الْحَرْبِ، فَقَالَ اللَّهُ: أَنَا أُبَلِّغُهُمْ عَنْكُمْ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

60- İbni Abbas'dan (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Kardeşleriniz Uhud'da şehid olduklarında, Allah onların ruhlarını yeşil kuşların içine koydu. (O kuşlar) Cennet ırmaklarına (su içmek için) gelir, cennet meyvelerinden yer, Arş'ın gölgesindeki altın kandillere tünerler. (Şehidler,) Yiyeceklerinin güzel kokusunu duydukları ve döndükleri yerin güzelliklerini gördüklerinde, "Kardeşlerimiz, Allah'ın bize ikram ettiklerini ve (şu anda) ne

halde olduğumuzu bilselerdi, cihad (konusun)da azla yetinmez ve savaştan çekinmezlerdi" dediler. Bunun üzerine Allah, "Ben sizin yerinize onlara bildiririm" buyurdu. Ardından, "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın..." (Âl-i İmrân, 169) âyetini indirdi."

عَنْ حَبَّانَ بْنِ أَبِي جَبَلَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اسْتُشْهِدَ الشَّهِيدُ أَخْرَجَ اللَّهُ لَهُ جَسَدًا كَأَحْسَنِ جَسَدٍ، ثُمَّ أَمَرَ بِرُوحِهِ، فَأُدْخِلَ فِيهِ، فَيَنْظُرُ إِلَى جَسَدِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ كَيْفَ يَصْنَعُ بِهِ، وَيَنْظُرُ إِلَى مَنْ حَوْلَهُ مِمَّنْ يَتَحَزَّنُ عَلَيْهِ، فَيَظُنُّ أَنَّهُمْ يَسْمَعُونَهُ أَوْ يَرَوْنَهُ فَيَنْطَلِقُ إِلَى أَزْوَاجِهِ.

61- Hayyan bin Ebî Hable'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Şehid, şehadete ulaştığında, Allah onun için bedenlerin en güzeline benzer bir beden çıkarır. Sonra onun ruhuna emreder de, o cesede sokulur. İçinden çıkarıldığı bedene nasıl davranıldığına, kendisi hakkında üzülenlerden (kabri) çevresindekilere bakar. Onların kendisini işittiklerini veya gördüklerini sanır. Ardından onları bırakıp, eşlerinin yanına gider."

62- Enes bin Mâlik (ra) şöyle dedi: Bi'r-i Maûne'de şehid edilenler hakkında, nesh edilinceye kadar okuduğumuz şu Kur'ân ayeti nazil olmuştur: *"Kavmimize bildiriniz. Kuşkusuz biz Rabbimize kavuştuk. O bizden razı, biz de ondan razı olduk."*

حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ، وَالْحَكَمُ أَنَّ حَارِثَةَ بْنَ النُّعْمَانِ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُنَاجِي جِبْرِيلَ، فَجَلَسَ، وَلَمْ يُسَلِّمْ، فَقَالَ جِبْرِيلُ: يَا

رَسُولَ اللَّهِ، أَمَا إِنَّ هَذَا لَوْ سَلَّمَ لَرَدَدْنَا عَلَيْهِ. قَالَ: وَهَلْ تَعْرِفُهُ قَالَ: نَعَمْ هَذَا مِنَ الثَّمَانِينَ الَّذِينَ صَبَرُوا مَعَكَ يَوْمَ حُنَيْنٍ، أَرْزَاقُهُمْ وَأَرْزَاقُ أَوْلَادِهِمْ عَلَى اللَّهِ فِي الْجَنَّةِ.

63- Kâsım ve Hakem şöyle dediler: "Hârise bin Nu'mân (ra), Rasûlullah'a (sav) geldi. Rasûlullah, Cebrail ile gizlice konuşuyordu. Hârise, selam vermeden oturdu. Bunun üzerine Cebrail:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Eğer şu selam verseydi, (selâmına) karşılık verirdik," dedi. Rasûlullah: *"Onu tanır mısın?"* diye sordu. Cebrail:

"Evet. Bu, Huneyn (savaşı) günü, seninle birlikte sabreden seksen kişiden (biri)dir. Onların ve çocuklarının rızıkalrı, cennette Allah'a aittir," buyurdu.

64- Fudale bin Ubeyd (ra), bir deniz (seferin)de iki cenazeyle birlikteydi. (Cenazelerden) Birisine mancınık isabet etmiş, diğeri de vefat etmişti. Fudale vefat edenin kabri yanında oturdu. Ona:

"Şehidi bıraktın. Onun yanında oturmadın," denildi. O da:

"Hangisinin mezarından kaldırılırsam kaldırılayım, önemli değil. Şüphesiz Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurdu: "Allah yolunda hicret edip sonra öldürülen yahut ölenleri hiç şüphesiz Allah güzel bir rızıkla rızıklandıracaktır. Şüphesiz Allah, evet O, rızık verenlerin en hayırlısıdır. Allah onları, herhalde memnun kalacakları bir girilecek yere sokacaktır..." (Hac: 23/58-59) *"Ey Allah'ın kulu! Razı olacağın şekilde (cennete) dahil edilmek ve güzel bir rızıkla rızklandırılmaktan başka daha ne istersin? Allah'a yemin ederim ki ben, ikisinden hangisinin çukurundan tekrar diriltileceğime önem vermem,"* dedi.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّ قَالَ: مَنْ وَضَعَ رِجْلَهُ فِي رِكَابِهِ فَاصِلاً فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَدَغَتْهُ هَامَّةٌ أَوْ وَقَصَتْهُ دَابَّةٌ أَوْ مَاتَ بِأَيِّ حَتْفٍ مَاتَ فَهُوَ شَهِيدٌ.

65- Yahya bin Ebî Kesîr'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Kim Allah yolunda cihada niyetlenerek ayağını üzengisine koysa, ardından onu bir hayvan soksa veya bir binek hayvanı onu düşürüp boynunu kırsa, yahut herhangi bir şekilde ölse, o şehid'dir."

أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَتِيكٍ أَخْبَرَهُ فِي نُسْخَةٍ لَهُ أَنَّ عَتِيكًا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ يَعُودُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَارِثِ، فَوَجَدَهُ قَدْ غَلَبَ، فَصَاحَ بِهِ، فَلَمْ يُجِبْهُ، فَاسْتَرْجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: غُلِبْنَا عَلَيْكَ أَبَا الرَّبِيعِ، فَصَاحَ النِّسْوَةُ، وَبَكَيْنَ، فَجَعَلَ ابْنُ عَتِيكٍ يُسَكِّتُهُنَّ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعْهُنَّ، فَإِذَا وَجَبَ فَلَا تَبْكِيَنَّ بَاكِيَةٌ. قَالُوا: وَمَا الْوُجُوبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: إِذَا مَاتَ. قَالَتِ ابْنَتُهُ: وَاللَّهِ إِنْ كُنْتُ لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ شَهِيدًا؛ فَإِنَّكَ قَدْ قَضَيْتَ جِهَازَكَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ أَوْقَعَ أَجْرَهُ عَلَى قَدْرِ نِيَّتِهِ، وَمَا تَعُدُّونَ الشَّهَادَةَ؟ قَالُوا: الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الشُّهَدَاءُ سَبْعٌ سِوَى الْقَتْلِ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ: الْمَبْطُونُ شَهِيدٌ، وَالْغَرِيقُ شَهِيدٌ، وَالْمَطْعُونُ شَهِيدٌ، وَصَاحِبُ الْهَدْمِ شَهِيدٌ، وَصَاحِبُ الْحَرِيقِ شَهِيدٌ، وَالْمَرْأَةُ تَمُوتُ بِجُمْعٍ شَهِيدَةٌ.

66- Cabir bin Atîk (ra), kendisine ait yazılı bir nüshadan bildirdiğine göre, Atik ona şöyle haber verdi: Rasûlullah (sav), Abdullah bin Hâris'i hastalığında ziyarete geldi. Ölümün ona galip gelmiş olduğunu (öldüğünü) gördü. Ona seslendi. Ancak cevap vermedi. Bunun üzerine Rasûlullah (sav), *"İnna lillah ve inna ileyhi raciûn"* dedikten sonra:

"Ey Ebu Rabi'! Allah'a karşı boynumuz eğri!" dedi. Bunun üzerine kadınlar feryat edip ağladılar. İbni Atîk onları susturmaya başladı. Rasûlullah (sav),

"Bırak onları! Vacip olduğunda hiçbir ağlayan ağlamayacaktır," buyurdu.

"Vacip olma nedir, ey Allah'ın Rasûlü?" dediler. O da:

"Öldüğünde, kızı: 'Allah'a yemin olsun ki ben senin şehid olmanı isterdim. Çünkü sen teçhizatını hazırlamıştın' der," buyurdu. Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz Allah Tebâreke ve Teâlâ onun ecrini niyetine göre verdi. Siz neyi şehadet sayıyorsunuz?"* buyurdu. Onlar da: *"Allah yolunda öldürülmeyi (şehadet sayıyoruz),"* dediler. Rasûlulah (sav):

"Şehidler, Allah yolunda öldürülenden başka yedi (sınıf) dir:

(Allah yolunda) karın hastalığından ölen, şehiddir.

(Allah yolunda) boğulan, şehiddir.

Salgın hastalıktan ölen, şehiddir.

Yıkılan bir şeyin altında kalan, şehiddir.

Yanarak ölen, şehiddir.

Karnında çocuk olduğu halde ölen kadın da şehiddir," buyurdu.

67- Abdullah (bin Mes'ud) (ra)'ın yanında şehidler anıldı ve *"Filan kimse, filanca gün şehid olarak öldürüldü. Falan kimse, falanca gün şehid olarak öldürüldü,"* denildi.

Bunun üzerine Abdullah (ra): *"Şehidleriniz ancak öldürülenler ise, o takdirde şehidleriniz(in sayısı çok) azdır. Şüphesiz dağlardan düşen, denizlerde boğulan, yırtıcı kuşların yediği de Allah katında kıyamet günü şehidlerdir,"* buyurdu.

68- Ebu Hureyre (ra) şöyle dedi: *"Sizden birinizin, yaşadığı sürece aralık vermeksizin ayakta durmaya, iftar etmeksizin oruç tutmaya gücü yeter mi?"* Bunun üzerine ona:

"Ey Ebu Hureyre! Buna kim güç yetirebilir?" denildi. O da şöyle dedi:

"Nefsim elinde olana emin ederim ki, şüphesiz Allah yolunda cihad edenin bir günü, ondan daha faziletlidir."

69- Osman bin Affân (ra), kavmi Kureyş'e: *"Açıklığa kavuştu ki, vallahi ben sizi cihaddan alıkoymuşum. Öyle ki, meşguliyet benim de, sizin de üzerinizi kapladı. Kim Şam ordusuna katılmak istiyorsa, katılsın! Kim Irak ordusuna katılmak istiyorsa, katılsın! Kim Mısır ordusuna katılmak istiyorsa, katılsın! Şüphesiz Allah yolunda cihad edenin bir günü, iftar etmeden oruç tutan, ara vermeden namaz kılan bir kimsenin bin günü gibidir,"* dedi.

70- Osman bin Affân (ra), Mina'daki el-Hayf mescidinde şöyle dedi: *"Ey insanlar! Ben Rasûlullah'dan (sav) bir hadis işittim. Size karşı cimrilik ederek onu saklamıştım. Allah'a ve size karşı samimi olmak için, onu size açıklamam bana lüzumlu göründü. Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittim: "Allah yolunda (geçirilen) bir gün, ondan başka (bir yerde geçirilen) bin günden daha hayırlıdır." O halde, sizden herbiriniz kendine baksın."*

عَنِ الضَّحَّاكِ فِي قَوْلِهِ: ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ﴾ قَالَ: نَزَلَتْ آيَةُ الْقِتَالِ فَكَرِهُوهَا، فَلَمَّا بَيَّنَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ثَوَابَ أَهْلِ الْقِتَالِ، وَفَضِيلَةَ أَهْلِ الْقِتَالِ، وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ لأَهْلِ الْقِتَالِ مِنَ الْحَيَاةِ وَالرِّزْقِ لَهُمْ، لَمْ يُؤْثِرْ أَهْلُ الْيَقِينِ بِذَلِكَ عَلَى الْجِهَادِ شَيْئًا، فَأَحَبُّوهُ وَرَغِبُوا فِيهِ، حَتَّى أَنَّهُمْ يَسْتَحْمِلُونَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا لَمْ يَجِدْ مَا يَحْمِلُهُمْ ﴿تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلاَّ يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ﴾ وَالْجِهَادُ فَرِيضَةٌ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ.

71- Dahhâk, *"Hoşunuza gitmediği halde savaş size farz kılındı."* (Bakara, 2/216) âyeti hakkında şöyle dedi:

"Savaş âyeti nazil oldu, ancak onlar (sahabîler) ondan hoşlanmadılar. Aziz ve Yüce olan Allah, savaş ehlinin sevâbı ve savaş ehlinin üstünlüğünü, kendisinin savaş ehli için hayat ve rızık olarak onlara hazırladıklarını açıkladığında, yakîn (kesin inanç) sahipleri, cihada hiçbir şeyi tercih etmediler. Onu o kadar sevdiler ve o kadar istediler ki, Rasûlullah'dan (sav) binek istediler. Rasûlullah (sav), onları bindirecek binek bulamayınca:

"Harcayacak bir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözleri yaş dökerek döndüler." (Tevbe, 9/92) (âyeti nazil oldu.)

Dahhâk, *"Cihad, Allah'ın farzlarından bir farzdır,"* dedi.

72- Osman bin Atâ babasından, o da İbni Abbas'tan (ra) rivayet etti: *"Size ne oluyor da Allah yolunda savaşmıyorsunuz?.."* (Nisâ, 4/75) âyeti hakkında şöyle dedi: *"Zayıf bırakılmışların (mustaz'afların) yolunda da (niçin savaşmıyorsunuz?)."*

73- Katâde, Allah Teala Hazretlerinin: *"Mü'minler, düşman birliklerini gördüklerinde: İşte Allah ve Rasûlü'nün bize vâdettiği! Allah ve Rasûlü doğru söylemiştir, dediler."* (Ahzâb, 33/22) âyeti hakkında şöyle dedi:

Allah, Bakara sûresindeki *"Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki…"* (Bakara, 2/214) âyetini indirdi. *"Mü'minler, düşman birliklerini gördüklerinde: İşte Allah ve Rasûlü'nün bize vâdettiği! Allah ve Rasûlü doğru söylemiştir, dediler."* (Ahzâb, 33/22) *"Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?"* (Bakara, 2/214)

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ عَمِّي أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ سُمِّيتُ بِهِ لَمْ يَشْهَدْ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم، فَكَبُرَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: أَوَّلُ مَشْهَدٍ شَهِدَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم غُيِّبْتُ عَنْهُ، أَمَا وَاللَّهِ، لَئِنْ أَرَانِي اللَّهُ مَشْهَدًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فِيمَا بَعْدُ لَيَرَيَنَّ اللَّهُ كَيْفَ أَصْنَعُ. قَالَ: فَهَابَ أَنْ يَقُولَ غَيْرَهَا، فَشَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَوْمَ أُحُدٍ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ، فَاسْتَقْبَلَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَمْرٍو، وَاهًا لِرِيحِ الْجَنَّةِ، أَجِدُهَا دُونَ أُحُدٍ، فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ، وَوُجِدَ فِي جَسَدِهِ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ أَثَرًا مِنْ بَيْنِ ضَرْبَةٍ وَرَمْيَةٍ وَطَعْنَةٍ، فَقَالَتْ عَمَّتِي الرُّبَيِّعُ بِنْتُ النَّضْرِ، فَمَا عَرَفْتُ أَخِي إِلاَّ بِبَنَانِهِ. قَالَ: وَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

74- Enes'den (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: "İsmiyle isimlendirildiğim amcam Enes bin Nadr (ra), Bedir'de Rasûlullah'la (sav) beraber bulunamamıştı. Bu, amcama ağır geldi ve:

"Rasûlullah'ın (sav) bulunduğu ilk savaşta bulunamadım. Ancak bundan sonra, Allah'a yemin ederim ki, Allah, Rasûlullah'la (sav) birlikte bana bir savaş gösterirse, elbette Allah nasıl hareket edeceğimi görecektir," dedi. Bundan başka bir şey demekten de korktu.

Ertesi yıl, Uhud günü, Rasûlulah (sav) ile beraber hazır bulundu. Savaş esnasında, Sa'd bin Muâz onun karşısına çıkştı. Sa'd'a:

"Ey Ebu Amr! Ah! Cennet kokusu ne güzel!.. Ben onun, Uhud'un ötesinden geldiğini görüyorum," dedi. Ardından şehid oluncaya kadar savaştı. Cesedinde; kılıç, ok ve mızrak yaraları arasında, seksen küsûr yara izine rastlandı. Halam, Nadr'ın kızı, Rabi', *"Kardeşimi ancak parmak uçlarından tanıdım,"* dedi. (Bunun üzerine) şu ayet nazil oldu:

"Mü'minler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir." (Ahzâb, 33/23)

عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَفْصٍ قَالَ: قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ: ﴿وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ ابْنُ قُسْحُمٍ: بَخٍ بَخٍ، فَقَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ

حفص: وبخ على وجهين على التعجب، وعلى الإنكار، فقال عليه الصلاة والسلام: ما أردت بقولك: بخ بخ؟ فقال: يا رسول الله، علمت أني إن دخلتها كان لي فيها سعة. قال: أجل، ثم إن ابن قسحم قال: يا رسول الله، كم بيني وبينها؟ قال: أن تلقاها ولاء القوم فتصدق الله. قال: فألقى تمرات كن في يده، وقال: تخلى من طعام الدنيا، ثم تقدم. فقاتل حتى قتل.

75- Ebu Bekir bin Hafs'dan (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) Bedir günü, *"Rabbinizin bağışına ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun!"* (Âl-i İmrân, 3/133) âyetini okudu. Bunun üzerine Ensârdan, İbni Kasem adlı bir adam, *"Peh peh!"* dedi. (Ebû Bekr bin Hafs: Peh, iki şekilde hem hayret, hem de inkâr anlamında kullanılır, dedi.) Rasûlullah (sav),

"Peh peh demekle ne kastettin!" buyurdu. O da:

"Ey Allah'ın Rasûlü, oraya girersem, orada benim için bir genişlik olacağını anladım," dedi. Rasûlullah (sav):

"Elbette," buyurdu. Sonra İbni Kasem:

"Ey Allah'ın Rasûlü, benimle onun arasında ne kadar var?" dedi. Rasûlullah (sav),

"İnsanlar gelmeden oraya ulaşacak ve Allah'ın doğru söylediğini tasdik edeceksin," buyurdu. Bunun üzerine, İbni Kasem, elinde bulunan birkaç hurmayı attı ve dünya lezzetini terk etti. Sonra ileri atlayıp savaştı, nihayet şehid oldu.

ഇ

عَنْ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ عَمْرُو بْنُ الْجَمُوحِ شَيْخٌ مِنَ الْأَنْصَارِ أَعْرَجَ، فَلَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بَدْرٍ قَالَ لِبَنِيهِ: أَخْرِجُونِي. فَذُكِرَ لِلنَّبِيِّ عَرَجُهُ، وَحَالُهُ، فَأَذِنَ لَهُ فِي الْمُقَامِ، فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ خَرَجَ النَّاسُ، فَقَالَ لِبَنِيهِ: أَخْرِجُونِي. فَقَالُوا: قَدْ رَخَّصَ لَكَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَذِنَ. قَالَ: هَيْهَاتَ مَنَعْتُمُونِي الْجَنَّةَ بِبَدْرٍ وَتَمْنَعُونِيهَا بِأُحُدٍ، فَخَرَجَ، فَلَمَّا الْتَقَى النَّاسُ، قَالَ لِرَسُولِ اللّٰهِ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ الْيَوْمَ أَطَأُ بِعَرْجَتِي هٰذِهِ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَأَطَأَنَّ بِهَا الْجَنَّةَ الْيَوْمَ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ، فَقَالَ لِغُلَامٍ لَهُ كَانَ مَعَهُ يُقَالُ لَهُ سُلَيْمٌ: ارْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ. قَالَ: وَمَا عَلَيْكَ أَنْ أُصِيبَ الْيَوْمَ خَيْرًا مَعَكَ؟ قَالَ: فَتَقَدَّمْ إِذًا. قَالَ: فَتَقَدَّمَ الْعَبْدُ، فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ، ثُمَّ تَقَدَّمَ، وَقَاتَلَ هُوَ حَتَّى قُتِلَ.

76- İbni Abbas'ın kölesi İkrime'den (ra) rivayet edilmiştir: Amr bin Cemûh (ra), Ensarın yaşlılarından topal bir ihtiyardı. Rasûlullah (sav) Bedir savaşına çıktığında, çocuklarına, *"Beni çıkarınız,"* dedi. Ancak (çocukları) Rasûlullah'a (sav) onun topallığını ve durumunu hatırlattılar. Rasûlullah da onun oturmasına izin verdi. Uhud günü geldiğinde, insanlar savaşa çıktılar. O yine oğullarına,

"Beni çıkarınız," dedi. Ancak çocukları:

"Rasûlullah (sav) sana (çıkmayabileceğin konusunda) ruhsat ve izin verdi," dediler. O da:

"Yazık! Cenneti benden Bedir'de men ettiniz, Uhud'da da men ediyorsunuz!" dedi ve çıktı. İnsanlar (savaş için) karşı karşıya geldiğinde, Rasûlullah'a:

"Eğer bugün öldürülürsem, şu topallığımla Cennete ayak basabilir miyim, ne dersin?" dedi. Rasûlullah (sav):

"Evet," dedi. Amr:

"Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, inşaallah bugün topal olarak Cennete ayak basacağım," dedi. Bunun üzerine kendisiyle birlikte olan, Süleym adındaki kölesine:

"Ailene dön," dedi. Süleym,

"Bugün seninle birlikte hayra ulaşmamın, sana ne zararı var?" dedi. Amr,

"O zaman öne geç!" dedi. Köle öne geçti, savaştı ve nihayet şehid oldu. Sonra kendisi öne geçti, savaştı ve nihayet şehid oldu.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ، أَنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ أَبَانَ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا خَرَجَ إِلَى بَدْرٍ أَرَادَ سَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ وَأَبُوهُ أَنْ يَخْرُجَا جَمِيعًا، فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَرَهُمَا أَنْ يَخْرُجَ أَحَدُهُمَا، فَاسْتَهَمَا، فَخَرَجَ سَهْمُ سَعْدٍ، فَقَالَ أَبُوهُ: آثِرْنِي بِهَا يَا بُنَيَّ، فَقَالَ: يَا أَبَتِ، إِنَّهَا الْجَنَّةُ، لَوْ كَانَ غَيْرَهَا آثَرْتُكَ بِهِ، فَخَرَجَ سَعْدٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ، ثُمَّ قُتِلَ خَيْثَمَةُ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ يَوْمَ أُحُدٍ.

77- Saîd bin Hilâl, Süleyman bin Ebân'dan rivayet ettiğine göre, Rasûlullah (sav) Bedir savaşına çıktığında, Sa'd bin Hayseme ve babası, birlikte çıkmak istediler. Bunu Rasûlullah'a (sav) söyle-

diler. Bunun üzerine Rasûlullah, onlardan birinin çıkmasını emretti. Okla kur'a çektiler. Sa'd'ın oku çıktı. Babası,

"Beni nefsine tercih et, oğlum," dedi. Bunun üzerine Sa'd:

"Babacığım, o cennettir. Eğer başka bir şey olsaydı, seni nefsime tercih ederdim," dedi.

Sa'd, savaşa Nebi (sav) ile çıktı ve Bedir savaşında öldürülerek şehid oldu. Ertesi yıl, Uhud günü, babası Hayseme öldürülerek şehid oldu."

78- Semâme bin Abdullah bin Enes, Enes bin Mâlik'in (ra) şöyle dediğini rivayet etmiştir: (Enes bin Mâlik'in) Dayısı Haram bin Milhân, Bi'r-i Maûne günü yaralanmıştı. (Enes:) *"Kan ile şöylece (yaralanmıştı)"* dedi, yüzünü ve başını ıslattı. Sonra: *"Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, kazandım!"* dedi.

79- Zührî'den (rh) rivayet edilmiştir: "Urve bin Zübeyr, Âmir bin Füheyre'nin, o gün (Bi'r-i Maûne'de) öldürüldüğünü, ancak gömmek için cesedini bulamadıklarını, meleklerin onu gömdüğü düşüncesinde olduğunu ileri sürmüştür."

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الَّذِينَ قَتَلُوا أَصْحَابَ بِئْرِ مَعُونَةَ ثَلَاثِينَ غَدَاةً يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ، وَذَكْوَانَ، وَعُصَيَّةَ عَصَوُا اللَّهَ وَرَسُولَهُ قَالَ: وَأُنْزِلَ فِي الَّذِينَ قُتِلُوا بِبِئْرِ مَعُونَةَ قُرْآنٌ قَرَأْنَاهُ حَتَّى نُسِخَ بَعْدُ: بَلِّغُوا قَوْمَنَا أَنَّا قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَرَضِينَا عَنْهُ.

80- Enes bin Malik'ten (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: Rasûlullah (sav) Bi'r-i Maûne'de ashabını katledenlere, Allah ve Rasûlüne isyan eden Ri'l, Zekvân ve Usayye kabilelerine, otuz (gün boyunca) sabah namazında beddua etti. Bi'r-i Maûne'de şehid edi-

len (kâriler) hakkında indirilen, *"Kavmimize bildiriniz ki, biz Rabbimize ulaştık, O bizden razı oldu, biz de ondan razı olduk,"* âyetini nesholuncaya kadar okuduk.

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: انْطَلَقَ حَارِثَةُ ابْنُ عَمَّتِي الرُّبَيِّعِ نَظَّارًا يَوْمَ بَدْرٍ، وَمَا انْطَلَقَ لِقِتَالٍ، فَأَصَابَهُ سَهْمٌ، فَقَتَلَهُ، فَجَاءَتْ عَمَّتِي أُمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ ابْنِي حَارِثَةَ إِنْ يَكُنْ فِي الْجَنَّةِ أَصْبِرْ وَأَحْتَسِبْ، وَإِلاَّ فَسَتَرَى مَا أَصْنَعُ، فَقَالَ: يَا أُمَّ حَارِثَةَ، إِنَّهَا جَنَّاتٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّ حَارِثَةَ فِي الْفِرْدَوْسِ الأَعْلَى.

81- Enes bin Malik'ten (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Halam Rübeyyi'nin oğlu Harise, Bedir günü gözcü olarak gitmişti. Savaş için hareket eder etmez, bir ok isabet edip onu öldürdü. Annesi olan halam, Nebî'ye (sav) geldi ve:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Eğer oğlum Harise cennette ise sabreder ve sevabını Allah'tan beklerim. Yok değilse, ne yapacağımı göreceksin," dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"Ey Hârise'nin anası! Birçok cennet var. Hârise, Firdevs-i A'lâ'dadır," buyurdu.

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ كَانَ يَرْمِي بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنْ خَلْفِهِ لِيَنْظُرَ أَيْنَ تَقَعُ نَبْلُهُ، فَيَتَطَاوَلُ أَبُو طَلْحَةَ بِصَدْرِهِ يَقِي بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَيَقُولُ هَكَذَا يَا نَبِيَّ اللَّهِ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ.

82- Enes (bin Mâlik)'den (ra) rivayet edildiğine göre, Ebû Talha (ra), Rasûlullah'ın (sav) önünde ok atıyordu. Nebî (sav) de, onun arkasından, okunun nereye düştüğüne bakmak için başını kaldırıyordu. Bunun üzerine Ebû Talha göğsünü uzatıyor, onunla Rasûlullah'ı (sav) koruyor ve:

"İşte böyle ey Allah'ın Rasûlü! Allah beni sana fedâ etti. Boynum, boynunun önündedir," diyordu.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ جَحْشٍ يَوْمَ أُحُدٍ: اللّٰهُمَّ إِنِّي أُقْسِمُ عَلَيْكَ أَنْ نَلْقَى الْعَدُوَّ، فَإِذَا لَقِينَا الْعَدُوَّ أَنْ يَقْتُلُونِي، ثُمَّ يَبْقُرُوا بَطْنِي، ثُمَّ يُمَثِّلُوا بِي، فَإِذَا لَقِيتُكَ سَأَلْتَنِي فِيمَ هَذَا، فَأَقُولُ: فِيكَ، فَلَقِيَ الْعَدُوَّ فَقُتِلَ، وَفُعِلَ ذَلِكَ بِهِ قَالَ ابْنُ الْمُسَيِّبِ، فَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَبَرَّ اللّٰهُ آخِرَ قَسَمِهِ كَمَا بَرَّ أَوَّلَهُ.

83- Said bin Müseyyeb'den rivayet edildiğine göre, Abdullah bin Cahş Uhud günü şöyle dedi:

"Allahım! Sana yemin ederim ki, düşmanla karşılaşmayı, düşmanla karşılaştığımızda beni öldürüp karnımı yarmalarını, sonra bana müsle (öldürdükten sonra ağız, burun, kulak vs. kesmek) yapmalarını, seninle karşılaştığımda bana, "Bu ne için?" diye sorduğunda, "Senin için," demeyi istiyorum." Ardından, Abdullah bin Cahş, düşmanla karşılaştı, dediğini yaptı. Said bin Müseyyeb şöyle dedi:

"Allah'ın, onun yemininin öncesine lütufkâr davrandığı gibi, sonuna da lütufkâr davranmasını ümit ederim."

84- Müslim bin Sabih'den rivayet edildiğine göre, Amr bin Cemuh (ra), oğullarına:

"Bedir'de beni cennetten men ettiniz. Eğer sağ kalırsam, Allah'a yemin ederim (ki savaşa çıkacağım)" dedi. Onun bu sözleri Ömer'e ulaştı. Ömer onunla karşılaştığında,

"Böyle böyle söyleyen sen misin?" diye sordu. Amr:

"Evet," dedi. Uhud günü geldiğinde, Ömer (ra):

"Onun dışında hiçbir endişem yoktu. Onu aradım. Bir de ne göreyim, o öncülerin arasında," dedi.

85- Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem, babasından rivayet ettiğine göre, Ömer bin Hattâb (ra) insanlara (ganimeti) ayırırken, Abdullah bin Hanzala'ya iki bin dirhem ayırdı. Bundan sonra Talha (ra), Ömer'e, kardeşinin oğlunu getirdi. Ömer, ona bundan daha azını ayırdı. Bunun üzerine Talha:

"Ey mü'minlerin emiri! Ensardan olan bu adamı, kardeşimin oğlundan üstün tuttun," dedi. Ömer:

"Evet. Çünkü ben onun babasını, Uhud günü kılıcıyla (düşmanın arasına), devenin daldığı gibi daldığını gördüm," cevabını verdi.

عَنْ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا لَحِمَهُ الْقِتَالُ يَوْمَئِذٍ يَعْنِي يَوْمَ أُحُدٍ وَخَلَصَ إِلَيْهِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ ثَقُلَ، وَظَاهَرَ بَيْنَ دِرْعَيْنِ يَوْمَئِذٍ، وَدَنَا مِنْهُ الْعَدُوُّ، فَذَبَّ عَنْهُ الْمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ حَتَّى قُتِلَ وَأَبُو دُجَانَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ حَتَّى كَثُرَتْ فِيهِ الْجِرَاحَةُ، وَأُصِيبَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَثُلِمَتْ

رَبَاعِيَتُهُ، وَكُلِمَتْ شَفَتُهُ، وَأُصِيبَتْ وَجْنَتُهُ، فَقَالَ عِنْدَ ذَلِكَ: مَنْ رَجُلٌ يَبِيعُ لَنَا نَفْسَهُ، فَوَثَبَ فِتْيَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ خَمْسَةٌ فِيهِمْ: زِيَادُ بْنُ السَّكَنِ، فَقُتِلُوا حَتَّى كَانَ آخِرَهُمْ زِيَادُ بْنُ السَّكَنِ، فَقَاتَلَ حَتَّى أُثْبِتَ، ثُمَّ ثَابَ إِلَيْهِ نَاسٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَقَاتَلُوا عَنْهُ حَتَّى أَجْهَضُوا عَنْهُ الْعَدُوَّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُدْنِ مِنِّي وَقَدْ أَثْبَتَتْهُ الْجِرَاحَةُ، فَوَسَّدَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدَمَهُ حَتَّى مَاتَ عَلَيْهَا وَهُوَ زِيَادُ بْنُ السَّكَنِ.

86- Yezid bin Seken'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) o gün, yani Uhud günü savaşa giriştiğinde, kendisine (zarar vermek için) ulaşılmıştı. Bu, Rasûlullah'a (sav) ağır gelmişti. O gün, iki zırh arasında ortaya çıktı; düşman ona yaklaştı. Mus'ab bin Umeyr, şehid edilinceye kadar onu korumuştu. Ebû Dücane, Simâk bin Harşe de yaraları artıncaya kadar onu korumuşlardı. Rasûlullah'ın (sav) yüzü isabet almış, ön dişi kırılmış, dudağı yarılmış, yanağı yaralanmıştı. Bu sırada (Rasûlullah):

"Kim kendisini bizim için satacak?" buyurdu.

Bunun üzerine Ensardan beş genç (ileri) atıldı. Aralarında Ziyâd bin Seken de vardı. Hepsi de şehid oldu. Sonuncuları Ziyâd bin Seken'di. O da yaralanıncaya kadar savaştı. Sonra Müslümanlardan diğerleri, onun yerine geçti. Rasûlullah'ı koruyup, düşmanı ondan uzaklaştırdılar. Rasûlullah (sav), Ziyâd'a:

"Bana yaklaş!" dedi. Yarası iyice açığa çıkmıştı. Bunun üzerine Rasûlullah (sav), ayağını ona yastık yaptı. Nihayet ayağında vefat etti. İşte bu, Ziyâd bin Seken'dir."

عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ قَالَ لَنَا: أُصِيبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ نَحْوٌ مِنْ ثَلَاثِينَ، كُلُّهُمْ يَجِيءُ حَتَّى يَجْثُوَ بَيْنَ يَدَيْهِ، أَوْ قَالَ: يَتَقَدَّمُ بَيْنَ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ: وَجْهِي لِوَجْهِكَ الْوِقَاءُ وَنَفْسِي لِنَفْسِكَ الْفِدَاءُ، وَعَلَيْكَ سَلَامُ اللَّهِ غَيْرُ مُوَدِّعٍ.

87- Süfyan bin Uyeyne'den (ra) rivayet edilmiştir: Uhud günü, Rasûlullah'la (sav) birlikte yaklaşık otuz kişi yaralandığında, her biri onun önünde ayak parmakları üzerinde dikiliyor veya onun önünde düşmana saldırıyor, sonra:

"Yüzüm yüzüne siper, canım canına fedâ, Allah'ın selâmı da hep üzerine olsun," diyordu.

88- İbni Ebu Nüceyh babasından rivayet etti: Bir adam, Ensardan kanlar içinde çırpınan birine rastladı. Ona:

"Ey filan! Muhammed'in (sav) öldürüldüğünü biliyor musun?" dedi. Ensardan olan adam:

"Eğer Muhammed öldürüldüyse, (Rabbine) ulaşmıştır. O halde siz de dininiz için savaşın," dedi.

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ: كُنْتُ فِي أَوَّلِ مَنْ فَاءَ يَوْمَ أُحُدٍ، فَرَأَيْتُ رَجُلاً مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَاتِلُ دُونَهُ أُرَاهُ قَالَ: وَيَحْمِيهِ قُلْتُ: كُنْ طَلْحَةَ، حَيْثُ فَاتَنِي مَا فَاتَنِي، وَبَيْنِي وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ رَجُلٌ، أَنَا أَقْرَبُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُ، وَهُوَ يَخْطَفُ السَّعْيَ تَخَطُّفًا لَا أَحْفَظُهُ حَتَّى دَفَعْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

فَإِذَا حَلَقَتَانِ مِنَ الْمِغْفَرِ قَدْ نَشِبَتَا فِي وَجْهِهِ، وَإِذَا هُوَ أَبُو عُبَيْدَةَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكُمْ صَاحِبَكُمْ. يُرِيدُ طَلْحَةَ، وَقَدْ نَزَفَ، فَلَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهِ، وَأَقْبَلْنَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَرَادَنِي أَبُو عُبَيْدَةَ عَلَى أَنْ أَتْرُكَهُ، فَلَمْ يَزَلْ بِي حَتَّى تَرَكْتُهُ، فَأَكَبَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخَذَ حَلْقَةً قَدْ نَشِبَتْ فِي وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَرِهَ أَنْ يُزَعْزِعَهَا فَيَشْتَكِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَزَمَ عَلَيْهَا بِثَنِيَّتِهِ، ثُمَّ نَهَضَ عَلَيْهَا، فَنَدَرَتْ ثَنِيَّتُهُ، وَنَزَعَهَا، فَقُلْتُ: دَعْنِي، فَأَبَى، فَطَلَبَ إِلَيَّ، فَأَكَبَّ عَلَى الأُخْرَى، فَصَنَعَ بِهَا مِثْلَ ذَلِكَ، فَنَزَعَهَا، وَنَدَرَتْ ثَنِيَّتُهُ، فَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ أَهْتَمَ الثَّنَايَا.

89- Âişe'den (ra) rivayet edilmiştir: "Babam bana şunu anlattı: Uhud günü yardıma ilk gelenlerdendim. Rasûlullah (sav) ile birlikte, onu koruyan bir adam gördüm. Onu gözden kaybettiğim zaman,

"Talha olmalı" dedim. Benimle müşriklerin arasında bir adam olduğu halde Rasûlullah'a (sav) yaklaşıyordum. Ancak o öyle hızlı koşuyordu ki, tanıyamıyordum. Nihayet Rasûlullah'a (sav) ulaştırıldım. Bir de baktım ki, miğferinden iki halka Rasûlullah'ın yüzüne batmış. Bir de baktım ki, (tanıyamadığım o adam) Ebu Ubeyde (bin Cerrah) imiş. Nebi (sav), Talha'yı kastederek,

"Arkadaşınıza dikkat edin," buyurdu. Çok kan kaybından bayılmıştı. Ebu Ubeyde, benden Rasûlullah'ı kendisine bırakmamı istedi. O kadar ısrar etti ki, nihayet bıraktım. Rasûlullah'ın (sav) üzerine eğildi, Rasûlullah'ın (sav) yüzüne batmış olan halkayı tuttu ve dişini sarsmak istemedi. Nebi (sav) şikâyet ediyor, o ise dişin

üzerine eğilip doğruluyordu. Nihayet ön dişlerinden biri düştü ve halkayı çıkardı.

"O dişi bana bırak!" dedim. Kabul etmedi, ısrarla benden istedi. Diğer halka ile meşgul oldu. Ona da aynı şeyi yaptı ve çıkardı. Diğer ön dişi de düştü. Ebu Ubeyde bu iki ön dişe çok önem verirdi."

90- Musa bin Talha anlattı: *"Talha (ra) kılıç, mızrak, ok yaraları olmak üzere otuz yedi veya yetmişbeş yarayla dönmüştü. Savaşta, alnı dört köşe şeklinde yarılmış, kaba etinden topuğa kadar olan damarı kesilmiş, şehadet parmağı da sakat kalmıştı."*

حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَوْمَئِذٍ: أَوْجَبَ طَلْحَةُ.

91- Yahya bin Ubbad babasından, o da dedesinden, o da Zübeyr'den (ra) şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Rasûlullah'ın (sav) o gün (Uhud'da) şöyle buyurduğunu işittim: *"Talha'ya (cennet) vacip oldu."*

أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يَنْظُرُ لِي مَا فَعَلَ سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ؟ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: فَخَرَجَ يَطُوفُ فِي الْقَتْلَى حَتَّى وَجَدَ سَعْدًا جَرِيحًا قَدْ أُثْبِتَ بِآخِرِ رَمَقٍ، فَقَالَ: يَا سَعْدُ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنِي أَنْ أَنْظُرَ لَهُ أَمِنَ الأَحْيَاءِ أَنْتَ أَمْ فِي الأَمْوَاتِ؟ قَالَ: فَإِنِّي فِي الْأَمْوَاتِ أَبْلِغْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَسَلِّمْ مِنِّي السَّلَامَ، وَقُلْ لَهُ: إِنَّ سَعْدًا يَقُولُ لَكَ جَزَاكَ اللَّهُ عَنَّا خَيْرَ مَا جُزِيَ نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ، وَأَبْلِغْ قَوْمَكَ عَنِّي السَّلَامَ، وَقُلْ لَهُمْ: إِنَّ سَعْدًا يَقُولُ لَكُمْ: إِنَّهُ لَا عُذْرَ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ إِنْ خُلِصَ إِلَى نَبِيِّكُمْ، وَفِيكُمْ عَيْنٌ تَطْرِفُ.

92- Muhammed bin Sa'd, Abdullah ibni Abdirrahman ibni Ebi Sa'sa'a'dan (ra) şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlulah (sav),

"Kim benim için Said bin Rabi'nin ne yaptığına bakar?" buyurdu. Bunun üzerine Ensardan bir adam:

"Ben (bakarım), ey Allah'ın Rasûlü!" dedi. Dışarı çıktı, öldürülenler arasında dolaştı. Sa'd'ı yaralı, son nefeste, hareketsiz bir şekilde buldu.

"Ey Sa'd, Rasûlullah (sav) bana, kendisinin yerine, senin hayatta mı yoksa ölüler arasında mı olduğuna bakmamı emretti," dedi. Sa'd:

"*Kuşkusuz ben ölüler arasındayım. Rasûlullah'a (sav) benden selâm ulaştır. Ona: "Sa'd, sana, 'Allah seni, her nebiyi ümmetinden dolayı ödüllendirdiği şeyin en hayırlısıyla, bizden dolayı ödüllendirsin' diyor, de! Kavmine de benden selâm söyle ve onlara, Sa'd size 'Eğer (düşman) Peygamberinize ulaşır ve aranızda da aşırı giden olursa, Allah katında sizin için bir mazeret yoktur diyor, de!"* dedi.

عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ: وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ، وَهُوَ مُنْجَعِفٌ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ أُحُدٍ شَهِيدٌ، وَكَانَ صَاحِبَ لِوَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: ﴿مِنَ

الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلاً﴾ ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْهَدُ عَلَيْكُمْ أَنَّكُمْ شُهَدَاءُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ ائْتُوهُمْ وَزُورُوهُمْ وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لاَ يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَّ رَدُّوا عَلَيْهِ السَّلاَمَ.

93- Ubeyd bin Umeyr'den (ra) rivayet edilmiştir: Rasûlullah (sav), Uhud günü şehid düşerek yüzü üzerine kapanmış olan Musab bin Ümeyr'in başında durdu. Mus'ab, Rasûlullah'ın (sav) bayraktarıydı. Rasûlullah:

"Mü'minler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir." (Ahzâb, 33/23) âyetini okudu. Sonra,

"Şüphesiz Allah'ın Rasûlü (sav), kıyamet günü, sizin Allah katında şehidler olduğunuza şehadet eder," buyurdu. Sonra insanlara döndü ve:

"Ey insanlar! Onlara gelin, onları ziyaret edin ve onlara selam verin! Nefsim elinde olana yemin ederim ki, kıyamet gününe kadar, kendilerine selam verene, muhakkak onlar da karşılık verir," buyurdu.

عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ أُتِيَ بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا، فَقَالَ: قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ، وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي، فَكُفِّنَ فِي بُرْدَةٍ، إِنْ غُطِّيَ رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلاَهُ، وَإِنْ غُطِّيَ رِجْلاَهُ بَدَا رَأْسُهُ، وَأُرَاهُ قَالَ: وَقُتِلَ حَمْزَةُ، وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي، ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بُسِطَ، أَوْ

قَالَ: أُعْطِينَا مِنَ الدُّنْيَا مَا أُعْطِينَا، وَقَدْ خَشِيتُ أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنَا عُجِّلَتْ لَنَا، ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ.

94- Sa'd bin İbrahim babasından rivayet etti: Abdurrahman bin Avf'a (ra) oruçluyken (iftar) yemeği getirildi. Bunun üzerine şöyle dedi:

"Mus'ab bin Umeyr, benden daha hayırlı olduğu halde şehid edildi. Bir giysiyle kefenlendi. Başı örtüldüğünde ayakları açılıyor, ayakları örtüldüğünde, başı açıkta kalıyordu." (Râvi dedi ki:) Sanırım yine şöyle dedi:

"Hamza (ra) da, benden hayırlı olduğu halde şehid edildi. Sonra dünyadan (nimetler) bize sunuldu veya dünyadan bize verilmemiş olan şeyler verildi. Öyle ki, ben, iyiliklerimizin (karşılığının) hemen verilmesinden korktum," dedi. Sonra ağlamaya başladı, o kadar (ağladı) ki, yemeği bıraktı.

قَالَ أَبُو الْعُبَيْدَيْنِ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: يَا أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ لاَ تَخْتَلِفُوا، فَتَشُقُّوا عَلَيْنَا. ثُمَّ قَالَ: رَحِمَكَ اللَّهُ أَبَا الْعُبَيْدَيْنِ، إِنَّمَا أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ الَّذِينَ دُفِنُوا مَعَهُ فِي الْبُرُودِ.

95- Ebu'l Ubeydeyn, Abdullah bin Mes'ud'a (ra): *"Ey Muhammed'in ashabı, ihtilaf etmeyiniz, çünkü bize sıkıntı verirsiniz,"* dedi. Sonra Abdullah ibni Mes'ud:

"Allah sana merhamet etsin ey Ebu'l-Ubeydeyn! Muhammed'in (sav) asıl ashabı, onun zamanında, elbiseleriyle gömülenlerdir," diye cevap verdi.

96- Cabir bin Abdillah'dan (ra) rivaşet edilmiştir: Muâviye, (beytu'l-mâl) vadisinin ağzını açmak istediğinde,

"Kimin maktûlu varsa, maktûlünün yani Uhud'da öldürülen kimsenin başına gelsin," derdi. Biz onları, birbiri üzerine katlanmış, nemli bir şekilde çıkardık. Onlardan birinin parmağına kazma isabet etti, kan fışkırdı. Ebu Said el-Hudri (ra):

"Bundan sonra kimse şunu asla inkâr edemeyecektir," buyurdu.

97- İbni Abbas'dan (ra) rivayet edilmiştir: Uhud'da şehidler şehadete erip, menzillerine ulaştıklarında, arkadaşlarından şehadete ermemiş ancak ermek isteyen bir kısım insanların makamlarını gördüler:

"Arkadaşlarımızın, Allah katında bize hayırdan ulaşanları bilmeleri nasıl olur?" dediler. Bunun üzerine:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Rableri yanında rızıklanmaktadırlar." (Âl-i İmrân, 3/169) âyeti sonuna kadar nâzil oldu.

98- Hasan'ın (rh) şöyle dediğini işittim: İnsanlar Ömer'in (ra) kapısına vardıklarında, aralarında Süheyl bin Amr ve Ebu Süfyan bin Harb gibi Kureyşten ileri gelenler de vardı. Ömer'in izni çıktı. Bedir ehline izin veriyordu. Süheyb'e, Bilal'e ve diğer Bedir ehline. Allah'a yemin ederim ki, Ömer de Bedir'de bulunanlardandı ve onları severdi. Onlara (hayırla muamele etmeyi) tavsiye etmişti. Ebu Süfyan:

"Bugün gibisini asla görmedim. Şu kölelere izin veriliyor, biz ise oturuyoruz. Bize iltifat edilmiyor," dedi. Bunun üzerine Süheyl bin Amr:

"Ne tuhaf adamlar! Anlamıyorum. Ey topluluk, Allah'a yemin ederim ki, ben yüzünüzde olanı görüyorum. Eğer öfke duyu-

yorsanız, kendinize öfkelenin. Topluluklar İslama çağrıldı, siz de çağrıldınız. Onlar koştu, siz ise ağır davrandınız. Allah'a yemin ederim ki, görmediğiniz şeylerde sizi geçtikleri üstünlük, size, şu kapıdan girmekteki yarışı kaybetmenizden daha da ağırdır," dedi. Sonra şöyle dedi:

"Ey topluluk, işte şu topluluk gördüğünüz gibi sizi geçti. Vallahi sizi geçtikleri şeye ulaşabilmek konusunda hiçbir yolunuz yoktur. Şu cihada bakınız ve ona tutununuz. Umulur ki, Allah'ın bir şehidlikle sizi rızklandırması mümkündür," dedi. Süheyl, sonra elbisesini çıkarttı ve Şam'a (giden orduya) katıldı. Hasan (rh) şöyle dedi:

"Allah'a yemin ederim ki, doğru yaptı. Allah, kendine koşan bir kulu, ağır davranan kul gibi kılmaz."

99- Ebu Nevfel bin Ebu Akreb'den rivayet edilmiştir: "Haris bin Hişam, Mekke'den çıktı. Mekke halkı buna çok üzüldü, onu uğurlamaya çıkmayan kimse kalmadı. Batha'nın tepesine veya Allah'ın burada gelmesini dilediği yere geldiklerinde durdu. Etrafındaki insanlar da ağlayarak durdular. İnsanların üzüldüğünü görünce:

"Ey insanlar! Allah'a yemin ederim ki, kendimi size tercih ettiğimden, başka bir beldeyi sizin beldenize tercih ettiğimden dolayı çıkmadım. Ancak emir buydu. Kureyş'ten birçok insan bu amaçla ayrıldı. Allah'a yemin ederim ki, onlar Kureyş'in nesebine sahip olanlardan ve ailelerinden değildi. Vallahi biz öyle olduk ki, Mekke dağları altın olsa, biz de onları Allah yolunda infak etsek, onların günlerinden bir gün(ün ecrin)e ulaşamayız. Eğer onlar bizi dünyada cihadla geçtilerse, ahirette onlarla ortak olmayı dileyeceğiz. O halde kişi Allah'tan korksun!" dedi.

Gazi olarak çıktı, gazi olarak Şam'a yöneldi. Eşyaları onun arkasından gitti. Yaralanarak şehid oldu."

100- Said bin Müseyyib'den rivayet edilmiştir: "Ebu Bekir'in (ra) hilafetinde, Bilal Şam'a gitmek için hazırlandı. Ebu Bekir (ra):

"Senin bizi bu halde terkedeceğini zannetmezdim. Bizimle birlikte kalsan da bize yardım etsen," dedi. Bunun üzerine Bilal (ra):

"Eğer beni Allah için azâd ettinse, bırak beni, Allah'a gideyim. Eğer beni kendin için âzâd ettinse, beni yanında hapset," dedi. Bunun üzerine Ebu Bekir ona izin verdi. Bilal da (ra) Şam'a gitti ve orada vefat etti.

101- Abdurrahman bin Cübeyr bin Nefir, babasından nakletti: "Şam'da Mikdad bin Esved'in yanında oturuyorduk. Mikdad, yanından ayırmadığı bir kuyumcu sandığı üzerinde oturarak, bize hadis anlatıyordu. Bir adam ona:

"Bu sene gazaya çıkmasanız," dedi. Mikdad, Tevbe sûresini kastederek:

"Bize teşvik geldi. Allah Tebareke ve Teâlâ: "Gerek hafif, gerek ağır olarak savaşa çıkın," (Tevbe, 9/41) buyurdu, dedi. Ebu Osman: *"Münafıkları teşvik etmiştir,"* dedi.

102- Enes bin Malik'ten (ra) rivayet edilmiştir: "Ebu Talha,

"Gerek hafif, gerek ağır olarak savaşa çıkın" (Tevbe, 9/41) âyetini okudu. Ardından:

"Allah Tebareke ve Teâlâ, ihtiyarken de gençken de bizden savaşa çıkmamızı istedi. Beni hazırlayınız!" dedi. Oğulları:

"Allah sana merhamet etsin! Nebi (sav), Ebu Bekir ve Ömer devrinde gazaya çıktın. Şimdi de biz senin yerine gazaya çıkıyoruz," dediler. Bundan sonra, deniz gazasına çıktı ve vefat etti. Onu gömecek bir ada (toprak parçası) aradılar, ancak yedi gün sonra bulabildiler. Buna rağmen o, değişmemişti."

حَدَّثَنِي طَاوُسٌ الْيَمَانِيُّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي بِالسَّيْفِ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ، وَجَعَلَ رِزْقِي تَحْتَ ظِلِّ رُمْحِي، وَجَعَلَ الذُّلَّ وَالصَّغَارَ عَلَى مَنْ خَالَفَنِي، وَمَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ.

103- Tavus el-Yeman'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Allah, beni kıyametten önce kılıçla gönderdi. Rızkımı, mızrağımın gölgesi altında kıldı. Zillet ve alçaklığı da bana karşı çıkanlar üzerine kıldı. Kim bir kavme benzerse, onlardandır."

104- Halid bin Velid şöyle dedi: *"Hangi günden firar ettim, bilmiyorum. Allah'ın içinde bana şehadeti hediye edeceği günden mi, yoksa içinde bana bir ikramda bulunmak istediği bir günden mi?"*

105- Halid bin Velid şöyle dedi: *"Sevdiğim bir gelinin bana hediye edileceği veya bir oğlan çocuğuyla müjdeleneceğim hiçbir gece, bana, bir ordu içinde ertesi sabah düşmanla karşılaşacağım, soğuğu şiddetli, buzlu bir geceden daha sevgili değildir."*

106- Semure bin Fatik el-Esedî şöyle dedi: *"Ne karımın bir oğlan çocukla sabahlamasını, ne de atımın şefkatle bir tay üzerine eğilmiş olarak sabahlamasını arzu etmem. Müşriklerden cesarette bana denk silahlı bir kişinin üzerime saldıracağı bir günün gelmesini arzu ederim. Eğer beni öldürecek olursa öldürür. Ben onu öldürürsem, onun gibisi ölene kadar bana saldırır."*

عَنْ سَمُرَةَ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نِعْمَ الْفَتَى سَمُرَةُ، لَوْ أَخَذَ مِنْ لِأَمَّتِهِ وَشَمَّرَ مِنْ مِئْزَرِهِ. فَفَعَلَ ذَلِكَ، أَخَذَ مِنْ لِأَمَّتِهِ وَشَمَّرَ مِئْزَرَهُ.

107- Semure'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Semure ne güzel bir gençtir! (Hele bir de) favorisinden alsa, eteğini biraz kısaltsa." Semure denileni yaptı; favorisinden aldı, eteğini kısalttı.

108- Atiyye bin Ebi Atiyye'nin haber verdiğine göre, o, Ümmü Mektum'un oğlunu, Kûfe savaşlarından birinde, üzerinde, saf içinde sürdüğü geniş ve uzun bir zırhla gördü.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: شَرُّ مَا فِي الرَّجُلِ شُحٌّ هَالِعٌ، وَجُبْنٌ خَالِعٌ.

109- Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: *"Bir adamda bulunan şeylerin en kötüsü, onu sabırsız hale getirici bir oburluk ve ümidini kaybettirecek derecede bir korkudur."*

110- Heysem bin Malik, ordunun yaşlılarından çok kahraman birinden, ölüm halinde şöyle dediğini rivayet etti:

"Nice savaşlar gördüm ve nice harplerde bulundum. Şehadete nail olamadım. Korkakların gözlerine uyku girmesin!"

111- Ali bin Rebah'dan rivayet edilmiştir: "Başlarında bir patrik olduğu halde, Rumlardan ve Hristiyan araplardan meydana gelmiş bir orduya doğru ilerledim. İnsanların bir kısmı, diğerlerine:

"Sizin için büyük bir topluluk hazırlanmıştır. Eğer Şam'ın yüksek tepelerine ve Kudüs'e kadar geri çekilmeyi Ebu Bekir'e yazmayı uygun görürseniz, o da size takviye gönderecektir," dediler. Bunun üzerine Hişam bin el-Âs:

"Yardımın, ancak Azîz ve Hakîm olan (Allah')dan olduğunu biliyorsanız, karşınızdaki düşmanla savaşınız. Eğer Ebu Bekir'den bir yardım bekliyorsanız, ben bineğime biner, O'na (Allah'a) kavuşu(ncaya kadar vuruşu)rum," dedi. Topluluktan başka biri:

"Hişam bin el-Âs, size söyleyecek söz bırakmadı," dedi. Bunun üzerine şiddetle savaştılar. Müslümanlardan birçok kimse şehid edildi. Hişam bin el-Âs da şehid edildi. Allah, Rumları hezimete uğrattı. Başlarındaki patrik de öldürüldü. Öldürüldüğü zaman, bir adam Hişâm bin el-Âs'ın yanından geçerken,

"Allah sana Rahmet etsin! İstediğin buydu," dedi.

112- Ubeydullah bin Ubeyd bin Umeyr'in şöyle dediğini işittim: Amr ibnu'l Âs gelip, Beytullah'ı tavaf etti. Kureyş'ten bir topluluğun oturduğunu gördü. Onlar da onu görünce,

"Size göre, Hişam mı yoksa Amr bin el-Âs mı daha üstündür?" dediler. Amr tavafını bitirince, gelip onların başına dikildi ve:

"Beni gördüğünüzde bir şey söylemiş olduğunuzu biliyorum. Ne söylediniz?" dedi.

"Seni ve Hişam'ı anıp, hangisi daha üstündür, dedik" dediler. O da:

"Bunun cevabını size söyleyeyim. Biz, Yermuk savaşında bulunduk. Ben de o da, Allah yolunda şehadeti isteyerek geceyi ge-

çirdik. Sabahladığımızda, o bu rızka ulaştı, ben mahrum oldum. İşte bunda, onun bana üstünlüğü görünmektedir," dedi.

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْأَسْوَدِ بْنِ خَلَفِ بْنِ بَيَاضَةَ الْخُزَاعِيُّ قَالَ: إِنَّا لَجُلُوسٌ فِي الْحِجْرِ وَنَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ، إِذْ قِيلَ: قَدِمَ اللَّيْلَةَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ مِنْ مِصْرَ، فَمَا أَكْبَرَ بِأَنْ دَخَلَ، فَابْتَدَرْنَاهُ بِأَبْصَارِنَا، فَلَمَّا طَافَ دَخَلَ الْحِجْرَ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ قَالَ: كَأَنَّكُمْ قَدْ قَرَضْتُمُونِي بِهَنْتٍ، فَقَالَ الْقَوْمُ: لَمْ نَذْكُرْ إِلَّا خَيْرًا، ذَكَرْنَاكَ وَهِشَامًا، فَقَالَ بَعْضُنَا: هَذَا أَفْضَلُ. وَقَالَ بَعْضُنَا: هَذَا أَفْضَلُ. فَقَالَ عَمْرٌو: سَأُخْبِرُكُمْ عَنْ ذَلِكَ، إِنَّا أَسْلَمْنَا فَأَحْبَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَنَاصَحْنَاهُ، فَذَكَرَ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ، فَقَالَ: أَخَذَ بِعَمُودِ الْفُسْطَاطِ حَتَّى اغْتَسَلَ وَتَحَنَّطَ، وَتَكَفَّنَ، ثُمَّ أَخَذَ بِعَمُودِ الْفُسْطَاطِ حَتَّى اغْتَسَلْتُ، وَتَحَنَّطْتُ، وَتَكَفَّنْتُ، ثُمَّ اعْتَرَضْنَا عَلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، فَقَبِلَهُ، فَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي. قَبِلَهُ، فَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي. قَبِلَهُ، فَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي. قَالَ أَبُو عُمَرَ: قَالَ عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ: عَلَّقَ عَمْرٌو يَوْمَ الْيَرْمُوكِ سَبْعِينَ سَيْفًا بِعَمُودِ فُسْطَاطِهِ، قُتِلُوا مِنْ بَنِي سَهْمٍ.

113- Muhammed ibnu'l-Esved bin Halef bin Beyada el-Huzaî bana şöyle dedi: "Biz, Kureyş'ten bir kısım insanla birlikte Hacer-i Esved'in yanında oturuyorduk.

"Bu gece Amr bin el-Âs Mısır'dan geldi," denildi. Onun Kâbe'ye girişi ne büyük oldu! Gözlerimizle onu takip ettik. Tavaf edince içeriye girdi, iki rek'at namaz kıldı. Sonra:

"Sanki beni (anarak etimi) çiğnemişsiniz," dedi. Oradakiler:

"Ancak hayır söyledik. Seni ve Hişam'ı andık. Bir kısmımız, 'şu üstün', diğerlerimiz de, 'bu üstün' dedi" dediler. Bunun üzerine Amr şöyle dedi:

"Bunun cevabını size söyleyeyim. Biz müslüman olduk, Rasûlullah'ı (sav) sevdik, ona samimî davrandık." Ardından, Yermuk savaşından bahsetti.

"O, otağ çadırının direğini tuttu, gusletti, kefen kokuları süründü ve kefene büründü. Sonra, ben de çadır direğini tuttum, yıkandım, kokulandım ve kefelendim. Sonra ikimiz de kendimizi Allah Tebâreke ve Teâlâ'ya arz (edip, günahlarımızı itiraf) ettik. Onu kabul etti. O, benden daha hayırlıdır," diye üç defa tekrar etti.

"O, benden daha hayırlıdır. O, benden daha hayırlıdır." Ebu Amr dedi ki: Amr bin Şuayb şöyle dedi:

"Yermuk günü, Amr, otağın direğine, Sehm oğullarından şehid edilen yetmiş kişinin kılıçlarını astı."

114- Ebu'l-Cehm bin Huzeyfe el-Adevî'den rivayet edilmiştir: "Yermuk günü, yanımda bir kırba su ve bir kap olduğu halde, amcamın oğlunu aramaya çıktım. Eğer ölüm döşeğinde ise, ona bir parça su vereyim ve yüzünü ıslatayım dedim. Bir de baktım ki o, son nefeslerini veriyor.

"Sana su vereyim mi?" dedim. *"Evet,"* diye işaret etti. Bir de baktım, bir adam, *"Ah!"* diyor. Amcamın oğlu, ona götürmemi işaret etti. Baktım ki o da, Amr bin el-Âs'ın kardeşi Hişam bin el-Âs. Ona geldim:

"Sana su vereyim mi?" dedim. *"Ah!"* diyen başka birini işitti. Hişam da, suyu ona götürmemi işaret etti. Hemen ona geldim. Baktım ki ölmüş. Sonra Hişam'a döndüm, baktım o da ölmüş. Sonra amcamın oğluna geldim. Onun da ölmüş olduğunu gördüm."

115- İbni Ömer'den (ra) rivayet edilmiştir: "Ben, Abdullah bin Mahreme ve Ebu Huzeyfe'nin kölesi Salim ile, Yemame savaşının olduğu yıl arkadaşlık etmiştim. Bizden her birinin nöbeti bir gündü. Düşmanla karşılaşıldığı zaman, nöbet benimdi. Döndüm, Abdullah bin Mahreme'yi, yere atılmış buldum. Üzerine eğildim.

"Oruçlular iftar açtı mı?" dedi. *"Hayır,"* dedim.

"Şu kalkana benim için su koy, belki orucumu açarım," dedi. Dediğini yaptım, sonra döndüm. Fakat onu, ruhunu teslim etmiş buldum."

116- İbrahim bin Hanzala, babasından rivayet etti: "Ebu Huzeyfe'nin kölesi Salim'e, o gün, (yani Yemame savaşında) sancak konusunda onu koruması için bir teklifte bulunulmuştu. Bir başkası da,

"Nefsinden korkuyorsun, o halde sancağı başkası alsın," dedi. O da:

"Öyleyse ben ne kötü bir Kur'ân taşıyıcısıyım!" dedi. Sancağı tutanın sağ eli kesildiğinde, sancağı sol eline aldı. Sol eli de kesildi. Sancağa, boynuyla sarıldı: *"Muhammed ancak bir elçidir,"* (Âl-i İmrân, 3/144) âyetinden başlayarak, *"Nice peygamberler vardır ki, onunla beraber nice Allah'a bağlı olanlar savaşmışlardır"* (Âl-i İmrân, 3/146) âyetlerini okuyordu. Yere düştüğünde, arkadaşlarına:

"Ebu Huzeyfe ne yaptı?" diye sordu. *"Şehid oldu,"* dediler.

"Filan ne yaptı?" diye sordu. *"O da şehid oldu,"* dediler.

"O halde beni ikisinin arasına yatırınız," dedi.

117- Hasan-ı Basrî (rh): *"Nebilerden niceleri vardır ki, Allah'a bağlı olan birçokları, onunla beraber savaşmışlardır,"* (Âl-i İmrân, 3/146) âyeti hakkında şöyle dedi:

Ribbiyyûn kelimesini Cafer: *"Sabırlı âlimler,"* Abdullah bin Mübarek de, *"Sabırlı müttakiler,"* diye açıklamıştır.

عن ابن سابط أن عائشة، احتبست على رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقال: ما حبسك؟ فقالت: سمعت قارئا يقرأ. فذكرت من حسن قراءته، فأخذ رداءه، فخرج، فإذا هو سالم مولى أبي حذيفة، فقال: الحمد لله الذي جعل في أمتي مثلك.

118- İbni Sabit'ten rivayet edilmiştir: Âişe (ra), Rasûlullah'a (sav) karşı bir ara sessiz durdu. Rasûlullah (sav):

"Seni konuşmaktan engelleyen nedir?" buyurdu. O da:

"Birinin Kur'ân okuduğunu işittim, güzel okuyuşundan dolayı Allah'ı andım," dedi. Rasûlullah (sav) derhal üstünü alıp dışarı çıktı. Baktı ki, Ebu Huzeyfe'nin kölesi Salim! Bunun üzerine:

"Ümetimin arasında senin gibisini var eden Allah'a hamdolsun," buyurdu.

119- Enes bin Malik'den (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: Yemame günü, Sabit bin Kays bin Şemmas'a uğradım. Kokular sürünüyordu.

"Amca! Müslümanların neyle karşılaştığını görmüyor musun? Sen hâlâ buradasın!?" dedim. Tebessüm etti. Sonra,

"Şimdi, ey kardeşimin oğlu!" dedi. Ardından silahını kuşandı, atına bindi, nihayet müslümanların safına kadar geldi ve:

"Bu topluluğa da, yaptıklarına da yazıklar olsun!" dedi. Düşmana, *"Bu topluluğa da, taptıklarına da yazıklar olsun!"* dedi. Atını kastederek,

"Çekilin yolundan!" dedi. Atının boynuna sarıldı, bir hamle yaptı ve savaştı. Nihayet şehid düştü.

عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ﴾ قَالَ: فَقَعَدَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ فِي بَيْتِهِ، وَقَالَ: لَا أُرَانِي إِلَّا كُنْتُ أَرْفَعُ الصَّوْتَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَافْتَقَدَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلَ عَنْهُ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِنْ شِئْتَ عَلِمْتُ لَكَ عِلْمَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَتَاهُ، فَوَجَدَهُ مُنْكَسِرَ الْوَجْهِ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ افْتَقَدَكَ، وَسَأَلَ عَنْكَ، فَقَالَ: إِنِّي كُنْتُ أَرْفَعُ الصَّوْتَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ، وَأَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرَ لَهُ مَا قَالَ. قَالَ مُوسَى بْنُ أَنَسٍ: فَأَتَاهُ الْمَرَّةَ الثَّانِيَةَ بِبِشَارَةٍ عَظِيمَةٍ، فَقَالَ لَهُ: إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَلَكِنَّكَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

120- Musa bin Enes'den (ra) rivayet edilmiştir: *"Ey inananlar! Seslerinizi, Peygamberin sesini bastıracak şekilde yükseltmeyin. Farkına varmadan, işlediklerinizin boşa gitmemesi için, Peygambere birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle bağırmayın. Seslerini Peygamberin yanında kısan kimseler, Allah'ın gönüllerini takva ile sınadığı kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük ecir vardır."* (Hucurât, 49/2-3) âyeti nazil olduğunda, Sabit bin Kays evine çekildi ve:

"Sesini Rasûlullah'ın (sav) sesinden daha fazla yükselten kendimden başkasını bilmiyorum," dedi.

Rasûlullah (sav), onu aradı, onu sordu. Topluluktan bir adam:

"Ey Allah'ın Rasûlü, dilerseniz, sizin için onu arayayım," dedi. Hemen Sâbit'e geldi. Yüzünü değişmiş gördü.

"Rasûlullah (sav) seni aradı ve seni sordu," dedi. Sabit bin Kays şöyle dedi:

"Ben sesimi, Rasûlullah'a (sav) karşı yükseltiyordum. Ardından, bu gibilerin cehennem ehli olduklarına dair âyet nazil oldu." Adam, Rasûlullah'ın (sav) yanına geldi ve ona söylediklerini nakletti. Râvi Musa bin Enes, ona büyük bir müjde ile ikinci sefer gittiğini ve ona:

"Şüphesiz sen cehennem ehlinden değil, aksine cennet ehlindensin," dediğini söylemiştir.

عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ أَكُونَ قَدْ هَلَكْتُ. قَالَ: وَلِمَ؟ قَالَ: نَهَانَا اللَّهُ أَنْ نَتَحَمَّدَ بِمَا لَمْ نَفْعَلْ، وَأَجِدُنِي أُحِبُّ الْحَمْدَ، وَنَهَانَا عَنِ الْخُيَلَاءِ، وَأَجِدُنِي أُحِبُّ الْجَمَالَ، وَنَهَانَا اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ نَرْفَعَ أَصْوَاتَنَا فَوْقَ صَوْتِكَ، وَأَنَا امْرُؤٌ جَهِيرُ الصَّوْتِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا ثَابِتٍ أَلَا تَرْضَى أَنْ تَعِيشَ حَمِيدًا، وَتُقْتَلَ شَهِيدًا، وَيُدْخِلَكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ فَعَاشَ حَمِيدًا، وَقُتِلَ شَهِيدًا يَوْمَ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ.

121- İsmail bin Sâbit'ten rivayet edilmiştir: "Sabit bin Kays el-Ensarî:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Helâk (olmuş) olmaktan korktum," dedi. Rasûlullah (sav):

"Niçin?" diye sordu. Sâbit:

"Allah, yapmadığımız şeyle övünmeyi yasakladı. Ben ise, övülmeyi sevdiğimi hissediyorum. Bizi kibirden nehyetti. Oysa ben, kendimi güzelliği sever buluyorum. Allah Tebâreke ve Teâlâ, sesimizi senin sesinden fazla yükseltmeyi bize yasakladı. Oysa ben, gür sesli bir adamım," dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"Ey Ebû Sâbit! Övülerek yaşamaya, şehid olarak öldürülmeye ve Allah'ın seni cennete sokmasına razı değil misin?" buyurdu. Sâbit:

"Evet, ey Allah'ın Rasûlü!" dedi. Sâbit, övülerek yaşadı, Müseylemetu'l Kezzab savaşında şehid olarak öldürüldü.

عَنْ مِقْسَمٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَمَعِي رَجُلٌ، إِذْ أَقْبَلَ إِلَيْنَا رَجُلٌ، فَقَالَ لَهُ صَاحِبِي: مَرْحَبًا بِأَبِي إِسْحَاقَ، فَلَمَّا جَلَسَ، قُلْتُ لِصَاحِبِي: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: كَعْبُ الْأَحْبَارِ. فَقُلْنَا: حَدِّثْنَا رَحِمَكَ اللَّهُ. فَقَالَ: يَنْتَهِي الْإِثْمُ إِلَى أَنْ يُشْرِكَ الْعَبْدُ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَيَنْكِحَ أُمَّهُ، وَيَنْتَهِي الْبِرُّ إِلَى أَنْ يُهَرَاقَ دَمُ الْعَبْدِ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالشُّهَدَاءُ ثَلَاثَةٌ: رَجُلٌ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يُحِبُّ الشَّهَادَةَ، وَيُحِبُّ الرَّجْعَةَ، فَيَهْدِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ سَهْمٌ غَرْبٌ، فَذَلِكَ أَوَّلُ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهِ يَغْفِرُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ خَطِئَهَا، وَيَرْفَعُ بِكُلِّ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهِ دَرَجَةً حَتَّى تَنْفَى آخِرُ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهِ. وَرَجُلٌ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يُحِبُّ الشَّهَادَةَ، وَيُحِبُّ الرَّجْعَةَ، ثُمَّ بَاشَرَ الْقِتَالَ فَذَاكَ تَمَسُّ رُكْبَتُهُ رُكْبَةَ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ

السَّلاَمُ فِي الرَّفِيعِ. وَرَجُلٌ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يُحِبُّ الشَّهَادَةَ، وَلاَ يُحِبُّ الرَّجْعَةَ، فَبَاشَرَ الْقِتَالَ، فَذَاكَ كَمَلِكٍ شَاهِرٍ سَيْفَهُ فِي الْجَنَّةِ، يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ، مَا سَأَلَ أُعْطِيَ، وَلِمَنْ شَفَعَ شُفِّعَ.

122- İbni Abbas'ın kölesi Maksim'den (ra) rivayet edilmiştir: Beytu'l Mukaddes'te oturuyordum. Yanımda bir adam vardı. Biri bize doğru yöneldi. Arkadaşım ona:

"Hoş geldin Ebû İshak!" dedi. Adam oturduğunda, arkadaşıma:

"Kim bu?" dedim. *"Ka'bu'l-Ahbar,"* dedi.

"Anlat bize, Allah sana rahmet etsin!" dedik. O da: *"Günah, kulun Aziz ve Yüce olan Allah'a şirk koşması ve anasını nikâhlamasına kadar ulaşır. İyilik de, kulun Aziz ve Yüce olan Allah yolunda kanının dökülmesiyle son bulur. Şehidler üçtür:*

1. Bir adam evinden şehadeti de, (evine) geri dönmeyi de isteyerek çıkar. Aziz ve Yüce olan Allah ona: 'Bir yakınlık oku' hediye eder. Kanından dökülen ilk damlayla, Allah Tebâreke ve Teâlâ, yapmış olduğu her hatayı bağışlar. Kanından dökülen her bir damlayla, kanının son damlası kalıncaya kadar, onu bir derece yükseltir.

2. Diğer bir adam, evinden şehadeti ve geri dönmeyi isteyerek çıkar. Sonra savaşa başlar. İşte böyle bir adamın (derece bakımından), dizleri İbrahim'in (as) dizine değer.

3. Üçüncü adam, evinden şehadeti isteyip, dönmeyi istemeyerek çıkar, savaşa başlar. İşte bu, cennette kılıcını çekmiş bir melik gibidir. Orada, dilediği yere oturur. İstediği verilir, şefaat ettiğine şefaat olunur."

123- Cüveyriye bin Kudame'den (ra) rivayet edildiğine göre, o ve Ka'b gittiler, Yahudi âlimlerinden bir âlimin evine girdiler. Ka'b ona:

"Sözlerini yaymış değilim. Ancak onu, buna da söyle!" dedi. Evinde bulunan bir örtüye uzandı. Bir defter çıkardı. Üzerinde üç satır yazı vardı: Birinci satır:

"Bir adam, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda gazaya çıktı. Öldürmek de, ölmek de istemiyordu. Ona bir ok isabet etti. Ondan dökülen ilk damla (kan), işlediği her günah için bir keffarettir. Her damla karşılığında onun için, cennette dereceler vardır."

İkinci satıra gelince: "Bir adam, gazaya çıktı. Öldürmek istiyor, ölmek istemiyordu. Ona bir ok isabet etti. Kanından dökülen ilk damla, yaptığı her günahın keffaretidir. Her damla karşılığında, onun için cennette dereceler vardır. Öyle ki, dizi İbrahim'in (as) dizine değer."

Üçüncü satıra gelince: "Bir adam, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda savaşa çıktı. Hem öldürmek, hem de ölmek istiyordu. Ona, bir ok isabet etti. Ondan dökülen ilk damla, işlediği bütün günahlarına kefarettir. Onun için her damla karşılığında, cennette dereceler vardır. Kıyamet günü, kılıcını çekmiş olarak gelir, şefaat eder."

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ يُخْبِرُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَقُولُ: الشُّهَدَاءُ أَرْبَعَةٌ: مُؤْمِنٌ جَيِّدُ الْإِيمَانِ لَقِيَ الْعَدُوَّ، وَصَدَقَ اللَّهَ عَزَّ
وَجَلَّ حَتَّى قُتِلَ، فَذَلِكَ الَّذِي يَرْفَعُ إِلَيْهِ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْيُنَهُمْ هَكَذَا
وَرَفَعَ رَأْسَهُ حَتَّى وَقَعَتْ قَلَنْسُوَتُهُ، قَالَ: فَمَا أَدْرِي قَلَنْسُوَةَ عُمَرَ أَرَادَ أَمْ
قَلَنْسُوَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَيِّدُ الْإِيمَانِ، إِذَا

لَقِيَ الْعَدُوَّ فَكَأَنَّمَا يَضْرِبُ جِلْدَهُ بِشَوْكِ الطَّلْحِ مِنَ الْجُبْنِ، أَتَاهُ سَهْمٌ غَرْبٌ، فَقَتَلَهُ، فَهُوَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّانِيَةِ، وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ خَلَطَ عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا، لَقِيَ الْعَدُوَّ، فَصَدَقَ اللَّهَ حَتَّى قُتِلَ، فَذَلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّالِثَةِ، وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ أَسْرَفَ عَلَى نَفْسِهِ، فَلَقِيَ الْعَدُوَّ، فَصَدَقَ اللَّهَ حَتَّى قُتِلَ، فَذَلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الرَّابِعَةِ.

124- Ömer bin el-Hattâb (ra), Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Şehidler dörttür:*

1. İmanı iyi olan bir mü'min, düşmanla karşılaşır, öldürülünceye kadar Aziz ve Yüce olan Allah'ı tasdik eder... İşte bu öyle bir adamdır ki, insanlar, kıyamet günü başlarını kaldırarak ona bakarlar," dedi. "Şöyle" diyerek, örtüsü düşecek kadar başını kaldırdı. (Râvi dedi ki, "Ömer'in bunu yapmakla kendi örtüsünü mü, yoksa Rasûlullah'ın (sav) örtüsünü mü kastettiğini bilmiyorum'.)

2. İmanı iyi olan bir mü'mindir. Düşmanla karşılaştığında, korkudan, bedeni akasya ağacının dikenli bir dalıyla dövülüyormuş gibi olur. Hedefini bulan bir ok ona ulaşır ve onu şehid eder. Bu ikinci derecededir.

3. İyi amelle kötü ameli karıştıran mü'min bir adam. Düşmanla karşılaşır. Şehid edilinceye kadar Allah'ı tasdik eder. İşte bu da üçüncü derecede şehiddir.

4. Nefsi konusunda aşırı giden bir adamdır. Düşmanla karşılaşır, şehid edilinceye kadar Allah'ı tasdik eder. İşte bu da dördüncü derecede bir şehiddir.

ﮩ

125- Osman bin Ebu Sevde: *"Önde olanlar (var ya), onlar öncüdürler."* (Vâkıa, 56/10) âyeti hakkında:

"Bana, bu kimselerin, mescide en önce giden ve Allah yoluna en önce çıkan kimseler olduğu ulaştı," dedi.

126- Muhammed bin Ziyad, Ebu Anbete el-Havlânî'den rivayet etmiştir: Ebu Anbete, bir gün mescidde Havlan meclisinde oturuyordu. Abdullah bin Abdulmelik, salgından (taûndan) kaçarak çıkıp gitmişti. Ebu Anbete, onu sordu. İnsanlar:

"O, salgından kaçıyor," dediler. Bunun üzerine:

"Biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz." (Bakara, 2/156) âyetini okudu ve:

"Böyle bir şeyi, işitinceye kadar yaşayacağımı zanetmezdim. Size, kardeşlerinizin özelliklerini haber vereyim mi? Birincisi, Aziz ve Yüce olan Allah'la karşılaşmak, onlar için bal peteğinden daha tatlıydı. İkincisi, çok veya az olsun, düşmandan korkmazlardı. Üçüncüsü, fakirlikten korkmazlardı. Onlar, Aziz ve Yüce Allah'ın onları rızıklandıracağı konusunda emindiler. Dördüncüsü, onlara umumî bir salgın (taûn) isabet ettiğinde, Allah onlar hakkında hükmünü verinceye kadar yerlerinden kımıldamazlardı," dedi.

127- Mesruk'dan (rh) rivayet edilmiştir: Ömer bin el-Hattab'ın (ra) yanında,

"Allah Tebareke ve Teâlâ'nın kendisini şehadetle rızıklandırdığı kimseye ne mutlu!" dedik. Bunun üzerine Ömer (ra):

"Şehadet olarak kabul ettiğiniz nedir?" dedi. Onlar da:

"Allah yolunda gazadır," dediler. Ömer:

"Kuşkusuz bu çoktur!" dedi. *"O halde şehid kimdir?"* dediler. O da: *"Nefsi karşılığında, 'Allah bana yeter!' diyendir,"* buyurdu.

128- Ebu Bekr bin Amr bin Anbete, Ebu Cuheyfe'nin şöyle dediğini işitmiştir:

"Biz, Mihran'a yönelmiştik. Bizimle birlikte, Ezd kabilesinden Ebu Üsabe denilen bir adam vardı. Ağlamaya başladı. Biz: "Bu sabırsızlıktan mı?" dedik. Ebu Üsabe:

"Hayır, ancak (babasını kastederek) Üsabe'yi evde bıraktım. Onun da benimle birlikte olmasını ve cennete birlikte girmeyi isterdim," dedi.

129- Avf bin Abdullah'ın şöyle rivayet ettiğini işittim: Avf, Kadisiye savaşında bir adama rastladı. Bağırsakları dışına çıkmıştı. Yanından geçen birine:

"Şunları içime koy, belki Aziz ve Yüce olan Allah yolunda bir veya iki mızrak boyu daha giderim," dedi. Ona ikinci defa uğradığında, düşmana bir veya iki mızrak boyu daha ilerlemişti.

130- Nuaym bin Ebu Hind'den rivayet edilmiştir: "Kadisiye savaşının olduğu gün, bir adam, karısını kastederek:

"Allahım! Bugün beni, Hudbe Sevda Bizeyyie yerine, güzel gözlü bir hûriyle evlendir," dedi. Ona rastladıkları zaman, onu, büyüklüğü anlatılan bir süvariyle gırtlak gırtlağa boğuşuyor buldular. O da şu ayeti okuyordu:

"Mü'minler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var." (Ahzâb, 33/23) Âyeti okumayı bitirdiğinde, ikisi de ölmüştü.

131- Sa'd, Cisr savaşında, Ebu Ubeyd'in şehid edildiği gün, bir adama rastladı. Bir adam, elleri ve ayakları kesilmiş olduğu halde:

"Allah'ın kendilerine lütûflarda bulunduğu peygamberler, sıddîkler, şehidler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!" (Nisâ, 4/69) âyetini okuyordu. Ona rastlayan biri:

"Sen kimsin?" diye sordu. O da: *"Ben, Ensardan bir adamım,"* cevabını verdi.

132- Âsım bin Ubeydullah, Abdullah bin Âmir bin Rebia'dan rivayet etmiştir: "Said bin Zeyd bin Nufeyl ile birlikte dışarı çıkmıştım. Seniyyetu'l Vedâ'dan (Veda tepesi) inince, onun için bir deve çöktürüldü. Ona bindi. Deve ayağa kalktığında: *"Ey Medine!.. Sana selâm olsun!.. Senin şanın bizi korumaktır,"* dedi.

133- İbni Ebu Utbetu'l-Kindî'den rivayet edilmiştir:

"Nevf el-Bukalî ile görüşmeye giderdik. Ben yanındayken bir adam ona geldi ve:

"Ey Ebu Yezid! Senin hakkında bir rüya gördüm," dedi. O da:

"Rüyayı anlat!" dedi. Adam:

"Senin bir orduyu sevkettiğini gördüm. Beraberinde de, insanları aydınlatan, ucunda bir mum olan, uzun bir mızrak vardı," dedi. Nevf:

"Eğer rüyan doğru çıkarsa, bunu sana göstereceğim," dedi. Çok geçmeden, yaz mevsiminde ordular, Muhammed bin Mervan ile sefere çıktılar. O da çıkmaya hazırlandığında, onu uğurlamaya gittim. Ayağını üzengiye koyduğunda:

"Allahım! Kadını dul, çocuğu yetim bırak! Nevf'e de şehadeti ihsan eyle!" dedi. Savaş için çıktılar. Ayrılıp da Kubakib'e geldiklerinde düşman karşılarına çıktı. O, bineğine ilk binen oldu. Onları görünce üzerlerine saldırdı. Önce bir adamı, sonra başka bir adamı öldürdü. Nihayet kendisi de şehid edildi." Yanında olan biri şöyle dedi:

"Onun yanına vardık. Her ikisi de öldürülmüş olduğu halde, atıyla onun kanı birbirine karışıyordu."

134- Süddî'den rivayet edilmiştir: Amr bin Utbe bin Ferkad bir gazaya çıktı. Dört bin dirheme bir at satın aldı. Onu pahalı bularak kınadılar. Bunun üzerine şöyle dedi:

"(Onun (atın) düşmanıma yaklaşarak attığı her adım, benim için dört bin'den daha sevgilidir."

135- Süddî'den rivayet edilmiştir: Amr bin Utbe, içinde babasının da bulunduğu bir gazaya çıktı. İbrişimden yapılmış, beyaz bir cübbe giydi.

"Bu elbise üzerine en güzel ne yakışır?" dedi. (Mutarrif onu, 'şöyle şöyle bir ibrişim kumaş, diye tarif etti.) Amr bin Utbe devamla:

"Bana göre, onun üzerinde benim için, hiçbir şey, kandan daha güzel değildir," dedi.

136- Ameş'den rivayet edildiğine göre, Amr bin Utbe bin Ferkad şöyle dedi:

"Aziz ve Yüce olan Allah'tan üç şey istedim, ikisini verdi. Şimdi üçüncüsünü bekliyorum. Ondan, dünyada bana zahidlik vermesini istedim. Şimdi dünyadan gelene de, gidene de önem vermiyorum. Ondan, namaz için bana kuvvet ihsan etmesini istedim, onu da bana ihsan etti. Ondan, şehadeti de istedim. Şimdi de onu ümit etmekteyim," dedi.

137- Süddî'den rivayet edilmiştir: Amcasının oğlu Amr bin Utbe şöyle dedi:

"(Savaşta) güzel bir otlağa indik. Amr bin Utbe: *"Bu otlak ne kadar güzel! Şimdi, bir münadî (çağırıcı) çıksa da, 'Ey Allah'ın süvarileri, binin!' dese, ne iyi olurdu!"* dedi. Bunun üzerine bir adam çıktı. O, düşman karşısına çıkanların ilklerindendi. Çok geçmeden yaralandı. Sonra uzaklaştırıldı ve bu otlağa gömüldü. (Râvi dedi

ki:) "Münadînin, 'Ey Allah'ın süvarileri, bininiz!' demesinin üzerinden çok geçmedi ki, iki taraf, birbirlerinin büyüklerini kâfirlikle itham etti. Amr ve insanların önde gidenleri, ortaya ilk çıkanlar arasındaydılar. Amr'ın babası Utbe'ye durum bildirildi. O da: *"Amr'a dikkat edin!"* dedi ve onları aramaları için adam gönderdi. Ancak yaralandığı zaman ona ulaşılmıştı.

(Râvi dedi ki:) "Sanırım, mızrağının saplandığı yere gömüldü. Utbe de o gün insanların kumandanıydı." (Râvî) Süddî'nin dışında bir diğeri şöyle dedi: "Yaralanmıştı. (Babası Utbe):

"Allah'a yemin olsun ki, sen küçüksün. Aziz ve Yüce olan Allah da küçüğü mübarek kılar," dedi. (Amr da):

"Beni bu yerde bırakınız ki, geceyi geçireyim. Eğer yaşarsam, beni kaldırınız," dedi. Ancak bu yerde vefat etti.

138- Sırrî bin Yahyâ'dan rivayet edilmiştir: Yahya'nın kumandan olduğu bir gazada bulunuyorlardı. Amr:

"Kanın kırmızılığı, beyaz üzerinde ne kadar güzel!" dedi. Babası bunu işitti:

"Sana yemin ediyorum ki, (atından) ineceksin!" dedi. Bunun üzerine o da inip, safdan uzaklaştı, kalkıp namaza durdu. Dua etmeye başladı. (Babası) Utbe ona döndü ve yanında bulunana:

"Şu Amr, bana karşı Rabbinden şefaat istiyor," dedi. *"Eğer istersen, kalk bin evladım!"* dedi. O da bindi. Çok geçmeden şehid oldu. Onu şehid eden kâfir yakalanıp getirildi. Utbe, yanında olan birine (Râvî dedi ki: Sanırım Mesruk'a):

"Kalk! Kardeşinin katilini öldür!" dedi. O da onu öldürdü.

139- Dâvûd bin Abdurrahman bin Humeyd bin Abdurrahman'dan rivayet edilmiştir: Humeme adında, Nebi'nin (sav) ashabından olan bir kişi, Ömer'in (ra) hilafetinde, gazi ola-

rak, İsfahan'a doğru sefere çıktı. İsfahan, Ömer'in (ra) hilafetinde fethedilmişti. Şöyle dua etti:

"Allahım! Humeme sana kavuşmayı sevdiğini iddia ediyor. Eğer Humeme sadıksa, doğruluğu sebebiyle ona kuvvet ihsan eyle! Eğer yalancıysa, hoşlanmasa bile, gayesine ulaşmada ona kuvvet ihsan eyle! Allah'ım, Humeme'yi, şu seferinden geri çevirme!" dedi. Ardından onu bir mide hastalığı yakaladı, İsfahan'da vefat etti. Ebu Musa el-Eş'arî ayağa kalktı ve:

"Ey insanlar! Allah'a yemin ederim ki, Nebiniz'den (sav) işittiğimize ve bize ulaştığına göre, dikkat edin, Humeme muhakkak ki şehiddir."

140- Abdullah bin Kays'dan rivayet edilmiştir: "Bir gazaya çıkmıştım. Rüzgârlı bir günde insanlar savaş yerlerine çağrıldılar. Herkes yerine geçiyordu. Bir de baktım ki at üzerinde bir adam. Benim atımın başı, onun atının kuyruğunun hemen arkasında. Beni hissetmeden, sanki şöyle söylüyordu:

"Ey nefs!.. Filan, filan savaş meydanlarında bulunmadın mı? Bana: "Çocuğunu ve aileni (düşün)!" dedin. Ben de sana itaat ettim ve bir zaman sonra (gazi olarak) döndüm. Yine, filan, filan savaşlarda bulunmadın mı? Bana: "Aileni ve ehlini (düşün)!" dedin. Ben de itaat ettim ve savaştan (şehid olmadan) döndüm. Ancak Allah'a yemin ederim ki, bugün seni, Aziz ve Yüce olan Allah'a arz edeceğim. Seni alır veya terkeder," diyordu.

Bu adamı takip edeyim dedim ve gözetledim. İnsanlar sıraya girdiler ve düşmana hücum ettiler. O, ilklerin içinde bulunuyordu. Sonra, düşman saldırıya geçti... İnsanlarla düşman arasında koruyucu hiçbir engel kalmadı. Ancak o adam, kavmi koruyanların arasındaydı.

Sonra, müslümanlar düşmana karşı hücuma geçtiler. Bu sefer de onların öncüleri arasındaydı. Sonra, düşman yine saldırıya geçti. Yine insanlar, düşmanın karşısında himayesiz kaldı... Ancak

o, yine koruyucular arasındaydı. Vallahi, bu onun âdeti olmakta devam etti. Nihayet, yanından geçtim, onda ve hayvanında, altmış veya altmıştan daha fazla mızrak yarası saydım."

141- Abdurrahman bin Yezid bin Muaviye'den rivayet edilmiştir: "Biz, Anadolu'da seferdeyken, bir bağdan geçiyorduk. Yanımızdaki bir adama,

"Şu sofrayı al, şu üzümden doldur," dedik. Sonra onunla ilerideki konak yerinde buluştuk. Bize başından geçenleri şöyle anlattı:

"Bağa girdiğinde, altından bir yatak üzerinde, hûrilerden bir kadına gözü ilişmiş. Ondan gözünü çevirmiş, sonra bağın başka tarafına bakmış. Bir de bakmış ki ona benzer bir başkası. Ondan da gözünü çevirince, hûri ona:

"Bak!.. Bakmak sana helâl oldu!.. Ben ve gördüğün, senin hûrilerden iki eşiniz. Sen bize bugün geleceksin!" demiş. Adam dönmüş, arkadaşlarına hiçbir şey getirmemişti. Ona:

"Neyin var? Cinnet mi getirdin?" dedik. Onda, yanımızdan ayrıldığındakinden başka bir nûr ve güzellik gördük. Ona:

"Seni üzüm getirmekten ne alıkoydu?" diye sorduk. Bize karşı yabancı gibi davranınca, ona (bir şey yapmayacağımıza) yemin ettik. Bunun üzerine:

"Bağa girdiğim zaman..." deyip olayı anlattı. Çok geçmeden insanlar savaşa çağırıldılar. Başucumuzda onun atını bekleyen muhafıza emrettik. Hep birlikte atlarımızı eğerledik. Onun şehid olacağını umarak, birlikte atlarımıza bindik. Gözümüzün önünde ileri geçti. O gün şehid olan insanların birincisi oldu.

142- Muhammed bin Mutarrif'den rivayet edilmiştir: Ebu'l Ecdel, mescidleri sahilde olan bir kavme uğramıştı. Onu gördüklerinde, başlarını kaldırıp dikkatle bakarak:

"Bu adam filancaya ne kadar da benziyor!" dediler. O, bu hadiseyi şöyle anlatıyor:

"Beni benzetiyorsanız salih bir adama benzetiniz," dedim. Onlar da:

"Yanımızda, bineklere bakan, onları otlatan bir adam vardı, insanlar savaşa çağrıldılar, o da savaştı. Nihayet şehid düştü. Nafakası, üzerinde olduğu halde gömüldü. Oradaki insanların komutanı, mezarının açılıp, nafakanın alınmasını söyledi, ardından buna izin verdi. Kabrine kadar gittik. Üzerindeki toprağı kaldırdık. Bizi bir misk ve amber kokusu karşıladı. Toprağı kazmaya devam ettik, nihayet lahtine ulaştık. Ancak onda hiç bir şey bulamadık," dediler.

143- Ebu İdris'den rivayet edilmiştir: Medine ehlinden, Ziyad adındaki biri yanımıza geldi:

"Rum topraklarından Sicilya'ya cihada çıkmış ve bir şehri kuşatmıştık," dedi. Ardından şöyle anlattı:

"Üç arkadaştık; ben, Ziyad ve Medine ehlinden başka biri. Şehri kuşattığımız bir gün, içimizden birini yiyecek getirmesi için göndermiştik. Bir mancınık taşı geldi, Ziyad'a yakın bir yere düştü. Ondan bir parça dağılarak Ziyad'ın diz kapağına isabet etti ve Ziyad bayıldı. Onun yerini değiştirdim. Arkadaşım döndü. Onu çağırdım. Yanımıza geldi. Yaralı arkadaşımızı, savaşın ve mancınığın ulaşmadığı bir yere çıkardık. Bir süre bekledik. Hiçbir organı hareket etmiyordu. Sonra, göz kapakları hafifçe, gülerek aralandı. O kadar ki âzı dişleri göründü. Sonra sükûnet buldu... Ardından ağladı... Öyle ki göz yaşları aktı. Sonra yine sakinleşti. Sonra, bir kere daha güldü... Bir müddet bekledi, ardından iyileşti. Kalkıp oturdu.

"Neden buradayım?" dedi. Biz de,

"Başına ne geldiğini bilmiyor musun?" dedik.

"Hayır," dedi.

"Mancınık taşının yanına düştüğünü hatırlamıyor musun?" deyince:

"Evet, evet!," dedi.

"Onun bir parçası sana isabet etti. Bayıldın, şöyle şöyle yaptın," dedik. O da: "Evet, size anlatayım:

Yakut veya zebercetten bir odaya götürüldüm. Üst üste konmuş bir döşeğe getirildim. Bunun önünde de iki sıra yastık vardı. Yatağın üzerine oturarak doğrulduğumda, sağ tarafımdan gelen bir ses işittim. Bir kadın çıkageldi. Onun mu, elbisesinin mi, yoksa süslerinin mi daha güzel olduğunu bilmiyorum. Yastığa yaslandım. Bana yüzünü dönünce:

"Hoş geldin! Sefâlar getirdin! Aziz ve Yüce olan Allah'tan bizi talep etmemiş olan sevgiliye hoş geldin! Biz (karısı) filanca gibi değiliz," dedi.

Bu sözüyle hatırlattığını hatırlayınca, güldüm. Bana yöneldi, sağımda oturdu.

"Kimsin?" dedim. *"Ben, zevcen olan bir hûriyim,"* dedi.

Elimi uzatınca: *"Yavaş!.. Sen bize öğle vakti geleceksin,"* dedi. Ben de ağladım. O sözünü bitirince, sol tarafımdan bir ses işittim. Bir de baktım ki, onun gibi bir kadın. (Aynı şekilde onu da tarif etti). O kadın da arkadaşının yaptığı gibi yaptı. Bir kere daha karımı hatırlatınca güldüm. Sol tarafıma oturdu. Elimi uzattım.

"Yavaş! Sen bize öğle vakti geleceksin," dedi. Ben de ağladım. Rivayet eden arkadaşı ilave etti:

"Bizimle oturuyor ve bize olayı anlatıyordu. Müezzin öğle ezanını okuyunca döndü ve vefât etti."

144- Abdurrahman bin Yezid bin Câbir'den rivayet edilmiştir: İbnu Ebu Zekeriyya bize anlattı. Yanımızda Mekhûl de bulu-

nuyordu. Bekir kabilesinden bir adam, Rum diyarına uğradı. Kölesine:

"Sepetimi ver ki, size şu bağdan üzüm getireyim," dedi. Sepeti alıp, atını bıraktı. Bağda iken bir de baktı ki; bir döşek üzerinde, benzeri görülmemiş bir kadın! Onu görünce, yüzünü çevirdi... Kadın:

"Yüzünü benden çevirme!.. Ben senin zevcenim. İleriye doğru yürü!.. Orada benden daha güzelini göreceksin," dedi.

Bunun üzerine yürüdü... Bir de baktı ki, onun gibi başka biri daha... O da aynı sözü söyledi.

145- Abdurrahman bin Yezid'den rivayet edilmiştir: "Bana, Ata bin Kurra haber verdi:

"Biz, Ebu Mahzure (ra) ile oturuyorduk. Bize üzümü getirdi, yere koydu... Kağıt ve divit istedi; vasiyetini yazdı. Ebu Kureb onu görünce, o da vasiyetini yazdı. Sonra, Mukatil en-Nebatî de kalkıp vasiyetini yazdı. Ardından Ammar bin Ebu Eyyub de kalkıp vasiyetini yazdı. Ardından Avf el-Lahmî kalktı, o da vasiyetini yazdı. İki savaşla karşılaştık. Bu beş kişiden hiç birisi kalmadı, hepsi de şehid oldu. Ravi:

"Biz, vasiyetimizi yazmamıştık. Bu yüzden şehid olmadık," dedi.

حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، أَيْضًا حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَكَرِيَّا يَوْمَئِذٍ قَالَ: حَدَّثَنِي بَعْضُ إِخْوَانِنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ رَأَى الْحُورَ الْعِينَ عِيَانًا، حَتَّى كَانَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ، فَبَيْنَمَا هُوَ يَمْشِي فِي صَحْنِ الْمَسْجِدِ، لَقِيَهُ جِبْرِيلُ، فَقَالَ: أَتُحِبُّ أَنْ تَرَى الْحُورَ الْعِينَ؟ قَالَ: نَعَمْ.

قَالَ: فَادْخُلِ الصَّخْرَةَ، ثُمَّ اخْرُجْ إِلَى الصُّفَّةِ، فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ، فَإِذَا نِسْوَةٌ جُلُوسٌ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِنَّ، فَقُلْنَ: وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. قَالَ: مَنْ أَنْتُنَّ رَحِمَكُمُ اللَّهُ؟ قُلْنَ: خَيْرَاتٌ حِسَانٌ أَزْوَاجُ أَقْوَامٍ أَبْرَارٍ، مَاتُوا، فَلَمْ يُطْعَنُوا، وَشَبُّوا فَلَمْ يَكْبُرُوا، وَنُقُّوا فَلَمْ يَدْرَنُوا.

146- Yine Abdurrahman rivayet etti: O gün bize, İbn'ü Ebi Zekeriyya şöyle anlattı:

"Kardeşlerimizden bazılarının bana söylediğine göre, Rasûlulah (sav) cennet hûrilerini belirgin bir şekilde mirac gecesine kadar görmemişlerdi. O gece, mescidin sofasında yürürken, Cebrail onun karşısına çıktı.

"Cennet hûrilerini görmek ister misin?" dedi. Rasûlullah (sav):

"Evet!" buyurdu. Cebrail:

"Kayaya gir, sonra sofaya çık!" dedi. Onlara yöneldiğinde Rasûlullah (sav) oturan kadınlar gördü, selâm verdi. Onlar da:

"Allah'ın selâmı, Rahmet ve bereketi senin de üzerine olsun!" dediler. Rasûlullah (sav):

"Allah size rahmet etsin, siz kimsiniz?" diye sordu. Onlar da:

"Hayırlı, güzel kadınlar... Düşmanı vuramadan, genç yaşta ölüp, pislenmeden temiz kalan Ebrar'ın (Allah'a itaatli olanların) eşleriyiz," diye cevap verdiler.

147- Süddî bin Yahya, Sabit el-Bünnanî'den: "Bir genç, bir süre gazada bulanarak, şehid olmaya kalkıştı. Ancak şehid olamadı. Kendi kendine:

"Allah'a yemin olsun ki, artık bana ailemin yanına dönüp evlenmek görünüyor," dedi. Sonra çadırda uyudu. Arkadaşları onu,

öğle namazı için kaldırdılar. Bunun üzerine ağladı. O kadar ağladı ki, arkadaşları başına bir şey gelmiş olmasından korktular. Arkadaşlarının bu halini görünce:

"Bende bir fenalık yoktur. Fakat uykudayken biri bana geldi ve zevcen Ayna'ya git!" dedi. Onunla beraber kalktım. Beni, beyaz, temiz bir yere götürdü. Bir bahçeye geldik ki, ondan daha güzelini görmemiştim. Bahçede benzerlerini görmediğim güzellikte, on cariye vardı. Onlardan birisi olacağını umarak:

"Ayna içinizde mi?" diye sordum.

"Ötemizdedir, biz onun cariyeleriyiz," dediler. Arkadaşımla yürüdüm. Bir de baktım ki güzelliği, terkettiğimden daha güzel olan başka bir bahçe. Orada, öncekilerden daha güzel olan yirmi cariye var. Onlardan birisi olduğunu umarak:

"Ayna içinizde mi?" dedim. *"Ötemizde, biz onun cariyeleriyiz,"* dediler. "Otuz cariye"yi de anlattıktan sonra dedi ki:

Etrafını aydınlatan, içi boş, kırmızı yakuttan bir kubbeye vardım. Arkadaşım bana: *"Gir!"* dedi. Girdim. Bir de baktım ki, bir kadın ki, onunla beraber kubbeyi aydınlatan başka bir ışık yok. Oturdum, bir süre konuştum. O da benimle konuşmaya başladı. Arkadaşım:

"Çık git!" dedi. Ona karşı çıkmaya gücüm yetmiyordu. Bunun üzerine kalktım. Kadın elbisemin bir tarafını tuttu:

"Bu gece, iftarı yanımızda yap," dedi. Beni uyandırdığınız zaman, onun ancak bir rüya olduğunu anladım ve ağladım," dedi. Çok geçmeden, süvariler çağrıldı. İnsanlar bineklerine bindiler. Güneş batıncaya ve oruçluya iftar helâl oluncaya kadar hücuma devam ettiler. Oruçlu idi. İşte bu (iftar) saati geldiğinde vuruldu. Onun ensardan olduğunu, Sabit'in de onun nesebini bildiğini zannediyorum.

ꙮ

148- Abdurrahman'ın babası Kâsım bin Abdurrahman el-Mes'udî'den rivayet edilmiştir:

"Fudale bin Ubeyd ile beraber, Rum diyarına, kara savaşına çıkmıştık. Fudale, bundan başka kara savaşına çıkmamıştı. Biz yürürken, askerlerin kumandanı olan Fudale, acele ediyordu. O zaman valiler, gözettikleri kimseleri dinlerlerdi. Bir adam Fudale'ye:

"Ey Emir! Şüphesiz insanlar parça parça oldu... Dur da sana yetişsinler!" dedi.

Bunun üzerine bir otlakta durdu. Otlakta, üzerinde sur olan bir kalenin bulunduğu bir tepe vardı. Bazılarımız ayakta, bazılarımız bineğinden indi. Bir de baktık ki, kızıl tenli, bıyıklı bir adam, aramızda! Onu, Fudale'ye getirdik.

"Bu adam, kaleden bir ahid ve söz almaksızın indi," dedik.

Bunun üzerine Fudale, adama durumunu sordu. O da:

"Ben dün gece domuz eti yedim, şarap içtim ve aileme geldim. Ben uyurken, iki adam geldi. Karnımı yıkadılar ve beni, birbirini kıskanmayan iki kadınla evlendirdiler. Bana: "Müslüman ol!" dediler. "Ben müslümanım," dedi. Sözü henüz bitmeden, hızlı bir ok yağmuruna tutulduk. Eğildi; ok, bütün insanların arasından, onun boynuna isabet etti. Bunun üzerine Fudale:

"Allahu Ekber!.. Az iş yaptı, çok mükâfat gördü... Kardeşinizin namazını kılınız!" dedi.

Namazını kıldık, sonra onu, buraya defnedip gittik. Ravi Abdurrahman Kasım: *"Bu hadise anılmaktadır ve bizzat gördüğüm bir şeydir,"* dedi.

عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ قَالَ: لَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ: مَنْ يَنْتَدِبُ لِسَدِّ هَذِهِ الثَّغْرَةِ اللَّيْلَةَ؟ أَوْ كَمَا قَالَ. قَالَ: فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ يُقَالُ لَهُ ذَكْوَانُ بْنُ عَبْدِ قَيْسٍ أَبُو السَّبُعِ،

فَقَالَ: أَنَا. فَقَالَ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: ابْنُ عَبْدِ قَيْسٍ. قَالَ: اجْلِسْ. ثُمَّ دَعَا، فَقَالَهَا، فَقَامَ ذَكْوَانُ، فَقَالَ: مَنْ أَنْتَ؟ فَقَالَ: أَنَا أَبُو السَّبْعِ. فَقَالَ: كُونُوا مَكَانَ كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ ذَكْوَانُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هُوَ إِلاَّ أَنَا، وَلَمْ نَأْمَنْ أَنْ يَكُونَ لِلْمُشْرِكِينَ عَيْنٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ يَطَأُ خُضْرَةَ الْجَنَّةِ بِقَدَمَيْهِ غَدًا، فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا. فَانْطَلَقَ ذَكْوَانُ إِلَى أَهْلِهِ يُوَدِّعُهُنَّ، فَأَخَذَتْ نِسَاؤُهُ بِثِيَابِهِ، وَقُلْنَ: يَا أَبَا السَّبْعِ، تَدَعُنَا وَتَذْهَبُ فَاسْتَلَّ ثَوْبَهُ حَتَّى إِذَا جَاوَزَهُنَّ، أَقْبَلَ عَلَيْهِنَّ، فَقَالَ: مَوْعِدُكُنَّ يَوْمُ الْقِيَامَةِ. ثُمَّ قُتِلَ.

149- Süheyl bin Ebu Salih'den rivayet edilmiştir: Nebi (sav) Uhud günü savaşa çıktığında:

"Bu gece, şu gediği kapamayı kim kabul eder?" dedi. Veya buna benzer bir söz söyledi. Bunun üzerine Ensar'dan, Benu Züreyk kabilesinden, Zekvan bin Abdikays adlı, *"Ebu's-Seb'"* künyeli bir adam ayağa kalktı ve:

"Ben!" diye cevap verdi. Rasûlullah (sav):

"Sen kimsin?" diye sordu. Adam:

"İbnu Abdikays," dedi. Rasûlullah:

"Otur!" buyurdu. Sonra döndü, aynı sözleri söyledi. Yine Zekvan kalktı. Rasûlullah (sav):

"Sen kimsin?" diye sordu. O da:

"Ebu's-Seb'" diye cevap verdi. Rasûlullah (sav):

"Filan, filan yerde bulununuz!" buyurdu. Zekvan:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Ancak ben varım ve müşriklerin bir casusu olmasından emin değiliz," dedi. Bunun üzerine Rasulullah (sav):

"Yarın, Cennet yeşilliklerini ayaklarıyla çiğneyecek olan adamı kim görmek isterse, buna baksın!" buyurdu, Zekvan, ailesine gitti, onlarla vedalaştı. Hanımları, onu elbisesinden tuttular:

"Ey Ebu's-Seb'! Bizi bırakıp gidiyor musun?" dediler. Bunun üzerine Zekvan, elbisesini onlardan çekti. Onlardan ayrılınca, dönüp;

"Buluşacağımız yer kıyamet günüdür," dedi. Sonra, şehid oldu.

150- Humeyd bin Hilal, Sıla'dan (bin Eşyem Ebu's-Sahba) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Rüyamda kendimi gördüm. Sanki bir kavim içindeyim ve arkamızda kılıcını çekmiş olan bir adam duruyordu. Bizden kimin karşısına geldiyse, onun kafasına vurmaya ve olduğu yerde dönmeye başlamıştı.

"Onlara yaptığını, bana ne zaman yapacak?" diye beklemeye başladım. Üzerime geldi... Başıma vurdu. Başım olduğu yere düştü. Başımı tuttuğum zaman, iki dudağımdan toprağın fışkırdığını, sonra onu bıraktığımda tekrar çıktığını görür gibiyim."

151- Humeyd bin Hilâl'den rivayet edilmiştir: Sıla (bin Eşyem), beraberinde oğlu ve Hayy kabilesinden bir bedevînin bulunduğu bir ordu ile savaşa çıkmıştı. Bedevî ona:

"Seni (rüyada) gördüm. Sanki, çok gölgeli bir ağaca gelmiş ve onun altında üç petek bala sahip olmuştun. Birisini bana verdin, ikisini tuttun. Diğerlerini benimle bölüşmediğine üzüldüm," dedi. Bedevînin bu sözünden sonra düşmanla karşılaştılar. Sıla, oğluna:

"Öne geç!" dedi. Oğlu ve Sıla şehid oldular. Sonra da bedevî şehid oldu.

152- Alâ bin Hilal el-Bâhilî'den rivayet edilmiştir: Sıla'nın kavminden bir adam ona:

"Ey Ebu's Sahba! Ben, bana bir petek bal, sana iki petek verildiğini (rüyamda) gördüm," dedi. Sıla ona:

"Hayrolsun! Şehid olacaksın, ben de oğlumla beraber şehid olacağım," dedi. 'Yezid bin Ziyad günü' geldiğinde, Türkler Sicistan'da onlarla karşılaştı. Müslümanlardan mağlup olan ilk ordu, bu ordudur. Sıla, oğluna:

"Ey oğlum! Annene dön!" dedi. O da: *"Babacığım, hayrı kendin için istiyor, bana da dönmeyi mi emrediyorsun? Vallahi sen, bana annemden daha hayırlısın,"* dedi. Sıla:

"Eğer bunu diyorsan öne geç!" dedi. Oğlu hemen öne geçti, savaştı ve şehid oldu. Sıla, onun cesedini ok atarak korudu. Nişancı bir adamdı. Nihayet oğlunun etrafından dağıldılar. Yürümeye başladı. Oğlunun yanında durdu ve onun için dua etti. Sonra, şehid oluncaya kadar savaştı.

153- Hammad bin Seleme, Sabit'ten, o da Sıla'nın karısı Muaze'den rivayet etmiştir: Eşinin ve oğlunun beraberce şehid edildiği haberi ona şu şekilde gelmişti:

"Sıla, oğluna: "Öne geç!.. Ben seni Allah'a adıyorum," dedi.

Bunun üzerine önce oğlu, sonra da baba şehid oldu. İkisinin de ölüm haberi geldiğinde, kadınlar geldiler. Sıla'nın karısı Muaze, kadınlara:

"Eğer Allah'ın bize ikram ettiği şeyi kutlamak için geldinizse buyrun! Yoksa, dönün!" dedi.

154- Sabit dedi ki: Sıla, bir gün yemek yiyordu. Ona bir adam geldi ve:

"Kardeşin öldü!" dedi. O da:

"Yazık! Onun ölüm haberi bana bildirildi. Otur!" dedi. Adam:

"Benden önce sana kimse gelmedi!" dedi. Bunun üzerine Sıla, şöyle dedi:

"Aziz ve Yüce olan Allah: "Muhakkak sen de öleceksin, onlar da ölecekler." (Zümer, 39/30) buyurdu.

155- Humeyd bin Hilâl'den rivayet edilmiştir: Esved bin Gülsüm, yolda yürürken, iki ayağına yahut parmaklarının ucuna bakardı. İnsanların perdelerine gözlerini çevirmezdi. Bu yürüyüşünde bir tevazû vardı. Belki kadınlar, aniden karşısına çıkarlar ve bazıları başörtülerini çıkarmış olabilirdi. Karşılarına çıkan adam onları korkutabilirdi. Birbirlerine bakarlar: *"Asla! (Korkmayın) O, Esved bin Gülsüm'dür,"* derlerdi. Onun, kendilerine bakmadığını öğrenmişlerdi. Gazaya çıktığında:

"Allahım şu nefsim, refah içinde iken sana kavuşmayı sevdiğini zannediyor. Eğer doğruysa, onu bununla rızıklandır! Eğer yalancı ise, hoşlanmasa bile, onu buna zorla! Onu, kendi yolunda öldürülen(lerden) kıl!.. Etimi yırtıcı hayvanlara ve kuşlara yedir," dedi.

Bu ordunun bir grubuyla hareket etti. Nihayet bir yarığı olan duvardan girdiler. Düşman geldi, o yarık üzerinde durdular. Arkadaşları çıktı. Yarık üzerinde düşman çoğalıncaya kadar çıkmadı. Daha sonra atından indi. Gitmesi için atın yüzüne vurdu. At, çekip gitti, düşman da ona yol verdi. Çıktı, duvarda olan suya yönelerek abdest aldı. Sonra namaz kıldı. Düşman,

"Araplar teslim olmak istediklerinde, teslim olma tarzları böyledir," diyordu. Namazını bitirince, şehid oluncaya kadar onlarla savaştı. Bu müslüman ordusunun kumandanı bu duvarın yanından geçiyordu... Onların içinde, şehid olanın kardeşi de vardı. Ona:

"Duvara girip kardeşinin kemiklerinden bulabildiğini defneder misin?" denildi. O:

"Bir şey yapmayacağım. Kardeşim böyle dua etti. Duası kabul edildi," dedi, onun acısına dayanamadı.

156- Humeyd bin Hilal'den rivayet edilmiştir: Ebu Rifaa, namazını kılıp duasını bitirdiğinde, son duası şöyle olurdu: *"Allahım! Hayat benim için hayırlı olduğu müddetçe bana hayat ver! Benim için hayırlısı olduğunda, bana temiz, müslüman kardeşlerimden işitenlere iffetinden, temizliğinden ve iyiliğinden dolayı gıbta edecekleri bir ölüm ver! Bu ölümü de senin yolunda bir şehadet kıl! Beni, nefsime hizmetten alıkoy!"*

Sonra, başlarında Abdurrahman bin Semura'nın kumandan bulunduğu bir ordu içinde sefere çıktı. Hepsi de Beni Hanife kabilesinden olan bir seriyye, bu ordudan ayrıldı. Ebu Rifaa:

"Ben, bu seriyyeyle birlikte gideceğim," dedi. Ebu Katade:

"Adiyy kabilesinden burada kimse yoktur. Evin de yalnızdır," dedi. O:

"Bu benim kararlaştırdığım bir şeydir. Mutlaka gideceğim!" dedi. Sonra onlarla birlikte hareket etti.

Bu seriyye, içinde düşman bulunan bir kaleyi gece vakti çevirdi. Ebu Rifaa ise geceyi, namaz kılarak geçirdi. Gecenin sonu geldiğinde, kalkanını yastık yapıp uyudu. Arkadaşları, sabahleyin bu kaleye nereden çıkacaklarına ve nereden geleceklerine bakıyorlardı. Uyumakta olan Ebu Rifaa'yı unuttular. Düşman, onu gördü. Aralarından üç kişiyi onun üzerine gönderdiler ve kılıcını aldılar. Arkadaşları,

"Ebu Rifaa'yı olduğu yerde unuttuk," dediler. Hemen onun bulunduğu yere döndüler. Kâfirlerin, onu soymak istediğini gördüler. Kâfirleri kaçırarak ondan uzaklaştırdılar. Abdurrahman bin Semura:

"Beni Adiyy'in kardeşi Ebu Rifaa, 'şehadeti' kendisine gelinceye kadar fark etmedi," dedi.

157- Humeyd bin Hilâl'den rivayet edildiğine göre, Sıla şöyle dedi:

"(Rüya) gördüm. Sanki, Ebu Rifaa sür'atli bir deve üzerinde ve ben ise yavaş yürüyen bir deve üzerindeyim… O, bineğini benim üzerime çeviriyor ve şimdi ona, sesimi duyurabilirim diyebileceğim kadar bana yaklaşıyor. Sonra, bineğini serbest bırakıyor ve gidiyor. Ben de onu takip ediyorum…" Bu rüyayı şöyle te'vil ettim: *"O takip ettiğim yol, Ebu Rifaa'nın yoludur ve ben de ondan sonra, aynı işi, muhakkak yapacağım,"* dedi.

عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ قَالَ: قَالَ أَبُو رِفَاعَةَ: انْتَهَيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ غَرِيبٌ يَسْأَلُ عَنْ دِينِهِ، لَا يَدْرِي مَا دِينُهُ، فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ، وَتَرَكَ خُطْبَتَهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَيَّ، فَأُتِيَ بِكُرْسِيٍّ خلتُ قَوَائِمَهُ حَدِيدًا، فَقَعَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ، فَجَعَلَ يُعَلِّمُنِي مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، ثُمَّ أَتَى خُطْبَتَهُ، فَأَتَمَّ آخِرَهَا " قَالَ: وَكَانَ أَبُو رِفَاعَةَ يَقُولُ: مَا عَزَبَتْ عَنِّي سُورَةُ الْبَقَرَةِ مُنْذُ عَلَّمَنِيهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، أَخَذْتُ مَعَهَا مَا أَخَذْتُ مِنَ الْقُرْآنِ، وَمَا رَفَعْتُ ظَهْرِي مِنْ قِيَامِ لَيْلِي قَطُّ قَالَ: وَكَانَ يُسَخِّنُ لِأَصْحَابِهِ الْمَاءَ فِي السَّفَرِ، فَيَقُولُ: أَحْسِنُوا الْوُضُوءَ مِنْ هَذَا، وَسَأُحْسِنُ أَنَا مِنْ هَذَا. فَيَتَوَضَّأُ بِالْبَارِدِ.

158- Humeyd bin Hilâl'den rivayet edilmiştir: Ebu Rifaa dedi ki: Rasûlullah'a (sav) hutbe okurken ulaştım.

"Ey Allah'ın Rasûlü! Garip bir adam, dininden sual etmek için geldi. Dininin ne olduğunu bilmiyor," dedim. Rasûlullah (sav) hutbesini bırakarak bana döndü. Yanıma kadar geldi. Ayaklarının demir olduğunu zannettiğim bir kürsü getirildi. Rasûlullah (sav) üzerine oturdu. Aziz ve Yüce olan Allah'ın kendisine öğrettiğini, bana öğretmeye başladı. Sonra, hutbesine dönerek tamamladı. Ebu Rifaa şöyle derdi:

"Allah'ın bana öğrettiği günden beri, Bakara sûresi benden uzaklaşmadı; onunla beraber, Kur'ân'dan alacaklarımı da aldım. Gece namazlarından sırtım doğrulmadı..."

O, yolculuklarda, arkadaşları için suyu ısıtır ve: *"Siz şununla, abdestinizi güzelce alın!.. Ben de bununla güzel bir abdest alacağım,"* der, kendisi soğuk suyla abdest alırdı.

159- Esir bin Cabir'den rivayet edilmiştir: "Ben Küfe'deyken, bir arkadaşım bana:

"Kendisine (dikkatle) bakılan bir adam görmek ister misin?" dedi.

"Evet!" dedim. O:

"Şu, onun kağıt tomarı... Sanırım, şimdi bize uğrayacak," dedi. Onun için oturduk. Adam geçti. Baktım ki, üzerinde yırtık kadifeden elbise olan bir adam. İnsanlar onu takip ediyor, o ise, insanlara dönüyor ve onlara sertlik gösteriyor, takip etmemelerini söylüyordu. Fakat onlar vazgeçmiyorlardı. Biz de insanlarla beraber yürüdük. Sonunda, Kûfe mescidine girdi. Biz de onunla birlikte girdik. Bir sütuna yaklaştı, iki rek'at namaz kıldı. Sonra yüzünü bize çevirdi ve:

"Ey insanlar!.. Size ne oluyor ki, her sokakta beni takip ediyorsunuz? Ben zayıf bir insanım, ihtiyacım oluyor; sizin yanınızda

yapamam... Yapmayın!.. Allah size merhamet etsin!.. Bana ihtiyacı olan, burada söylesin!" dedi. Sonra, şöyle dedi: *"Bu mecliste üç çeşit insan bulunur: Anlayışlı mü'min, anlayışsız mü'min ve münafık. Birincisinin dünyadaki örneği, yağmurdur. Gökten yeryüzüne iner. Yapraklı, parlak meyveli bir ağaca isabet eder. Yapraklar güzelleşir.. Parlaklığı ve meyvesi daha da artar. İkincisi, yapraklı, parlak, fakat meyvesiz bir ağaca isabet eder. Onun parlaklığını arttırır. Yapraklarının da güzelliğini arttırır. Onun da meyveleri olur ve bir evvelkine katılır. Üçüncüsü, kurumuş bir ağaca isabet eder. Onu kırar, ortadan kaldırır,"* dedi.

Sonra, şu ayeti okudu: *"Biz, Kur'an'dan öyle bir şey indiriyoruz ki o, mü'minler için şifa ve rahmettir; zalimlerin ise yalnızca ziyanını artırır."* (İsrâ, 17/82) *"Allah'ım! Bana, müjdesi eziyetini, emniyeti korkusunu geçen, kendisiyle bana tam bir hayatın ve rızkın verileceği bir şehadeti rızık kıl!"* diye dua etti... Sonra sustu...

(Ravi Esir, şöyle devam etti): Arkadaşım, *"Adamı nasıl buldun?"* dedi.

"Ona olan sevgim arttı. Ondan niçin ayrılalım?" dedim. Ona bağlandık. Çok geçmeden, insanlara toplanmaları emredildi. Kadife elbiseli adam, bu topluluk içerisinde savaşa çıktı. Biz de onunla beraber çıktık. Onunla konup, onunla göçüyorduk. Nihayet, düşman karşısında konakladık.

160- Esir bin Cabir'den rivayet edilmiştir: "Bir münadi,

"Ey Allah'ın süvarileri!.. Bininiz!... Size müjdeler olsun!" dedi. Elbisesini sürüyerek geldi. İnsanları saf haline soktu. Kadife elbiseli adam, kılıcını kınından çekti ve kınını kırıp attı. Sonra, şöyle demeye başladı:

"Temenni ediniz!.. Temenni ediniz de yüzler tam dönsün!.. Sonra da Cenneti görünceye kadar çevrilmesin!.." Sonra tekrar: *"Ey insanlar, temenni ediniz!.. Temenni ediniz!.."* dedi. Bunu, hem böyle söylüyor, hem yürüyordu. İnsanlar da onunla beraber oldu-

ğu halde, böyle, söyler ve yürüken, bir ok geldi ve kalbine isabet etti. Olduğu yerde söndü. Sanki uzun bir süre önce ölmüş gibi soğudu," dedi. Hammad ise hadisinde: *"Biz onu, toprakta gördük,"* demektedir.

161- Enes'den (ra) rivayet edilmiştir: "Halid bin Velid (ra), insanları Yemame günü yöneltti. Bir nehre geldiler. Heybelerini yukarıya kaldırarak nehri geçtiler. Bir müddet savaştılar. Ardından, müslümanlar geri döndüler. Halid bin Velid, başını eğerek bir müddet yere baktı. -Ben, onunla Berâ bin Malik arasında bulunuyordum- Sonra başını kaldırdı, bir süre gökyüzüne baktı. Bir iş ona zor gelince, bir müddet yere bakar, sonra bir müddet gökyüzüne bakardı. Sonra, görüşü kendisine belirirdi. Bir adam Berâ'ya:

"İşi Allah'a bıraktın! Bunun üzerine (dizlerini) yere koydun," dedi. O:

"Ey kardeşim, vallahi ben bekliyorum," dedi. Halid, başını gökyüzüne kaldırıp, fikri kendisine açıklanınca:

"Ey Berâ! Kalk!" dedi. Berâ:

"Şimdi mi?" diye sordu. O da:

"Evet, şimdi," diye cevap verdi.

Berâ, kısrağına bindi. Aziz ve Yüce olan Allah'a şükretti. Ardından:

"Ey insanlar! Allah'a yemin olsun ki, bu savaş cennete götürücüdür ve benim için Medine'ye bir yol yoktur," dedi. Bir süre onları teşvik etti. Sonra atına bir kaç kamçı vurdu. Atının, kuyruğunu hareket ettirmesine bakar gibiyim. Bunun üzerine, insanlar (düşmana) baskın yaptılar... Allah da müşrikleri yenilgiye uğrattı."

162- Enes bin Malik'den (ra) rivayet edilmiştir: "Medine'de bir gedik vardı. Muhakkimu'l-Yemame ayaklarını bu gedik üzerine

koydu. İri bir adamdı. Serbest vezinle (recezle) şiir söylemeye başladı:

Ben Muhakkimu'l-Yemame'yim,

Ben gedik kapatanım…

Berâ, ona geldi ve onu öldürdü. Kısa boyluydu. Bu adam vurma imkânını bulunca, Berâ'ya vurdu. O, kalkanıyla karşıladı. Sonra da Berâ, onun bacağına vurup kesti ve onu öldürdü. Muhakkim'in yanında geniş ağızlı bir kılıç vardı. Berâ, kendi kılıcını bırakıp, onu aldı. Onunla, kırılıncaya kadar vurdu:

"Allah senden kalanın belâsını versin!" dedi. Ardından onu fırlattı... Sonra gelip, kendi kılıcını aldı.

163- Hasan-ı Basrî'den (rh) rivayet edilmiştir: Çölden gelen bir adam Ömer'e (ra),

"Ey insanların en hayırlısı! Ey insanların en hayırlısı!" diye seslendi. Ömer (ra) bunun üzerine:

"Ne diyor?" diye sordu. Ona:

"Ey insanların en hayırlısı!" diyor, denildi. Ömer (ra):

"Yazık sana!.. Ben, insanların en hayırlısı değilim," diye cevap verdi. Adam:

"Allah'a yemin olsun ki ey mü'minlerin emiri, ben seni, insanların en hayırlısı görüyorsam (ne yapayım)?" dedi. Ömer (ra) de:

"Sana, insanların en hayırlısını haber vereyim mi?" diye sordu. Adam:

"Evet!" dedi. Ömer:

"İnsanların en hayırlısı, İslam kendisine ulaşınca, evi, ailesi ve malı içinde olduğu halde, develerinden bir kısmına dönüp, onları hicret edilecek yurtlardan bir yere indirip satan ve karşılığıyla, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda hazırlık yapan, sabah akşam,

müslümanlarla onların düşmanları arasında bulunan adamdır. İşte, bu, insanların en hayırlısıdır," dedi. Adam:

"Ey mü'minlerin emiri! Ben çöl halkından bir adamım. Meşguliyetlerim ve bir sürü işlerim var. Bana, dayanacağım ve kendisiyle amacıma ulaşacağım bir iş emret!" dedi. Ömer:

"Elini bana göster!" dedi. Adam, elini ona verdi. Ömer (ra):

"Aziz ve Yüce olan Allah'a ibadet edecek, ona hiçbir şeyi şirk koşmayacaksın. Namazı kılacak, zekat verecek, Ramazan orucunu tutacak, hacc edip umre yapacaksın!.. Dinleyip, itaat edeceksin! Sonra, açık olanı tavsiye eder ve gizlilikten sakındırırım. Sana söylendiği ve yayıldığı zaman utanmayacağın ve seni rezil etmeyen her şeyi tavsiye ederim. Söylendiği ve yayıldığı zaman hayâ edeceğin ve seni utandıracak olan herşeyden sakın!" dedi. Adam:

"Ey mü'minlerin emiri! Bunları yapacağım; Aziz ve Yüce olan Allah'ın huzuruna çıktığımda, Ömer bana bunları emretti," diyeceğim." dedi. Ömer (ra):

"Bunları tut! Aziz ve Yüce olan Rabbinle karşılaştığında söyleyeceğini söyle!" dedi.

عَنْ هِشَامِ بْنِ عَمْرٍو الْفَزَارِيِّ، عَنْ فُلَانٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ فَيْضٌ مِنَ النَّاسِ، فَجَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بَعْدَ أَنْبِيَائِهِ وَأَصْفِيَائِهِ؟ قَالَ: الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، حَتَّى تَأْتِيَهُ دَعْوَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَى مَتْنِ فَرَسِهِ، أَوْ آخِذٌ بِعِنَانِهِ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ؟ قَالَ: فَخَبَطَ بِيَدِهِ، وَقَالَ: امْرُؤٌ بِنَاحِيَةٍ

يُحْسِنُ عِبَادَةَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ. قَالَ: فَأَيُّ النَّاسِ شَرٌّ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟ قَالَ: الْمُشْرِكُ بِاللَّهِ. قَالَ: ثُمَّ؟ قَالَ: ذُو سُلْطَانٍ جَائِرٍ يَجُورُ عَنِ الْحَقِّ وَقَدْ مُكِّنَ لَهُ.

164- Hişam bin Amr el-Fizarî, birinden, o da Ömer'den (ra) rivayet etti: "Rasûlullah'ın (sav) yanındayım. Yanında başkaları da vardı. Bir adam geldi ve:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Aziz ve Yüce olan Allah katında, peygamberleri ve seçtiği kimselerden sonra, makam bakımından insanların en hayırlısı kimdir?" diye sordu. Rasûlullah (sav):

"Aziz ve Yüce olan Allah'ın daveti, kendisine - atının sırtındayken veya yularını tutmuşken-gelinceye kadar, malı ve canıyla Allah yolunda cihad edendir," buyurdu. Adam:

"Ey Allah'ın Peygamberi, ondan sonra kim (hayırlıdır)?" dedi. Rasûlullah (sav) eliyle vurup:

"Aziz ve Yüce olan Allah'a güzel kulluk yaparak dua eden ve insanlara kötü bir harekette bulunmuyan kimsedir," diye cevap verdi. Adam:

"Aziz ve Celil olan Allah katında insanların en kötüsü kimdir?" diye sordu. Rasûlullah (sav):

"Allah'a ortak koşan(dır)," buyurdu. Adam:

"Ondan sonra?" deyince, Rasûlullah (sav):

"Zulmeden ve gücü yettiği halde haktan uzaklaşan yönetici," buyurdu.

عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: قَالَتْ أُمُّ مُبَشِّرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟ قَالَ: رَجُلٌ عَلَى مَتْنِ فَرَسِهِ يُخِيفُ الْعَدُوَّ، وَيُخِيفُونَهُ. ثُمَّ

أَشَارَ بِيَدِهِ نَحْوَ الْحِجَازِ، فَقَالَ: وَرَجُلٌ يُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَيُعْطِي حَقَّ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي مَالِهِ.

165- Mücahid'den rivayet edilmiştir: Ümmü Mübeşşir (ra):

"Ey Allah'ın Rasûlü! Aziz ve Yüce olan Allah katında, insanların hangisi derece bakımından daha hayırlıdır?" diye sordu. Rasûlullah (sav):

"Düşmanlar onu korkuttuğu halde, atı üzerinde düşmanı korkutandır," buyurdu. Sonra eliyle Hicaz tarafını işaret edip:

"Namazını kılan ve malından, Aziz ve Celil olan Allah'ın hakkını veren kimsedir," buyurdu.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةَ تَبُوكَ، وَهُوَ مُضِيفٌ ظَهْرَهُ إِلَى نَخْلَةٍ، فَقَالَ: أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ وَشَرِّ النَّاسِ؟ إِنَّ خَيْرَ النَّاسِ رَجُلٌ عَمِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى ظَهْرِ فَرَسِهِ، أَوْ عَلَى ظَهْرِ بَعِيرِهِ، أَوْ قَدَمَيْهِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ وَهُوَ عَلَى ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ رَجُلًا فَاجِرًا جَرِيئًا، يَقْرَأُ كِتَابَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَرْعَوِي عَلَى شَيْءٍ مِنْهُ.

166- Ebu Said (el-Hudrî)'den (ra) rivayet edilmiştir: Rasûlullah (sav) Tebuk gazvesinde, sırtını bir hurma ağacına dayayarak bir hutbe verdi ve:

"Dikkat edin, insanların en hayırlısını ve en kötüsünü size söylüyorum! Şüphesiz insanların en hayırlısı, atının veya devesinin sırtında ya da iki ayağının üzerinde olduğu halde, ölüm ona gelinceye kadar, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda çalışandır. Şüphesiz insanların en kötüsü de, günahkâr ve cür'etli olup, Aziz ve Yüce

olan Allah'ın kitabını okuyan, ondan hiçbir şey almayan (yani kulak verip, kötülükleri terketmeyen) kimsedir," buyurdu.

قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّ خَيْرَ النَّاسِ رَجُلٌ مُجَاهِدٌ فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

167- Ebu Said el-Hudrî'den (ra) şöyle dedi: Rasûlullah (sav) bize bir hutbe irad etti.

"Şüphesiz insanların en hayırlısı, cihad eden adamdır," buyurdu. Ardından, yukarıdaki hadisin benzerini nakletti.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَيْهِمْ وَهُمْ جُلُوسٌ فِي مَجْلِسٍ، فَقَالَ لَنَا: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ مَنْزِلًا؟ قَالَ: قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: رَجُلٌ آخِذٌ بِرَأْسِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَتَّى يَمُوتَ أَوْ يُقْتَلَ. قَالَ: أَفَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالَّذِي يَلِيهِ؟ قُلْنَا: نَعَمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: امْرُؤٌ مُعْتَزِلٌ فِي شِعْبٍ يُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَيَعْتَزِلُ شُرُورَ النَّاسِ. قَالَ: أَفَأُخْبِرُكُمْ بِشَرِّ النَّاسِ؟ قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: الَّذِي يُسْأَلُ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا يُعْطِي بِهِ.

168- İbni Abbas'dan (ra) rivayet edilmiştir: "Rasûlulah (sav), ashab bir mecliste otururken, yanlarına çıktı ve:

"Size insanların en hayırlısını haber vereyim mi?" buyurdu. Biz:

"Evet ey Allah'ın Rasûlü!" dedik. Rasûlullah (sav):

"Aziz ve Yüce olan Allah yolunda atını alıp, ölünceye veya öldürülünceye kadar çarpışandır," buyurdu. *"Size, insanların en kötüsünü de haber vereyim mi?"* buyurdu.

"Evet ey Allah'ın Rasûlü!" dedik. Rasûlullah:

"Aziz ve Yüce olan Allah'ı vasıta kılarak isteyen, fakat onun için vermeyendir," buyurdu.

169- Hasan-ı Basrî'den (ra) rivayet edildiğine göre, Mübarek bin Fudale'nin, Aziz ve Yüce olan Allah'ın:

"Ey İnananlar! Sabredin, düşmanlarınızdan daha sabırlı olun, cihada hazır bulunun…" (Âl-i İmran, 3/200) ayeti hakkında şöyle dediğini işitmiştir:

"Allah, onlara, dinleri üzerinde sabır göstermelerini, darlık ve genişlik, sevinç ve sıkıntı sebebiyle, dinlerini bir yana bırakmamalarını, kafirlere karşı beraberce sabredip müşrikleri gözetlemeyi emretti."

170- Mamer, Katade'den rivayet etti: Katâde, *"Müşriklere karşı birlikte sabrediniz ve Allah yolunda da nöbet bekleyiniz!"* derdi.

عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ أَنَّ شُرَحْبِيلَ بْنَ السِّمْطِ الْكِنْدِيَّ قَالَ: طَالَ رِبَاطُنَا وَإِقَامَتُنَا عَلَى حِصْنٍ، فَاعْتَزَلْتُ مِنَ الْعَسْكَرِ أَنْظُرُ فِي ثِيَابِي لِمَا آذَانِي مِنْهُ قَالَ: فَمَرَّ بِي سَلْمَانُ، فَقَالَ: مَا تُعَالِجُ يَا أَبَا السِّمْطِ؟ فَأَخْبَرْتُهُ. فَقَالَ: إِنِّي لَأَحْسَبُكَ تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ عِنْدَ أُمِّ السِّمْطِ، فَكَانَتْ تُعَالِجُ هَذَا مِنْكَ. قُلْتُ: أَيْ وَاللهِ قَالَ: لاَ تَفْعَلْ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ – أَوْ يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ– كَصِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ، وَمَنْ مَاتَ مُرَابِطًا، أُجْرِيَ عَلَيْهِ مِثْلُ ذَلِكَ مِنَ الْأَجْرِ، وَأُجْرِيَ عَلَيْهِ الرِّزْقُ، وَأَمِنَ مِنَ الْفَتَّانِ. وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ: ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَتَيْنِ.

171- Şam halkından bir adam rivayet etti: Şurahbil bin Semt el-Kindî şöyle dedi:

"Bir kalede nöbetimiz ve kalışımız uzamıştı. Elbisemde beni rahatsız eden şey nedir diye bakmak için, askerden uzaklaştım. Selman (ra) yanımdan geçti ve:

"Ey Ebu's Semt! Neyle uğraşıyorsun?" dedi. Ona söyledim. Selman:

"Sanırım (hanımın) Ümmü's Semt'in yanında olmasını, senin yerine onun bu (tedaviyi) yapmasını arzu isterdin," dedi. Ben de:

"Evet vallahi!" diye cevap verdim. Selman (ra):

"Yapma! Ben Rasûlullah'ın (sav) şöyle dediğini işittim: "Bir gün ve bir gecelik nöbet, yahut bir günlük veya bir gecelik nöbet, bir ay oruç tutmak ve ayakta ibadetle geçirmek gibidir. Kim nöbet tutarken ölürse, ona böyle bir ecir verilir. Rızkı da ona ihsan edilir. Fitneciden de (şeytandan) emin olur. İsterseniz okuyunuz!"

"Allah yolunda hicret edip öldürülen veya ölenlere gelince muhakkak Allah, onları güzel bir rızıkla rızıklandıracaktır. Hiç şüphe yok Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır. Onları, kendisinden gerçekten hoşnut kalacakları bir yere sokacaktır. Şüphesiz Allah, bilendir, halîmdir." (Hacc, 22/58-59) buyurdu.

⁂

عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ مَاتَ عَلَى مَرْتَبَةٍ مِنْ هَذِهِ الْمَرَاتِبِ، بَعَثَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قَالَ حَيْوَةُ: رِبَاطٌ وَحَجٌّ وَنَحْوُ ذَلِكَ.

172- Fudale bin Ubeyd, Rasûlullah'dan (sav) şu hadisi rivayet eder:

"Kim şu mertebelerden birisi üzerine ölecek olursa, Aziz ve Yüce olan Allah, onu kıyamet günü o mertebeler üzerine tekrar diriltir." Hadisin râvisi Hayve: "Nöbet (ribat), hac ve bunun gibi" diye ilave etti.

عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلَى عَمَلِهِ الَّذِي مَاتَ عَلَيْهِ، إِلاَّ الْمُرَابِطُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَإِنَّهُ يَنْمُو لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَيَأْمَنُ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ.

173- Fudale bin Ubeyd'den rivayet edilmiştir: "Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Her ölenin, ölürken üzerinde bulunduğu şey üzerine (ameline) son mührü vurulur. Aziz ve Yüce olan Allah yolunda nöbet bekleyen müstesna!.. Çünkü onun ameli, kıyamete kadar artar ve kabir fitnesinden (imtihanından) emin olur."

عَنْ فَضَالَةَ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ بِنَفْسِهِ.

174- Fudale'den (ra) rivayet edilmiştir: Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Mücahid, kendi kendisiyle (nefsine karşılık nefsiyle) cihad edendir."

عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، أَخْبَرَنِي بَكْرُ بْنُ عَمْرٍو أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ اسْتَعْمَلَ فَضَالَةَ بْنَ عُبَيْدٍ، عَلَى بَعْضِ أَعْمَالِهِ، فَكَتَبَ مَعَهُ رِجَالًا يَسْتَعِينُ بِهِمْ، فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ يُصَافِيهِ الْإِخَاءَ وَالْمَحَبَّةَ، فَظَنَّ أَنَّهُ قَدْ كَتَبَهُ فِي أَوَّلِ مَنْ ذَكَرَ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: أَكُنْتَ كَتَبْتَنِي مَعَكَ؟ قَالَ: لَا. قَالَ: أَجَلْ قَالَ: أَجَلْ، إِنَّمَا تَرَكْتُ اسْمَكَ لِلَّذِي هُوَ خَيْرٌ لَكَ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِرَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ: أَيُّمَا عَبْدٍ مُؤْمِنٍ مَاتَ وَهُوَ عَلَى مَرْتَبَةٍ مِنْ هَذِهِ الْأَعْمَالِ، بَعَثَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَأَحْبَبْتُ أَنْ يَبْعَثَكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ مَرْتَبَةِ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَانْصَرَفَ وَهُوَ مَسْرُورٌ.

175- Hayve bin Şureyh'den rivayet edilmiştir: Bekr bin Amr, bana şöyle rivayet etti:

Muaviye bin Ebu Süfyan, Fudale bin Ubeyd'i (ra) bazı (idarî) işler için tayin etti. Fudale, kendisiyle birlikte, yardımlarını istediği bazı kimseleri yazdı. Bunun üzerine ona kardeşlik ve muhabbette samimiyet gösteren adamlardan biri geldi. Adam, Fudale'nin arkadaşları arasında ilk olarak kendisinin yazılmış olduğunu zannetmişti. Fudale'ye: *"Kendinle beraber beni de yazdın mı?"* dedi. Fudale:

"Hayır!" dedi. Adam:

"Gerçekten mi?" diye sordu. Fudale:

"Evet! İsmini senin için daha hayırlı olacak şey için terkettim. Rasûlullah'ın (sav) ashabından bir adama şöyle dediğini işittim:

"Herhangi bir mü'min kul, şu amellerden bir mertebe üzerinde ölürse, Aziz ve Yüce olan Allah, onu kıyamet günü, o mertebe üzerine diriltecektir." Ben de Aziz ve Yüce olan Allah'ın seni, Allah yolunda cihad mertebesinde diriltmesini istedim," dedi. Bunun üzerine adam, sevinerek ayrıldı.

عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِجَالٌ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا كُنَّا حَدِيثَ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ، وَإِنَّا كُنَّا نُصِيبُ مِنَ الْآثَامِ وَالزِّنَا، وَإِنَّا أَرَدْنَا أَنْ نَحْبِسَ أَنْفُسَنَا فِي بُيُوتٍ، نَعْبُدُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا حَتَّى نَمُوتَ. قَالَ: فَتَهَلَّلَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: إِنَّكُمْ سَتُجَنِّدُونَ أَجْنَادًا، وَتَكُونُ لَكُمْ ذِمَّةٌ، وَخَرَاجٌ، وَسَيَكُونُ لَكُمْ عَلَى سِيفِ الْبَحْرِ مَدَائِنُ وَقُصُورٌ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ فَاسْتَطَاعَ أَنْ يَحْبِسَ نَفْسَهُ فِي مَدِينَةٍ مِنْ تِلْكَ الْمَدَائِنِ، أَوْ قَصْرٍ مِنْ تِلْكَ الْقُصُورِ حَتَّى يَمُوتَ فَلْيَفْعَلْ.

176- Urve bin Ruveym'den rivayet edilmiştir:

Rasûlullah'a (sav) bazı insanlar gelip:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Biz cahiliye devrine çok yakındık. Günahlardan, zinadan etkileniyorduk. Biz kendimizi, ölünceye kadar Aziz ve Yüce olan Allah'a ibadet edeceğimiz evlere hapsetmek istedik," dediler. Bunun üzerine Rasûlullah'ın (sav) yüzü aydınlandı.

"Siz yakında ordular edineceksiniz; sizin zimmetiniz ve haracınız (vergileriniz) olacak ve yine deniz kıyısında şehirleriniz, köşkleriniz olacak. Kim bu zamana ulaşırsa, eğer nefsini şu şehirlerden birine veya köşklerden birine ölünceye kadar hapsetmeye gücü yeterse bunu yapsın!" buyurdu.

عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
مَنْ نَزَلَ مَنْزِلاً يُخِيفُ فِيهِ الْمُشْرِكِينَ، وَيُخِيفُونَهُ، حَتَّى يُدْرِكَهُ الْمَوْتُ،
كُتِبَ لَهُ كَأَجْرِ سَاجِدٍ لاَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَأَجْرِ قَائِمٍ لاَ يَقْعُدُ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَأَجْرِ صَائِمٍ لاَ يُفْطِرُ.

177- Ubeydullah bin Ebu Huseyn'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Her kim müşriklerin kendisine korku vermelerine rağmen, onları korkutan bir yere, ölünceye kadar kalmak üzere inerse, onun için kıyamete kadar başını kaldırmadan secde edenin, oturmadan Allah'a ibadet edenin, iftar etmeden oruç tutanın ecri gibi bir ecir yazılır."

178- Ubade bin Samit'ten (ra) rivayet edilmiştir:

"Hiçbir adam yoktur ki, canı çıkmadan önce gideceği yeri görmemiş olsun. Ancak (savaş için veya sınırda) nöbet bekleyen bunun dışındadır, nöbet tuttuğu sürece ecri (veya rızkı) ona akıtılır."

عَنْ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلَى عَمَلِهِ إِلاَّ الَّذِي يَمُوتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ يَجْرِي عَلَيْهِ أَجْرُ عَمَلِهِ حَتَّى يُبْعَثَ.

179- Ukbe bin Âmir'den (ra) rivayet edilmiştir: Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah yolunda ölen dışında, her ölene, ameline göre mühür vurulur. (Allah yolunda ölenin) ecri, tekrar diriltilinceye kadar ona akıtılır."

180- Abdullah bin Amr (ra), murabıt olarak (nöbet tutarken) vefat eden hakkında: *"O, kıyamet günü, büyük korkudan emin olur,"* dedi.

أَخْبَرَنِي أَبُو صَالِحٍ الْحِمْصِيُّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَبْعَثُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَقْوَامًا يَمُرُّونَ عَلَى الصِّرَاطِ كَهَيْئَةِ الرِّيحِ، لَيْسَ عَلَيْهِمْ حِسَابٌ وَلاَ عَذَابٌ. قَالُوا: وَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَقْوَامٌ يُدْرِكُهُمْ مَوْتُهُمْ فِي الرِّبَاطِ.

181- Ebu Salih el-Hımsî'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Aziz ve Yüce olan Allah, kıyamet günü, sırat üzerinden rüzgâr gibi geçen kavimler diriltir. Onların için ne hesap ne de azap yoktur."

"Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar kimdir?" diye sordular. Rasûlullah (sav):

"Ölümleri kendilerine nöbette ulaşan kavimlerdir," buyurdu.

أَخْبَرَنِي مَكْحُولٌ أَنَّ كَعْبَ بْنَ عُجْرَةَ، كَانَ مُرَابِطًا بِأَرْضِ فَارِسَ، فَمَرَّ بِهِ سَلْمَانُ، فَقَالَ: مَا لَكَ هَهُنَا؟ قَالَ: قَدِمْتُ مُرَابِطًا. قَالَ: أَفَلَا أُخْبِرُكَ بِشَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكُونُ لَكَ عَوْنًا عَلَى رِبَاطِكَ؟ قَالَ: قُلْتُ بَلَى رَحِمَكَ اللَّهُ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ، وَمَنْ مَاتَ مُرَابِطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أُجِيرَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ، وَجَرَى عَلَيْهِ عَمَلُهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

182- Mekhûl şöyle dedi:

"Ka'b bin Ucre (ra), İran topraklarında murabıt idi. Selman (ra) ona rastladı ve:

"Niçin buradasın?" diye sordu. Ka'b:

"Murabıt olarak geldim," cevabını verdi. Selman (ra):

"Rasûlullah'dan (sav) işittiğim, sınırda kalmana yardım edecek bir şeyi sana haber vereyim mi?" dedi. O da:

"Evet, Allah sana merhamet etsin," dedi. Selman (ra):

"Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: *"Aziz ve Yüce olan Allah yolunda (tutulan) bir gün nöbet, bir ay tutulan oruç ve onun gece ibadetlerinden daha hayırlıdır. Kim, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda murabıt olarak ölürse, kabir fitnesinden (imtihanından) korunmuş olur. Yapmış olduğu amel, kıyamet gününe kadar ona yazılır."*

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ، خَيْرُ النَّاسِ فِيهِ مَنْزِلاً رَجُلٌ أَخَذَ بِعِنَانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، كُلَّمَا سَمِعَ هَيْعَةً، اسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ، ثُمَّ طَلَبَ الْمَوْتَ مَظَانَّهُ، وَرَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ فِي شِعْبٍ مِنْ هَذِهِ الشِّعَابِ، يُقِيمُ الصَّلاَةَ، وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَيَعْتَزِلُ النَّاسَ إِلاَّ مِنْ خَيْرٍ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ.

183- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre,

Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"İnsanlar için, bir zamanın gelmesi öylesine yaklaştı ki, o zamanda derece bakımından insanların en hayırlısı, Allah yolunda atının yularından tutup, her şiddetli bir ses işitişinde, atının üzerine binip, ölümü kaynağından (içmek) isteyen kimse ve şu vadilerden bir vadide, bir miktar koyun arasında namazını kılıp, zekatını veren, ölünceye kadar hayır işlemek dışında, insanlardan uzaklaşan kimsedir."

184- Rasûlullah'ın (sav) ashabından olan, Abdullah bin Harîs bin Cez'iz Zebidi'den (ra) rivayet edilmiştir:

Huzuruna iki kişi girdi. Onlara,

"Hoşgeldiniz!" dedi ve yaslanmış olduğu yastığı çekip onlara verdi. Bu iki adam,

"Biz bunu istemiyoruz. Biz ancak senden faydalanacağımız bazı şeyleri işitmek için geldik," dediler. O da:

"Misafirine ikram etmeyen, ne Muhammed (sav), ne de İbrahim (as) ümmetinden değildir. Aziz ve Yüce olan Allah yolunda, atının başına sarılmış olarak geceleyen, birkaç parça şey ve soğuk suyla iftar edene müjdeler olsun! İnek gibi, çeşit çeşit şeyleri çabucak yutarak: "Oğlum, bunu kaldır! Oğlum, bunu koy!" diyen ve bu arada, Aziz ve Yüce olan Allah'ı anmayan kimselere de yazıklar olsun!" dedi.

عَنْ يَزِيدَ الْعُكْلِيِّ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي قَوْمٌ يُسَدُّ بِهِمُ الثُّغُورُ، تُؤْخَذُ مِنْهُمُ الْحُقُوقُ، وَلَا يُعْطَوْنَ حُقُوقَهُمْ، أُولَئِكَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ، أُولَئِكَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ.

185- Yezid el-Uklî'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Ümmetimin içinde kendisiyle gediklerin kapatıldığı kimseler olacak. Onlardan haklar alınacak, ancak hakları verilmeyecek. İşte onlar, bendendir, ben de onlardanım. İşte onlar, bendendir, ben de onlardanım."

186- İbni Muhayriz'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Kim Aziz ve Yüce olan Allah yolunda bir gece bekçilik yaparsa, onun beklediği her insan ve hayvan karşılığında, kendisine kırat kırat ecir vardır."*

187- Abdullah bin Amr (ra) şöyle dedi: *"Aziz ve Yüce olan Allah yolunda, bekleyerek ve korkarak bir gece geçirmem, bana, yüz binek devesi tasadduk etmemden daha hoş gelir."*

عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثَةُ أَعْيُنٍ لَا تَحْرِقُهُمُ النَّارُ أَبَدًا: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ سَهِرَتْ بِكِتَابِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

188- Ebu İmran el-Ensarî'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Ateş, şu üç gözü yakmaz:

1. Allah korkusundan dolayı ağlayan göz,

2. Allah'ın kitabını okuyarak uykusuz kalan göz,

3. Aziz ve Yüce olan Allah'ın yolunda bekçilik yapan göz."

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ، فَأَصَابَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ امْرَأَةَ رَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، فَلَمَّا أَنْ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَافِلاً، وَجَاءَ زَوْجُهَا، وَكَانَ غَائِبًا، فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَنْتَهِيَ حَتَّى يُهْرِيقَ دَمًا مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَرَجَ يَتْبَعُ أَثَرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَنَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْزِلاً، فَقَالَ: مَنْ رَجُلٌ يَكْلَؤُنَا لَيْلَتَنَا هَذِهِ؟ فَانْتَدَبَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ، وَرَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَقَالاَ: نَحْنُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: فَكُونَا بِفَمِ الشِّعْبِ. قَالَ: فَكَانُوا نَزَلُوا إِلَى شِعْبٍ مِنَ الْوَادِي، فَلَمَّا خَرَجَ الرَّجُلاَنِ إِلَى فَمِ الشِّعْبِ، قَالَ الأَنْصَارِيُّ لِلْمُهَاجِرِيِّ: أَيُّ اللَّيْلِ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَنْ أَكْفِيكَهُ، أَوَّلَهُ أَوْ آخِرَهُ؟ قَالَ: اكْفِنِي أَوَّلَهُ . قَالَ: فَاضْطَجَعَ الْمُهَاجِرِيُّ، فَنَامَ، وَقَامَ الْأَنْصَارِيُّ يُصَلِّي قَالَ: وَأَتَى الرَّجُلُ، فَلَمَّا رَأَى شَخْصَ الرَّجُلِ، عَرَفَ أَنَّهُ رَبِيئَةُ الْقَوْمِ، فَرَمَاهُ بِسَهْمٍ فَوَضَعَهُ فِيهِ، فَانْتَزَعَهُ، فَوَضَعَهُ، وَثَبَتَ قَائِمًا، ثُمَّ رَمَاهُ بِسَهْمٍ آخَرَ، فَوَضَعَهُ فِيهِ، فَنَزَعَهُ، فَوَضَعَهُ، وَثَبَتَ قَائِمًا، ثُمَّ عَادَ لَهُ بِثَالِثٍ، فَوَضَعَهُ فِيهِ، فَانْتَزَعَهُ، فَوَضَعَهُ، ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ، ثُمَّ أَهَبَّ صَاحِبَهُ، فَقَالَ: اجْلِسْ، فَقَدْ أُثْبِتُّ. فَوَثَبَ، فَلَمَّا رَآهُمَا الرَّجُلُ، عَرَفَ أَنَّهُ قَدْ نَذِرُوا بِهِ فَهَرَبَ، فَلَمَّا رَأَى

الْمُهَاجِرِيُّ مَا بِالْأَنْصَارِيِّ مِنَ الدِّمَاءِ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، أَلاَ أَنْبَهْتَنِي أَوَّلَ مَا رَمَاكَ، قَالَ كُنْتُ فِي سُورَةٍ أَقْرَؤُهَا، فَلَمْ أُحِبَّ أَنْ أَقْطَعَهَا حَتَّى أُنْفِذَهَا، فَلَمَّا تَابَعَ عَلَيَّ الرَّمْيَ، رَكَعْتُ، فَأَذَنْتُكَ وَايْمُ اللَّهِ، لَوْلاَ أَنِّي خَشِيتُ أَنْ أُضَيِّعَ ثَغْرًا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِفْظِهِ لَقُطِعَ نَفَسِي قَبْلَ أَنْ أَقْطَعَهَا أَوْ أُنْفِذَهَا.

189- Cabir'den (ra) rivayet edilmiştir:

Rasulullah (sav) ile birlikte Zaturrika gazvesine çıkmıştık. Müşriklerden birisinin karısına bir ok isabet etti. Kadının kocası, Rasûlullah'ı (sav) seferden geri dönerken gördü. Muhammed'in (sav) ashabından (birinin) kan(ını) dökmedikçe dönmeyeceğine yemin etti. Peygamberimizin (sav) izini takip etmek için çıktı. Peygamberimiz (sav) bir yerde konakladı ve:

"Bu gecemizde bizi kim bekleyecek?" buyurdu. Muhacirlerden bir, Ensardan da bir başka adam çıktı:

"Biz, ey Allah'ın Rasûlü!" dediler. Rasûlullah (sav):

"Vadinin ağzında bulununuz!" dedi. Vadi yoluna indiler.

İki adam vadinin ağzına çıktıklarında, Ensardan olan, Muhacirlerden olana:

"Gecenin hangi zamanı nöbet tutma yönünden senin için daha hoş? İlki mi? Sonu mu?" dedi. O da:

"İlkinde benim yerime nöbet tut!" cevabını verdi. Bunun üzerine muhacirden olan adam uzandı ve uyudu. Ensardan olan kalktı, namaz kılmaya başladı. Takip eden (müşrik) adam geldi. Bekçinin karaltısını görünce, onun, kavmin gözcüsü olduğunu anladı. Ona bir ok attı, isabet ettirdi. Gözcü onu çekti bıraktı ve ayakta durmaya devam etti. Adam ona bir ok daha attı. Onu da isabet ettirdi. Gözcü, onu da çıkarıp koydu, ayakta durmaya devam etti. Adam üçüncüsünü attı. Onu da isabet ettirdi. Gözcü,

onu da çekip koydu. Arkasından rükû ve secdesini yapıp, arkadaşını uyandırdı.

"Otur!.. Yaralandım!" dedi. Arkadaşı, yattığı yerden fırladı. Müşrik, ikisini de görünce tanındığını anladı, hemen kaçtı.

Muhacir, Ensardan olan adamın kanını görünce:

"Subhanallah! Sana ilk ok attığında beni uyandırsaydın ya!.." dedi. O da:

"Bir sûre okuyordum. Bitirinceye kadar kesmek istemedim. Ok atmaya devam edince, rükû ettim ve seni uyandırdım... Allah'a yemin ederim ki, Rasûlullah'ın (sav) bana muhafazasını emretmiş olduğu vadinin ağzını kaybetmekten korkmasaydım, sûreyi kesmeden nefesim kesilir, ya da bitirirdim," dedi.

عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ سَتُجَنِّدُونَ أَجْنَادًا: جُنْدًا بِالشَّامِ، وَجُنْدًا بِالْعِرَاقِ، وَجُنْدًا بِالْيَمَنِ. فَقَالَ ابْنُ الْحَوْلَانِيِّ: أَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: وَعَلَيْكَ بِالشَّامِ، فَمَنْ أَبَى فَلْيَلْحَقْ بِيَمَنِهِ، وَلْيَسْتَقِ بِغُدُرِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ تَكَفَّلَ لِي بِالشَّامِ وَأَهْلِهَا.

190- Ebu İdris'den (ra) rivayet edilmiştir: Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Siz, yakında ordular edineceksiniz. Bir ordu Şam'da, diğeri Irak'ta, bir ordu da Yemen'de." İbnu'l-Havlânî (ra):

"Ey Allah'ın Rasûlü, bana söyle (hangisini seçeyim)," dedi. O da:

"Sana, Şam'ı tavsiye ederim. Kim kaçınırsa, Yemen ordusuna katılsın! Özrünü ortadan kaldırsın! Şüphesiz Aziz ve Yüce olan Allah, benim için Şam ve onun ehline kefil oldu," buyurdu.

191- Rabia bin Yezid, Rasûlullah'dan (sav) bunun gibi bir hadis rivayet etti.

192- Safvan bin Abdullah bin Safvan'ın bildirdiğine göre, bir adam, Sıffin günü:

"Allah'ım, Şam halkına lanet et!" dedi. Bunun üzerine Ali (ra):

"Şam halkına toptan sövmeyiniz! Şüphesiz onların içinde, gördüğünüzden hoşlanmayan bir kavim vardır. Ebdal, onların arasındadır," dedi.

193- Abdullah bin Amr (ra) şöyle dedi: *"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, Şam'a gitmeyen hiçbir mü'min kalmayacak."*

194- Osman (ra) şöyle dedi: *"Hicret arazisinde nafaka, yedi yüz kat katlanır. Siz ey muhacirler! Ey Şam halkı! Sizden bir adam, bir dirhemle çarşıdan bir şey alsa, onu yese ve ailesine yedirse, onun için yedi yüz misli vardır."*

عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَزَالُ فِي أُمَّتِي سَبْعَةٌ لَا يَدْعُونَ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ بِشَيْءٍ إِلَّا اسْتُجِيبَ لَهُمْ، بِهِمْ تُنْصَرُونَ، وَبِهِمْ تُمْطَرُونَ. وَحَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ: وَبِهِ يُدْفَعُ عَنْكُمْ.

195- Ebu Kılabe'den rivayet edildiğine göre,

Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Şu yedi kişi ümmetim içinde bulunmakta devam eder: Aziz ve Yüce olan Allah'tan bir şey isterlerse, onlara verilir, onlar sebe-

biyle yardım olunursunuz. Onlar sebebiyle size yağmur verilir." Sanırım şöyle buyurdu: *"Ve onlarla korunursunuz."*

أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ شِهَابٍ الْقُشَيْرِيُّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لَمْ يُدْرِكِ الْغَزْوَ مَعِي فَلْيَغْزُ فِي الْبَحْرِ، فَإِنَّ قِتَالَ يَوْمٍ فِي الْبَحْرِ خَيْرٌ مِنْ قِتَالِ يَوْمَيْنِ فِي الْبَرِّ، وَإِنَّ أَجْرَ الشَّهِيدِ فِي الْبَحْرِ كَأَجْرِ شَهِيدَيْنِ فِي الْبَرِّ، وَإِنَّ خِيَارَ الشُّهَدَاءِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَصْحَابُ الْكَفِّ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ أَصْحَابُ الْكَفِّ؟ قَالَ: قَوْمٌ تُكْفَأُ عَلَيْهِمْ مَرَاكِبُهُمْ فِي الْبَحْرِ.

196- Alkame bin Şihab el-Kuşeyrî'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Kim benimle birlikte gazaya çıkmaya yetişememişse, deniz savaşına çıksın. Şüphesiz denizde bir gün(lük) savaş, karadaki iki gün(lük) savaştan daha hayırlıdır. Denizde şehid olanın ecri, karada iki şehidin ecri gibidir. Aziz ve Yüce olan Allah katında, şehidlerin en hayırlısı "Ashab-ı Eküff"dür."

عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَمْ يُدْرِكِ الْغَزْوَ مَعِي فَعَلَيْهِ بِغَزْوِ الْبَحْرِ.

197- İbni Huceyre'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Kim benimle birlikte gazaya çıkmaya yetişememişse, deniz gazasına çıksın."

عَنْ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَذْكُرُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: خَمْسٌ مَنْ قُبِضَ فِي شَيْءٍ مِنْهُنَّ فَهُوَ شَهِيدٌ: الْقَتِيلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ شَهِيدٌ، وَالْغَرِيقُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَهِيدٌ، وَالْمَطْعُونُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَهِيدٌ، وَالْمَبْطُونُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَهِيدٌ، وَالنُّفَسَاءُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَهِيدٌ.

198- Ukbe bin Âmir, Rasûlullah'dan (sav) şu hadisi zikretmiştir:

"Şu beş şeyden dolayı ruhu kabzolunan kimse şehiddir:

1. Allah yolunda öldürülen şehiddir,

2. Aziz ve Yüce olan Allah yolunda boğulan şehiddir,

3. Aziz ve Yüce olan Allah yolunda vebadan dolayı ölen şehiddir,

4. Allah yolunda karın hastalığından ölen şehiddir,

5. Aziz ve Yüce olan Allah yolunda loğusa olarak ölen de şehiddir."

حَدَّثَنِي أَبُو الأَسْوَدِ قَالَ: غَزَوْتُ الْبَحْرَ زَمَانَ مُعَاوِيَةَ، وَمَعَنَا أَبُو أَيُّوبَ الأَنْصَارِيُّ عَامَ الْمَدِّ، فَقَالَ ابْنُ لَهِيعَةَ، وَحَدَّثَنِي أَبُو قَبِيلٍ أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَانَ بِرُودِسَ فِي زَمَنِ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَمَعَهُ كَعْبُ الأَحْبَارِ.

199- Ebu'l-Esved'den rivayet edilmiştir: Muaviye (ra) zamanında deniz gazasına çıkmıştım. Med yılı, Ebu Eyyûb el-Ensarî de bizimle beraberdi. Ebu Kubeyl dedi ki:

"Osman (ra) zamanında; Muaviye Rodos'taydı. Yanında Kab'u'l Ahbar da vardı."

أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَثِيرًا مَا يَزُورُ أُمَّ حَرَامٍ، فَيَقِيلُ عِنْدَهَا، فَنَامَ عِنْدَهَا يَوْمًا، فَفَزِعَ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقَالَتْ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فِيمَ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: عَجِبْتُ مِنْ أُنَاسٍ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ آنِفًا عَلَى سُرُرٍ أَمْثَالِ الْمُلُوكِ، يَرْكَبُونَ هَذَا الْبَحْرَ الأَخْضَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. قَالَ: إِنَّكِ مِنَ الأَوَّلِينَ، وَلَسْتِ مِنَ الآخَرِينَ وَكُنْتُ لاَ أَدْرِي كَيْفَ كَانَ مَبِيتُهَا، وَقَدْ بَلَغَنِي هَذَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى قَدِمَ عَلَيْنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، وَهِيَ خَالَتُهُ، أُخْتُ أُمِّهِ، قُلْتُ: لَعَمْرِي، لأن كَانَ... ذَلِكَ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: فَجِئْتُهُ، فَسَأَلْتُهُ، عَنْ أُمِّ حَرَامٍ، كَيْفَ كَانَ مَبِيتُهَا؟ قَالَ: عَلَى الْجَنَّةِ سَقَطَتْ. قَالَ: كَانَ مِنْ شَأْنِهَا أَنَّهَا تَزَوَّجَت ابْنَ عَمِّهَا عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ، فَذَهَبَ بِهَا إِلَى الشَّامِ فَلَمَّا غَزَا مُعَاوِيَةُ الْبَحْرَ غَزَا، فَخَرَجَ بِهَا مَعَهُ، حَتَّى لَمَّا قَضَوْا غَزْوَهُمْ، خَرَجَتْ، فَلَمَّا كَانَتْ بِالسَّاحِلِ، أُتِيَتْ بِدَابَّتِهَا، وَرَكِبَتْ، فَسَارَتْ قَلِيلاً ثُمَّ وَقَعَتْ بِهَا الدَّابَّةُ، فَخَرَّتْ، فَمَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَبْلُغَ أَهْلَهَا.

200- Muhammed bin Yahya bin Hibban'dan rivayet edilmiştir: "Rasûlullah (sav) çoğu zaman, Ümmü Haram'ı ziyaret eder ve onun yanında öğle uykusunda bulunurdu. Bir gün onun yanında uyudu. Uykudan uyandı, gülüyordu. Ümmü Haram ona:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Neye güldünüz?" diye sordu. Rasûlullah (sav):

"Biraz önce bana gösterilen bir kısım insanlardan dolayı şaşırdım. Onlar, krallar gibi yataklar üzerindeydiler. Aziz ve Yüce olan Allah yolunda, şu yeşil denizde sefere çıkıyorlardı," buyurdu.

(Ümmü Haram:) Dedim ki: *"Ey Allah'ın Rasûlü! Aziz ve Yüce olan Allah'a, beni onlardan kılması için dua et!"* Rasulullah (sav):

"Sen ilklerdensin, sonlardan değilsin," buyurdu. Ben onun ölüm şeklini bilmiyordum ve bu hadis bana, Rasûlullah'dan (sav) ulaşmıştı. Nihayet, Enes bin Malik çıkageldi. Ümmü Haram, onun teyzesiydi.

"Bu haberin Enes bin Malik'in yanında olacağına hayatım adına yemin ederim," dedim. Ona gelip, Ümmü Haram hakkında sordum:

"Ölümü nasıl oldu?" Enes:

"Cennete düştü," cevabını verdi. Yine devam etti: Onun önemli durumlarından biri şudur: Ümmü Haram, amcasının oğlu Ubade bin es-Samit ile evlendi. O da onu Şam'a götürdü. Muaviye (ra) deniz gazasına çıkınca, kendisiyle beraber Ümmü Haram'ı da götürdü. Gazaları bitince, denizden çıktı. Sahildeyken, ona bineği getirildi. Bindi, biraz gitti. Sonra hayvan onu yere attı. Düşüp, ailesine ulaşamadan vefat etti.

عَنْ أَنَسِ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَهَبَ قُبَاءَ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ، فَتُطْعِمُهُ، وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا، فَأَطْعَمَتْهُ، وَجَلَسَتْ تُصَلِّي، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا يُضْحِكُكَ؟ قَالَ: أُنَاسٌ مِنْ أُمَّتِي. وَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

201- Enes bin Malik (ra) şöyle dedi:

Rasûlullah (sav) Kuba'ya gittiğinde, Milhan'ın kızı Ümmü Haram'ın evine girer, o da Rasûlullah'a (sav) yemek yedirirdi. Ümmü Haram, Ubade bin es-Samit'in nikâhı altındaydı. Bir gün Rasûlullah (sav) onun yanına girdi, o da Rasûlullah'a yemek ikram etti ve namaz kılarak oturdu. Rasûlullah (sav) uyudu. Sonra gülerek uyandı. Ümmü Haram:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Seni güldüren ne?" diye sordu. Efendimiz (sav):

"Ümmetimden bir kısım insanlar," diyerek (200'deki) hadisi zikretti.

202- Abdullah bin Amr (ra) şöyle buyurdu: *"Denize yapılan bir sefer, bana, kabul edilmiş bir kantar sadakadan daha hoş gelir."*

203- İbnü Hubeyre'den rivayet edilmiştir:

Muaviye (ra), Ömer'den (ra) deniz savaşına çıkma konusunda izin istemek mektup yazdı. Ona şöyle bilgi veriyordu:

"Kıbrıs'la arası iki günlük yoldur. Eğer Mü'minlerin Emiri oraya gaza etmemi uygun görürse, Allah Tebareke ve Teâlâ orayı, onun eliyle fethedecektir." Bunun üzerine Ömer, deniz savaşı hakkında insanların en bilgininin kim olduğunu sordu.

"Amr bin el-Âs. O, deniz yoluyla Habeşistan'a gidip gelirdi," dediler. Ona sordu. O da:

"Ey Mü'minlerin Emiri! Denizciler, denize göre, çöp üzerinde olan bir tırtıla benzer. Binekleri sabit durursa sallanır. Meylederse (sallanırsa), boğulur," dedi. Bunun üzerine Ömer (ra):

"Allah'a yemin olsun ki, (hilafette) kaldığım sürece, müslümanlardan hiçbirini buna bindirmeyeceğim," dedi.

204- Abdullah bin Amr bin el-Âs'ın kölesi, kendisine gelip:

"Ben deniz gazasına çıkmak istiyorum, bana tavsiyede bulun!" dedi. O da:

"Sana karada gazaya çıkmanı tavsiye ederim. Ne eziyet eder, ne de eziyet görürsün," dedi. O:

"Ben, (denizi) istiyorum," dedi. Bunun üzerine Abdullah şöyle buyurdu:

"Altı şeyi muhafaza edersen, cennet hûrilerinden sekiz tanesini elde etmiş olursun:

1. Harp ganimetinden haksız bir şey alma!

2. Başkasının yaptığı haksızlığı da gizleme!

3. Bir komşuya veya başka bir milletten olana eziyet etme!

4. Komutana sövme!

5. Asla kaçma!

6. (Allah'tan) Kork!"

205- Nafi'den rivayet edildiğine göre, İbni Ömer (ra) şöyle derdi:

"Benim için, dilsiz, uysal bir dişi deve üzerinde savaşa çıkmak, deniz yolculuğuna çıkmaktan daha hoştur."

عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي عَلَى الرَّجُلِ الَّذِي يَرَاهُ يَخْدُمُ أَصْحَابَهُ.

206- Musa bin Ali bin Rebah, babasından nakleder: *"Rasûlullah (sav) arkadaşlarına yardım ederken gördüğü kişiye dua ederdi."*

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ فِي السَّفَرِ.

207- Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem, babasından rivayet ettiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Kavmin efendisi, seferde onlara hizmet edendir."

208- Mücahid şöyle derdi: *"İbni Ömer'e (ra) hizmet etmek için (yolda) arkadaşlık ettim. Hâlbuki o bana hizmet ediyordu."*

209- Ömer bin el-Hattâb'dan (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Sanatları öğreniniz. Bir adam sanatına muhtaç olursa, ondan faydalanır."*

210- Muaviye bin Ebu Süfyân (ra): *"Sizden her biriniz, elbisesini yamasın, onu tamir etsin!.. Çünkü, eskisi olmayanın yenisi yoktur,"* derdi.

211- Havt bin Râfi'den rivayet edildiğine göre, Amr bin Utbe, (yol) arkadaşlarına, onların hizmetçisi olmayı şart koşardı. Çok sıcak bir günde hayvan otlatmaya çıktı. Arkadaşlarından biri ona geldi. Bir de baktı ki, o uyurken bir bulut kendisini gölgelendiriyor. Ona:

"Müjdeler olsun ey Amr!" dedi. Amr ise, bunu kimseye haber vermemesi için, ondan söz aldı.

212- Abdullah bin Amr'dan (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Kim Aziz ve Yüce olan Allah yolunda arkadaşlarına hizmet ederse, onlardan her insan üzerine, bir kırat ecirle üstün kılınır."*

213- Bilal bin Sa'd, Âmir bin Abd'i-Kays'ı, Rum diyarında muhacirlerle nöbetleşe bindiği bir katır üzerinde gören kimseden rivayet eder ve şöyle der:

"Amr bin Abd'i-Kays, gazaya çıktığı zaman, arkadaş bulmak için durur bakar, ona uygun bir arkadaş grubunu görünce:

"Ey insanlar! Kendiliğinizden üç özelliği bana vermeniz şartıyla sizinle arkadaşlık etmek istiyorum," derdi. Bunun üzerine onlar da:

"Bunlar nedir?" diye sorarlar. O da:

"Sizin hizmetkârınız olacağım. Hizmette kimse benimle çekişmeyecek. Müezzin olacağım, ezanda da hiçbiriniz benimle çekişmeyecek. Sizin için gücümün yettiği kadar infak edeceğim," derdi. Onlar *"Evet,"* diye kabul ederlerse, onlara katılırdı. Onlardan biri bunlardan bir şey üzerine çekişecek olursa, onlardan uzaklaşıp, başkalarına giderdi.

214- Salim'den rivayet edilmiştir: Abdullah bin Ömer bir adamla yola çıktığı zaman ona, şunları şart koşardı:

1. Kendisine zıt bir yolculuk yapmamayı,

2. Ezanda ve hayvan kesmede kendisiyle çekişmemeyi."

عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُرَافِقُ أَصْحَابَهُ فِي السَّفَرِ رِفْقًا، فَجَعَلَتْ رُفْقَةٌ مِنْهُمْ يَهْرِفُونَ بِرَجُلٍ مِنْهُمْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا رَأَيْنَا مِثْلَهُ، إِنْ نَزَلَ فَصَلَاةٌ، وَإِنِ ارْتَحَلْنَا فَقِرَاءَةٌ وَصِيَامٌ لَا يُفْطِرُ.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ يَكْفِيهِ كَذَا. قَالُوا: نَحْنُ. قَالَ: كُلُّكُمْ خَيْرٌ مِنْهُ.

215- Ebû Kılabe'den rivayet edildiğine göre, Nebi (sav) seferde ashabından bir kısım insanlarla arkadaşlık ediyordu, onlardan bir grup, içlerinden bir adamı son derece övüyorlardı:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Onun gibisini görmedik. İner inmez namaz kılar, hareket edince (Kur'an) okumaya başlar, ara vermeden oruç tutar," dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"Bu konuda onun ihtiyacını kim giderir?" diye sordu.

"Biz," dediler. Rasûlullah (sav):

"Hepiniz de ondan daha hayırlısınız," buyurdular.

216- Reca bin Hayve'den rivayet edildiğine göre, Selman'a (ra) arkadaşları:

"Bize tavsiyede bulun!" dediler. O da:

"Sizden kim, hacca giderken, yahut umre yaparken, gazada veya gazileri nakletme esnasında ölebilirse ne iyi!.. Yoksa tüccar veya vergi toplayıcı olarak ölmeyin!" buyurdu.

217- Abdullah bin Amr, Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işitmiş: *"Aziz ve Yüce olan Allah katında en hayırlı arkadaş, arkadaşı için en hayırlı olandır. Aziz ve Celil olan Allah'ın katında en hayırlı komşu, komşusu için en hayırlı olandır."*

218- Abdullah bin Amr (ra) şöyle dedi: *"Bugün işlemiş olduğum bir hayır, geçmişte onun iki katı olandan, benim için daha sevgilidir. Çünkü biz Rasûlullah (sav) ile beraber iken niyetimiz ahiret idi. Dünya bize keder vermiyordu. Bugün ise, dünya da bize dönmüş bulunuyor,"* derdi.

219- Abdullah bin Ömer (ra) şöyle derdi: *"İnsanların fesadı esnasında salih olan garip kişilere müjdeler olsun!"*

220- Ebu Bekir es-Sıddîk (ra) şöyle derdi: *"Muhakkak ki Aziz ve Yüce olan Allah yolunda birbirini seven kardeşin duası kabul olunmuştur."*

221- Zeyd bin Eslem, babasından zikreder ki, Ömer bin Hattâb'a (ra) şu haber ulaştı: "Ebu Ubeyde (ra), Şam'a geldi ve düşman da ona her taraftan hücum etti." Bunun üzerine Ömer (ra) ona, şu mektubu yazdı:

"Selâm... Mü'min bir kula şiddetli bir belâ inmez ki, Aziz ve Yüce olan Allah, ondan sonra ona elbette bir açıklık kılmasın. Muhakkak ki bir zorluk iki kolaylığa galebe çalamaz.

"Ey iman edenler! Sabredin; (düşman karşısında) sebat gösterin; (cihad için) hazırlıklı ve uyanık bulunun ve Allah'tan korkun ki başarıya erişebilesiniz." (Âl-i İmrân, 3/200)

Ebu Ubeyde de ona şu mektubu yazdı: *"Evvela selâm... Bundan sonra Aziz ve Yüce olan Allah kitabında şöyle buyuruyor: "Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir övünme ve daha çok mal ve evlât sahibi olma isteğinden ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibidir ki, bitirdiği ziraatçilerin hoşuna gider. Sonra kurur da sen onun sapsarı olduğunu görürsün; sonra da çer çöp olur. Ahirette ise çetin bir azap vardır. Yine orada Allah'ın mağfireti ve rızası vardır. Dünya hayatı aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir."* (Hadid, 57/20) Bunun üzerine Ömer, makamına çıktı, minbere oturdu ve bu mektubu Medine halkına okudu. Sonra şöyle buyurdu:

"Ey Medine halkı! Ebu Ubeyde sizi eleştiriyor. Cihada teşvik ediniz!"

222- Kays bin Ebu Hazim'den: "Halid bin Velid'i, Hiyre'de, topluluğa şöyle haber verirken işittim:

"Kendimi Mûte'de görüyorum! Elimde dokuz kılıç kırılmış ve ancak geniş ağızlı bir Yemen kılıcı dayanabilmiş," diyordu.

عَنْ أَبِي نَجِيحٍ السُّلَمِيِّ قَالَ: حَاصَرْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَصْرَ الطَّائِفِ، فَسَمِعْتُ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فَبَلَّغَهُ، فَلَهُ دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ. قَالَ رَجُلٌ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنْ رَمَيْتُ فَبَلَغْتُ، فَلِي دَرَجَةٌ ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَرَمَى، فَبَلَغَ. قَالَ: فَبَلَغْتُ يَوْمَئِذٍ سِتَّةَ عَشَرَ سَهْمًا.

223- Ebu Nuceyh es-Sülemî'den:

"Rasûlullah (sav) ile birlikte Taif kalesini muhasara ettim. Peygamber'in (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Kim bir ok atar ve onu yerine ulaştırırsa, onun için cennette bir derece vardır," buyurdu. Bir adam:

"Ey Allah'ın peygamberi! Eğer ben bir ok atarsam ve hedefine ulaşırsa, benim için de bir derece var mı?" diye sordu. Efendimiz: *"Evet,"* buyurdu. Bunun üzerine attı ve hedefine ulaştırdı.

"O gün o, onaltı oku hedefine ulaştırdım," dedi.

224- Ebu Nüceyh es-Sülemî'den rivayet edilmiştir: Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittim:

"Kimin Aziz ve Celîl olan Allah yolunda saçı ağarırsa, bu, kıyamet günü, onun için bir nûr olur."

225- Ebu Nüceyh es-Sülemî'den rivayet edilmiştir:

"Hangi müslüman bir müslümanı âzâd edecek olursa, şüphesiz Aziz ve Celil olan Allah, kemiklerinden her kemiğin ecrini onu ateşten âzâd edilmiş kılarak ödeyecektir. Hangi müslüman kadın, bir müslüman kadını âzâd edecek olursa, elbette Aziz ve Celil olan Allah, kemiklerinden her birini, onun kemiklerinin karşılığı olarak, ateşten koruyacaktır."

226- Ömer bin el-Hattab (ra) şöyle buyurdu:

"Eğer üç şey: 'Aziz ve Yüce olan Allah yolunda sefere çıkmam, yahut secdelerde alnımın tozlanması veya meyveyi seçer gibi, sözün iyisini seçen bir topluluk ile oturup kalkmam' olmasaydı, elbette Aziz ve Yüce olan Allah'a kavuşmuş olmayı isterdim."

227- Hasan-ı Basrî'den rivayet edilmiştir:

"Asr-ı Saadet" devrinden kalmış bir adama baygınlık geldi. Sonra ağladı ve ağlaması gittikçe arttı. Ona:

"Şüphesiz Aziz ve Yüce olan Allah Rahim'dir. Şüphesiz O, mağfiret edicidir, şüphesiz," dediler. Adam:

"Allah'a yemin olsun ki, kendimden sonra üzerine ağlayacağım üç şey dışında hiçbir şey bırakmadım:

1. İki ucu uzun bir günde öğle vaktinin aşırı susuzluğu,

2. Alnıyla iki ayağı arasında gecelemek. Yani, secdeyle geçirilen bir gece.

3. Aziz ve Celil olan Allah yolunda, sabah erken veya gece yola çıkmak."

عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، وَسَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَغَرَبَتْ.

228- Hayve bin Şurayh ve Said bin Ebu Eyyûb el-Ensarî'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Aziz ve Celil olan Allah yolunda sabah erken veya gece yola çıkmak, güneşin üzerine doğup battığı yerlerden daha hayırlıdır."

229- (Abdullah) İbni Ömer'in (ra) şöyle buyurur: *"Aziz ve Yüce olan Allah yolunda bir yolculuk, elli hacdan daha faziletlidir."*

230- İbni Mes'ud'dan (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"Aziz ve Yüce olan Allah yolunda bir kamçıyı, savaş hazırlığı olarak vermem, bir haccın arkasından (tekrar) hacca gitmekten, benim için daha sevgilidir."*

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجُلٌ يُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَهُوَ يَبْتَغِي عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ أَجْرَ لَهُ. فَأَعْظَمَ ذَلِكَ النَّاسُ، فَقَالُوا لِلرَّجُلِ: عُدْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَعَلَّكَ لَمْ تُفْهِمْهُ. فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ يُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَهُوَ يَبْتَغِي مِنْ

عَرَضِ الدُّنْيَا. فَقَالَ: لَا أَجْرَ لَهُ. فَأَعْظَمَ ذَلِكَ النَّاسُ، فَقَالُوا لِلرَّجُلِ: عُدْ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ لَهُ الثَّالِثَةَ: رَجُلٌ يُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَهُوَ يَبْتَغِي عَرَضَ الدُّنْيَا. قَالَ: لَا أَجْرَ لَهُ.

231- Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilmiştir: "Bir adam,

"Ey Allah'ın Rasûlü! Bir adam, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda cihad etmek istiyor ve aynı zamanda dünyada da menfaat arıyor, (ne dersin)!" diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"Onun için hiçbir ecir yoktur," buyurdu. Bu, insanlara ağır geldi. Adama,

"Rasûlullah'a (sav) soruyu tekrar sor, belki de anlamamıştır," dediler. Bunun üzerine adam:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Bir adam, dünya menfaatinden istediği halde, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda cihad etmek de istiyor (ne dersin)!" dedi. Rasûlullah (sav):

"Onun için hiçbir ecir yoktur!" buyurdu. Bu, insanlara ağır geldi. Adama yine:

"Rasûlullah'a (sav) tekrar sor!" dediler. Bunun üzerine üçüncü defa:

"Bir adam, dünya menfaatinden istediği halde, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda cihad etmek de istiyor (ne dersin)!" dedi. Rasûlullah (sav):

"Onun için hiçbir ecir yoktur!" buyurdu.

حَدَّثَنَا مَكْحُولٌ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ، وَيُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ. قَالُوا: بَلَى. قَالَ: فَاغْزُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ.

232- Mekhul'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav):

"Allah'ın sizi bağışlamasını ve cennete sokmasını istemez misiniz?" diye sordu.

"Evet (isteriz)," dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"O halde, Aziz ve Yüce olan Allah yolunda sabah erken sefere çıkınız!" buyurdu.

عَنْ مَكْحُولٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اغْزُوا، فَصَحُّوا.

233- Mekhul'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav):

"Gaza ediniz, sıhhat bulursunuz!" buyurdu.

234- Abdurrahman bin Ğanem el-Esadî şöyle dedi:

"Gazadan önce hacc(etmek), on gazadan daha hayırlıdır. Hacdan sonra gaza ise seksen hacdan daha hayırlıdır."

عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ وَهُوَ بِحَضْرَةِ الْعَدُوِّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ. فَقَامَ رَجُلٌ رَثُّ الْهَيْئَةِ فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَى، أَنْتَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُهُ ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَجَاءَ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: أَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلَامَ، ثُمَّ كَسَرَ جَفْنَ سَيْفِهِ، فَأَلْقَاهُ، ثُمَّ مَضَى بِسَيْفِهِ قُدُمًا يَضْرِبُ بِهِ حَتَّى قُتِلَ.

235- Ebu Bekr bin Abdullah bin Kays'dan rivayet edilmiştir: Düşman karşısındayken, babamdan işitmiştim. Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Cennet kapıları, kılıçların gölgesi altındadır." (Bu hadisi duyar duymaz,) eski kıyafetli bir adam kalktı ve:

"Ey Ebu Musa! Sen Rasûlullah'ın (sav) bunu dediğini işittin mi?" diye sordu. O da:

"Evet!" dedi. Bunun üzerine o adam arkadaşlarına geldi:

"Size selâm olsun!" dedi. Sonra kılıcının kınını kırıp attı. Sonra kılıcıyla öne, ileri yürüdü, öldürülünceye kadar, düşmana kılıç salladı.

حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ قَالَ: بَيْنَا أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ مَصَافُّ الْعَدُوِّ بِأَصْبَهَانَ، إِذْ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ. فَقَامَ شَابٌّ فَقَالَ: كَيْفَ قُلْتَ يَا أَبَا مُوسَى؟ فَأَعَادَ عَلَيْهِ الْحَدِيثَ، فَالْتَفَتَ الشَّابُّ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ دَخَلَ تَحْتَهَا، أَيْ تَحْتَ السُّيُوفِ.

236- Ebu İmran el-Cevnî'den rivayet edilmiştir: Biz İsfahan'da düşman karşısındayken Ebu Musa el-Eş'arî (ra), Rasûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittiğini söyledi:

"Şüphesiz Cennet kapıları, kılıçların gölgeleri altındadır." Bunun üzerine bir genç ayağa kalktı ve:

"Nasıl söyledin ey Ebu Musa?" dedi. Bunun üzerine Ebu Musa hadisi tekrar etti. Genç, arkadaşlarına döndü, onlara selâm verdi. Sonra kılıçların altına girdi.

237- İbni Avf'dan rivayet edilmiştir: "Nafi'ye, Allah Tebareke ve Teâlâ'nın *"Kim öyle bir günde onlara arka çevirirse"* (Enfâl, 8/16) âyeti hakkında sormak maksadıyla kendisine yazdığım mektuba şöyle cevap verdi: *"Bu, Bedir günüdür."*

238- Hasan-ı Basrî: *"Kim öyle bir günde onlara arka çevirirse"* (Enfâl, 8/16) ayeti hakkında şöyle dedi: *"Bugün bulundukları yeri (daha iyi) bir gruba, yahut başka bir şehre bırakırlarsa..."*

239- Muhammed bin Sîrîn'den rivayet edilmiştir: Ömer bin el-Hattab'a (ra), Ebu Ubeyde'nin (ra) haberi ulaşınca, *"Eğer yerini bana terketseydi, onun grubu ben olurdum,"* dedi.

240- Ebu Osman (en-Nehdî'den): Ebu Ubeyde şehid olunca, haber Ömer'e (ra) geldi. Ömer (ra):

"Ey insanlar, değiştireceğiniz grubunuz benim," dedi.

241- İbrahim'den rivayet edilmiştir: Bir grup insan (savaşta) öldürülünceye kadar sabrettiler. Bunun üzerine Ömer (ra):

"Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun!.. Bana dönselerdi, elbette yer değiştirecekleri grupları ben olurdum," buyurdu.

242- Ata'dan: İbni Abbas (ra): *"Eğer sizden sabırlı yirmi kişi bulunursa..."* (Enfâl, 8/65-66) âyetleri hakkında:

"Eğer bir adam üç adamdan kaçarsa, firar etmiş sayılmaz. Ancak iki adamdan kaçmışsa, firar etmiş sayılır," dedi.

243- Kays bin Sa'd'dan rivayet edilmiştir: Ata bin Ebi Rebah'a, Aziz ve Yüce olan Allah'ın, *"Kim öyle bir günde onlara arka çevirirse..."* (Enfâl, 8/16) âyeti hakkında sordum.

"Bu âyet, Enfal sûresindeki: "Şimdi Allah, yükünüzü hafifletti; sizde zayıflık olduğunu bildi. O halde sizden sabırlı yüz kişi bulunursa, (onlardan) ikiyüz kişiye galip gelir." (Enfâl, 8/66) ile

neshedilmiştir (hükmü kaldırılmıştır). Hiçbir kavme, kendilerinin iki katı olan düşmandan kaçmak yoktur. Bu âyet (Enfal: 8/66'yı) bu sayıyı neshetmiştir," dedi.

244- İbni Abbas'dan (ra) rivayet edilmiştir:

"Eğer sizden sabırlı yirmi kişi bulunursa, iki yüze (kâfire) galip gelirler." (Enfâl, 8/65) âyeti nazil oldu. Bu, müslümanlara zor geldi. O zaman, bir kişinin on kişiden kaçmamaları onlara farz kılınmıştı. Sonra hafifletme geldi:

"Şimdi Allah, yükünüzü hafifletti; sizde zayıflık olduğunu bildi. O halde sizden sabırlı yüz kişi bulunursa, (onlardan) ikiyüz kişiye galip gelir." (Enfâl, 8/66) buyurdu. İbni Abbas şöyle dedi: *"Allah onlardan sayıyı hafifletince, hafiflettiği kadar da sabırdan noksanlaştırdı."*

245- Humeyd, Hasan-ı Basrî'den rivayet eder: "Bir adam, içkiden dolayı, dövülme cezasına uğramıştı. Peygamberleri bu cezayı tatbik etmedi. Sonra, bu cezayı tatbik etme fikri kendisine uygun göründü. Ancak adam, bu cezanın infazına engel oldu. Peygamber onun üstüne bir ordu gönderdi. Ordusu yenilgiye uğradı.

"Rabbim! Bir cezadan kaçan bir kimseye, haddi yerine getireyim diye ordu gönderiyorum; sen benim ordumu mağlup ediyorsun!" dedi. (Ona):

"Sen (cezayı) geri bıraktın. Şimdi kuvvet gönder, galip geleceksin!" dedi. Veya bunun gibi bir cevap verdi.

246- Nafi, Abdullah'dan korku namazı hakkında şöyle nakletti: *"İmam, insanlardan, yanında bir grup olduğu halde namaza kalkar. Başka bir grup, kendileriyle düşman arasındadır. İmam ve yanındakiler bir tek secde yaparlar. Sonra, bir secde yapanlar ayrılır, kendileriyle düşman arasında olan arkadaşlarının yerine gelir-*

ler. Namaz kılmayan grup, imamla beraber, bir secde yaparlar. Sonra, imam selâm verir. İki gruptan herbiri, kendisi için bir secde yaparlar (yani, bir rekat kılarlar).”

Abdullah Peygamber (sav) ile karşılaştığı günlerde böyle yaptığını haber vermektedir.

عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ رَكْعَةً، وَالْأُخْرَى مُقْبِلَةٌ عَلَى الْعَدُوِّ، ثُمَّ انْصَرَفَتْ هَذِهِ الطَّائِفَةُ الَّتِي صَلَّتْ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَةً، وَقَامُوا فِي مَقَامِ أَصْحَابِهِمْ مُقْبِلِينَ عَلَى الْعَدُوِّ، وَانْصَرَفَتِ الطَّائِفَةُ الْأُولَى الَّتِي كَانَتْ مُقْبِلَةً عَلَى الْعَدُوِّ، فَصَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَةً أُخْرَى، ثُمَّ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ قَامَتْ كُلُّ طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ.

247- Salim bin Ömer'den (ra) rivayet edilmiştir:

“Peygamber (sav) iki gruptan birine bir rekât namaz kıldırdı. Diğeri, düşmana karşı yüzünü dönmüştü. Sonra, Peygamber (sav) ile bir rekât namaz kılan bu grup ayrılıp, düşman karşısında olan arkadaşlarının yerinde durdular. Düşman karşısında olan birinci grup ayrıldı. Peygamber (sav) onlara diğer rekâtı kıldırdı. Sonra onlara selâm verdi. Sonra onlardan her grup kalktı, diğer rekâtlarını tamamladılar.”

248- Malik bin Enes, korku namazı hakkında Nafi'nin: *“Abdullah onu sadece Peygamber'den (sav) mi nakletmiştir, bilmiyorum,”* dediğini rivayet etmiştir.

249- Ebu'l-Aliye'den: "Ebu Musa el-Eş'arî, İsfahan'da iken, ashabını iki saf haline getirdi. Hâlbuki o gün onlar için büyük bir korku yoktu. Ancak o, arkadaşlarına dinlerini öğretmek istiyordu. Bir grupla birlikte bir rekât namaz kıldı. Silahları olan diğer grup, yüzlerini düşmanlarına dönmüşlerdi. Namaz kılanlar arkadaşlarının yerine geçinceye kadar geri çekildiler. Diğerleri, aralarından geçerek, arkasına geldiler. Onlara da diğer rekâtı kıldırdı. Selâm verdi, sonra onları takip edenler kalkıp, tek başlarına birer rekât kıldılar. Hadiste 'tek başına' kelimesi yoktur. İmam için cemaat halinde iki rekât tamam olmuştur. İnsanlar için ise cemaatle birer rekât."

عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَفَّ خَلْفَهُ صَفًّا، وَصَفٌّ مُوَازِي الْعَدُوِّ، وَهُمْ فِي صَلَاةٍ كُلُّهُمْ، فَكَبَّرَ وَكَبَّرُوا جَمِيعًا، فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً، ثُمَّ ذَهَبَ هَؤُلَاءِ إِلَى مَصَافِّ أُولَئِكَ، وَجَاءَ أُولَئِكَ، فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً، ثُمَّ سَلَّمَ، ثُمَّ قَضَى الَّذِينَ خَلْفَهُ مَكَانَهُمْ رَكْعَةً، ثُمَّ ذَهَبُوا إِلَى مَصَافِّ أُولَئِكَ، وَجَاءَ أُولَئِكَ، فَقَضَوُا الرَّكْعَةَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ. قَالَ سُفْيَانُ: وَنَأْخُذُ بِقَوْلِ حَمَّادٍ، يَقْضِي الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ.

250- Ebu Ubeyde'den rivayet edildiğine göre, Abdullah bin Mes'ud şöyle dedi:

"Rasûlullah (sav) bize şu şekilde namaz kıldırdı; arkasına bir saf yaptı, düşmana karşı bir saf hazırladı. Hepsi de namazda oldukları halde o, tekbir aldı. Beraberce tekbir aldılar. Onlara bir rekât namaz kıldırdı. Sonra bunlar, diğerlerinin saf oldukları yere gittiler. Ötekiler geldiler. Onlara da bir rekât kıldırdı. Sonra, arkasındakiler, yerlerinde (kendi kendilerine) birer rekât olarak na-

mazlarını tamamladılar. Sonra diğerlerinin saf oldukları yere gittiler. Ötekiler geldiler ve üzerlerinde olan rekâtı tamamladılar." Süfyan şöyle söyledi: *"Biz Hammad'ın sözünü kabul ediyoruz; ilk gelenler, namazlarını ilk defa tamamlarlar."*

251- Süfyan, İbrahim'den şöyle rivayet eder: "Bir saf namazda olmadıkları halde düşman karşısında saf haline getirilir. İmamın arkasında da bir saf yaparak onlara bir rekât namaz kıldırır. Sonra bunlar, diğerlerinin saf oldukları yere giderler. Ötekiler gelir, onlara da bir rekât namaz kıldırır. Selâm verir. Sonra bunlar, diğerlerinin saf oldukları yere giderler. Ötekiler gelip bir rekât daha kılarlar. Daha sonra bunlar diğerlerinin saf oldukları yere gidip ötekiler gelerek bir rekât kılarlar."

252- İbnu'l Mübarek, Abdulmelik bin Ebi Süleyman'ın, Allah'ın, "*Eğer (herhangi bir şeyden) korkarsanız (namazlarınızı) yürüyerek yahut binmiş olarak (kılın).*" (Bakara, 2/239) âyeti hakkında: *"Binekli olarak veya yaya, hangi tarafa dönersen ve hayvanın seni hangi tarafa döndürürse işaret ve imâ ile farz namazları kılar gibi namaz kılarsın,"* dediğini rivayet etti.

عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ قَالَ: كَانُوا فِي جَيْشٍ، وَأَمِيرُهُمُ السِّمْطُ بْنُ ثَابِتٍ أَوْ ثَابِتُ بْنُ السِّمْطِ، فَكَانَ خَوْفٌ، فَصَلَّوا رُكْبَانًا، فَالْتَفَتَ إِلَيْهِمْ، فَرَأَى الْأَشْتَرَ قَدْ نَزَلَ يُصَلِّي، فَقَالَ: مَا أَنْزَلَهُ؟ قِيلَ: نَزَلَ يُصَلِّي. فَقَالَ: مَا لَهُ خَالَفَ، خُولِفَ بِهِ.

253- İbni Avf, Reca bin Hayve'den rivayet eder: Emirleri Samt bin Sabit (veya Sabit bin Samt) olan bir orduda bulunuyor-

lardı. Korku vardı. Binek üzerinde namaz kıldılar. Samt, onlara baktı. Eşter'i, bineğinden inmiş, namaz kılarken gördü:

"İnmesine sebep ne?" dedi. *"İndi, namaz kılıyor,"* dediler. *"Ona ne oluyor (da böyle yapıyor)? Ona da muhalefet edilecektir!"* dedi.

حَدَّثَنِي ضَمْرَةُ، وَمُهَاصِرٌ، ابْنَا حَبِيبٍ قَالَا: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ، فَأَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ وَهُوَ عَلَى ظَهْرٍ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ظَهْرٍ، وَنَزَلَ ابْنُ رَوَاحَةَ، فَصَلَّى بِالْأَرْضِ، ثُمَّ أَتَى إِلَى النَّبِيِّ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا ابْنَ رَوَاحَةَ أَرَغِبْتَ عَنْ صَلَاتِي. قَالَ: لَسْتُ مِثْلَكَ، أَنْتَ تَسْعَى فِي عَنَقٍ، وَنَحْنُ نَسْعَى فِي رِفْقٍ. فَلَمْ يَعِبْ عَلَيْهِ مَا صَنَعَ " قَالَ: وَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ، فَصَلَّى أَصْحَابُهُ عَلَى ظَهْرٍ، فَاقْتَحَمَ رَجُلٌ مِنَ النَّاسِ، فَصَلَّى عَلَى الْأَرْضِ، فَقَالَ: خَالَفَ خَالَفَ اللَّهُ بِهِ. فَمَا مَاتَ الرَّجُلُ حَتَّى خَرَجَ مِنَ الْإِسْلَامِ.

254- Habib'in oğulları Damra ve Muhasır rivayet ettiler: Rasûlullah (sav) küçük bir savaş yolculuğunda iken namaz vakti geldi. Rasûlullah (sav) hayvan sırtında olduğu halde, namaz kıldı. İbni Revaha ise inip, yerde namaz kıldı. Sonra Peygamberimize geldiğinde, Rasûlullah:

"Ey İbni Revaha! Benim kıldığım gibi kılmaktan yüz mü çevirdin?" buyurdu. O da:

"Ben sizin gibi değilim. Siz, at üzerinde sür'atle gidersiniz, biz yavaş gidebiliriz," dedi. Rasûlullah (sav) bunun üzerine, onun yaptığını kınamadı. Yine Peygamber (sav) küçük bir grupla savaşa

çıktı. Rasûlullah'ın ashabı, bineklerinin üzerinde namaz kıldılar. Ancak bir adam, kendisini tehlikeye atıp; yerde namaz kıldı. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"Muhalefet etti, Allah da ona muhalefet etti," buyurdu. Bu adam İslamdan çıkmadan ölmedi.

255- Hasan-ı Basrî'den: *"Hişam, düşmanı takip namazı hakkında şöyle rivayet etti: İki secdeli, bir rekat namaz... İşaretle kılar."*

256- Hasan-ı Basrî, Aziz ve Yüce olan Allah'ın, (Bakara: 2/239'daki), *"yaya iken"* sözü hakkında: *"(kılıçla) döğüşürken, bir tek rekâttır. Ancak yürürken rükû ve secde vardır. Atın koşarken yahut deveni hangi tarafa sürüyorsan o tarafa,"* demiştir.

257- Şube, Hakem, Hammad ve Katade'den rivayet eder: "Çatışma esnasındaki namazdan onlara soruldu: *"Yüzünün olduğu tarafa doğru bir rekâttır,"* dediler.

258- İbni Ebu Nüceyh'ten rivayet edildiğine göre Mücahid şöyle dedi: *"Çatışma esnasındaki namazda, bir tekbir kâfidir."* Süfyan: *"İşaretle ikişer rekat kılar,"* dedi. Cuveybir'in, Dahhak'tan rivayetine göre: *"İki tekbirle"* (kılar) buyurmuştur.

259- Yezidu'l-Fakir'den rivayet edilmiştir: "Cabir bin Abdullah'a (r.a) seferdeki iki rekat hakkında, *"Bu, iki rekat kısaltma mıdır?"* diye soruldu. Şöyle buyurdu:

"Kısaltma, savaş esnasında bir rekâttır. İki rekat kısaltma değildir."

260- Hammad'dan rivayet edilmiştir: Kendisini düşman takip ederken veya düşman tarafından takip edilirken namaz vakti kendisine ulaşan bir adam hakkında İbrahim'e sordum. Şöyle cevap verdi: *"Yüzü hangi yöneyse işaretle kılar. Secdesini rükûsundan biraz daha kısa yapar. Abdestli olmayı ve Kur'an okumayı terketmez."*

261- Zührî, Aziz ve Yüce olan Allah'ın: *"Eğer korkarsanız, yaya olarak veya binekte olarak..."* (Bakara, 2/239) ayeti hakkında: *"Eğer düşman takip ediyorsa, onlara hangi yöne olursa olsun, yaya veya binekli olarak işaretle iki rekât namaz kılmaları helâl olmuştur,"* buyurdu. Katade ise: *"Bir rekât kâfi gelir,"* dedi.

262- Mekhul'den rivayet edilmiştir: Şurahbil bin Hasene (ra), Şemmase üzerine bir baskın yaptı. Bu olay sabah vaktinde gerçekleşti. Askerlerine, *"Bineklerinizin üzerinde namaz kılınız!"* dedi. Yerde namaz kılan bir adamın yanından geçti:

"Bu, neden muhalefet ediyor? Allah da ona muhalefet etsin!" dedi. Bir de baktı ki o, Eşter...

263- Sabiku'l-Berberî'den rivayet edilmiştir: "Mekhul, Hasan(-ı Basrî)'ye bir mektup yazdı. Onun mektubu, biz Dabik'ta iken geldi.

"Düşman yenilgiden dolayı dağılırken, (onları) takip eden bir adam namaz vakti geldiğinde, atı üzerinde mi namaz kılar?" diye soruyordu. O, şöyle dedi:

"Aksine iner ve kıbleye yönelir. Eğer düşmanları onları takip ediyorsa, atının üzerinde imâ ile namaz kılar."

264- Halid bin Ebu Nevf'den: Ata, şöyle dedi: *"Sen düşmanı takip ediyorsan, in namaz kıl!.. Takip olunuyorsan, işaretle namaz kıl!"*

265- Muhammed bin İsmail, *"Said bin Cübeyr ve Ata'yı gördüm. İmam hutbe okurken ima ediyorlardı..."* dedi. (Yani ima ile namaz kılıyorlardı).

266- Ebu Haşim el-Vasıtî şöyle dedi: *"Ebu Vail, Haccac hutbe okurken, ima ederdi."*

267- İbni Cüreyc, Ata'dan rivayet eder: "Velid, namazı, (Mina'da) Hayf mescidinde geciktirdi. *"Ne yaptın?"* diye Ata'ya sordum. O da: *"İma ettim,"* dedi. Davud dedi ki:

"O gün, kurbandan sonra, (bir gün) hutbe okudu. O kadar ki, bir adam, elbisesiyle güneşin (batıp) görünmediğini işaret vermiş, o ise "siz namazdasınız," demişti.

268- Ebu Bekr bin Abdillah bin Huvaytıb dedi ki: Abdullah bin Abdulmelik'in yanında oturuyordum. Şam şeyhlerinden, 'Ebu Bahriyye' denilen bir adam, iki gence dayanarak içeri girdi. Abdullah onu görünce,

"Ebu Bahriyye! Merhaba!" dedi. Benimle kendisi arasında ona yer verdi. *"Gelmenize sebep ne, ey Ebu Bahriyye? Seni sevkiyattan çıkarmamızı mı istiyorsun?"* dedi. O da:

"Hayır. Beni sevkiyattan alıkoymanı istemiyorum. Ancak benim yerime, (oğullarını kastederek) şu ikisinden birini kabul et!" dedi. Sonra da: *"Bu yanındaki kimdir?"* diye sordu. O da: *"O, kendisini sana tanıtır,"* dedi. Bunun üzerine bana: *"Sen kimsin?"* diye sordu. Ben de: *"Ebu Bekr bin Abdullah bin Huveytıb'ım,"* dedim.

"Hoş geldin!.. Sefalar getirdin ey kardeşimin oğlu!.. Bana gelince, ben, ordunun başlangıcında Ömer bin Hattab zamanında Rum arazisine girdim. Başımızda amcanın oğlu Abdullah bin es-Sa'dî bulunuyordu. Azığımızın çoğu, boynumuzda asılıydı. Mızraklarımıza taktığımızın çoğu boynuzdu. Kur'ân'dan emirlerimizin yanında hafizasında bulunan şeyin çoğu, Nâs ve Felâk sûresi ve uzun sûrelerden de kısa olanlar... İnsanlardan karşılaştığımız her insan, bize hürmet için kalkacağını bilirdi. Ancak, ey kardeşimin oğlu! Bizde zulüm, hıyanet ve ganimet hırsızlığı yoktu," buyurdu.

269- Mücahid'den rivayet edildiğine göre, Ömer (ra): *"Ben her müslüman için, yer değiştireceği grubum,"* dedi.

"Şüphesiz her ümmetin bir ruhbaniyeti vardır. Bu ümmetin ruhbaniyeti, Allah yolunda cihaddır."

"Allah yolunda cihad edenin örneği; oruç tutan, gece-gündüz zamanlarında Allah'ın âyetleriyle şu direk gibi ayakta duran kimse gibidir."

"Allah yolunda gece veya sabah yolculuğa çıkmak, dünyadan da, dünyadakilerden veya dünyanın üzerindekilerden de daha hayırlıdır."

Cihadın fazileti, sevabı ve İslâm'daki önemine dair hadisleri ihtiva eden kitap, bu konuda yazılan ilk eser-dir. İçinde 262 hadis bulunan tek nüshası Nezih Hammâd tarafın-dan yayımlanmıştır Kişiliğinde, zühdü, takvâyı, cihadı, ilmi bulduğumuz Abdullah bin Mübârek, çoğu kimsenin düşündüğünün aksine, cihadla zühdü birbirinden ayırmamış, zâhid ve mücahid bir âlim olarak bir gaza dönüşünde vefat etmiştir.

ISBN 978-9944-735-38-4

